

TARIMDA KALKINMA SONUÇ RAPORU

17-18 ARALIK 2018 | ADANA

TARIMDA KALKINMA SONUÇ RAPORU

17-18 ARALIK 2018 | ADANA

TERTİP HEYETİ

Yaşar SEKİZKARDEŞ

MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanı

Burhan KAVAK

MÜSİAD Adana Şube Başkanı

Muharrem KAAAN

MÜSİAD Genel Merkez Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkan Yardımcısı

Cumali Orçun SARIGÜL

MÜSİAD Adana Şube Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanı

Mehmet ULUĞTÜRKAN

Refleks Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni

Halil İbrahim YILMAZ

MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Koordinatörü

BASKI VE CİLT

MAVİ OFSET

maviofset.com

PROJE YÖNETMENİ

Murat ALPAYDIN

MÜSİAD Genel Sekreter Yardımcısı

YAYINA HAZIRLAYAN

Halil İbrahim YILMAZ

TASARIM KONSEPT

GNG Tanıtım

BASIM YERİ VE TARİHİ

İSTANBUL, ŞUBAT 2019

Her türlü yayın hakkı MÜSİAD'a aittir.

MÜSİAD'dan izin almak veya MÜSİAD kaynak gösterilmek suretiyle telif mevzuatı çerçevesinde alıntı yapılabilir.

MÜSİAD

ATAKÖY 7-8-9-10 MAH. ÇOBANÇESME
E5 YANYOL CAD. NO:4 BAKIRKÖY / İSTANBUL
T: +90 212 395 00 00 | 444 0 893 | F: +90 212 395 00 01
musiad@musiad.org.tr | musiad.org.tr

BAŞKAN'dan

MÜSİAD Sektör Kurulları Komisyonu'nun girişimleriyle hayata geçirdiğimiz ve ülkemizin kalkınmasına katkı sağlayan farklı sektörlerin ele alınarak detaylı şekilde incelendiği Türkiye İstişare Toplantıları (TÜİT), iş dünyamız ve iş insanlarımız için faydalı çıktılar ortaya koymaktadır.

Her bir sektörün mevcut sorunlarının, bu sorunlara sektör temsilcileri tarafından geliştirilen rasyonel çözüm önerilerinin paylaşıldığı istişare toplantıları, aynı zamanda ülkemizin farklı bölgelerindeki yatırımcı ve iş insanlarını da bir araya getirerek, iş dünyasındaki etkileşimin artırılması noktasında büyük bir katkı sunmaktadır.

MÜSİAD, ticareti yalnızca mal veya hizmetin satılma sürecine indirgeyen

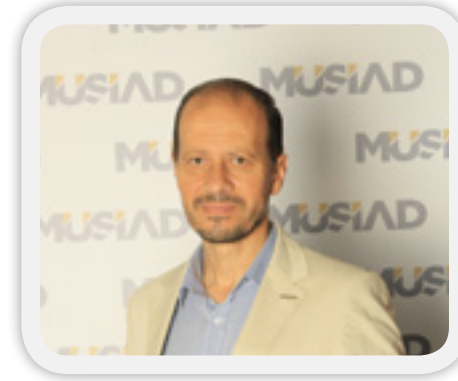
anlayışı reddeden bir yapıdır. Dolayısıyla bu etkileşimi yalnızca iş insanlarıyla da sınırlı tutmayarak, temas ettiğimiz insan sayısını her geçen gün artırmak için çabalıyoruz.

Yurt içinde 86, 91 ülkede ise 221 irtibat noktasıyla bugün ulaştığımız teşkilatlanma başarısı, aynı zamanda bu etkileşimin yaygınlığını da ifade etmektedir.

MÜSİAD Sektör Kurulları Komisyonu'nun başarıyla sürdürdüğü istişare toplantılarının, iş dünyamız için hayırlar getirmesini diliyor, toplantıların değerli çıktılarından biri olan bu raporun, sektörün gelişimi yönünde fayda sağlamasını temenni ediyorum.

Abdurrahman Kaan
MÜSİAD Genel Başkanı

YÖNETİCİ ÖZETİ

MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu tarafından MÜSİAD Adana Şubesi ev sahipliğinde “Tarımda Kalkınma” ana başlıklı Türkiye İstişare Toplantısı düzenlendi. T.C. Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı ve Bakanlık üst düzey bürokratlarının katılımıyla gerçekleşen toplantıda, Tarımda Kalkınmanın yol haritası çıkarıldı.

Tarım politikalarımız, millî güvenliğimizi koruyacak şekilde stratejik planlarla yürütülmesi gerekir. Bunun ön şartı olarak da bir zihniyet değişimine ihtiyaç var. Bu değişim, gençlerin tarıma özendirilmesiyle başlayabilir ve kendine yeten bir ülke fikrinin toplumun tüm kesimlerine inandırılmasıyla mümkün olur.

Türkiye, topraklarıyla zengin bir ülkedir. Bu zenginliğin verimli hale

dönüşümü için gerekli olan unsurlar; toprak işlemede, sulamada, gübre kullanımında, hasatta, tüketiciye sunum noktasında ileri tarım tekniklerinin kullanımının yaygınlaştırılması ve endüstriyel tarıma hızla geçiş eylem planlarıdır.

Programımızda, iklim değişikliği ile ortaya çıkan olumsuzlukları en az seviyeye düşürerek, alternatif tarım alanlarına, ürünlere ve üretim tekniklerine odaklanarak bu olumsuzluğu fırsata çevirme noktasında yapılabilecekler masaya yatırıldı ve tartışıldı. Gün boyu süren yoğun gündemli bir program gerçekleştirildi.

Program kapsamında Türkiye’nin çeşitli illerinden gelen konusunda uzman konuşmacılar; Tarım Girişimciliğinden İnovatif Tarım Uygulamalarına, Tarım 4.0’dan Tarımda Millileştirmeye kadar çok çeşitli sunumlar gerçekleştirerek Türkiye’nin en verimli tarım bölgesi Çukurova’dan önemli mesajlar verildi. Toplantımızda gerçekleştirilen sunumları bu raporumuzda istifadenize sunar, tarımsal kalkınmaya yönelik olumlu gelişmelere vesile olmasını temenni ederim.

Yaşar Sekizkardeş

MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanı

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK SEKTÖRÜ TÜRKİYE İSTİŞARE TOPLANTISI

Millî tarım, millî güvenlik meselesidir!

MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu tarafından MÜSİAD Adana Şubesi ev sahipliğinde “Tarımda Kalkınma” ana başlıklı Türkiye İstişare Toplantısı düzenlendi. T.C. Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı ve Bakanlık üst düzey bürokratlarının katılımıyla gerçekleşen toplantıda, Tarımda Kalkınmanın yol haritası çıkarıldı.

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu tarafından **17-18 Aralık 2018** tarihlerinde MÜSİAD Adana Şubesi ev sahipliğinde “**Tarımda Kalkınma**” ana başlıklı Türkiye İstişare Toplantısı düzenlendi.

Programda T.C. Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, Adana Valisi Mahmut Demirtaş, MÜSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, MÜSİAD Kurucu Genel Başkanı Erol Mehmet Yazar, Adana Büyükşehir Belediye Başkanı Hüseyin Sözlü ve MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanı Yaşar Sekizkardeş’in yanı sıra MÜSİAD Yönetim Kurulu Üyeleri, Şube Başkanları, MÜSİAD üyeleri ve Bakanlık Üst Düzey Bürokratları katıldı.

MİLLÎ TARIM, MİLLÎ GÜVENLİK MESELESİDİR!

MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanı Yaşar Sekizkardeş, **“Tarım politikalarımızın milli güvenliğimizi koruyacak şekilde stratejik planlarla yürütülmesi gerektiğini ifade etti. Bunun ön şartı olarak da bir zihniyet değişimine ihtiyaç olduğunu vurguladı. Bu değişimin, gençlerin tarıma özendirilmesiyle başlayabileceğini, kendine yeten bir ülke fikrinin toplumun tüm kesimlerine inandırılmasıyla mümkün olacaktır”** dedi.

Türkiye, topraklarıyla zengin bir ülkedir. Bu zenginliğin verimli hale dönüşümü için gerekli olan unsurlar; toprak işlemede, sulamada, gübre kullanımında, hasatta, tüketiciye sunum noktasında ileri tarım tekniklerinin kullanımının yaygınlaştırılması ve endüstriyel tarıma hızla geçiş eylem planlarıdır. Programımızda, iklim değişikliği ile ortaya çıkan olumsuzlukları en az seviyeye düşürerek, alternatif tarım alanlarına, ürünlere ve üretim tekniklerine odaklanarak bu olumsuzluğu fırsata çevirme noktasında yapılabileceklerin tartışıldı. Gün boyu süren yoğun gündemli bir program gerçekleştirildi.

Program kapsamında Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen konusunda uzman konuşmacılar; Tarım Girişimciliğinden İnovatif Tarım Uygulamalarına, Tarım 4.0'dan Tarımda Millileştirmeye kadar çok çeşitli sunumlar gerçekleştirerek Türkiye'nin en verimli tarım bölgesi Çukurova'dan önemli mesajlar verildi.

Burhan Kavak
MÜSİAD Adana Şube Başkanı

Hepinizi MÜSİAD Adana Şubesi adına saygıyla selamlıyor, **'Tarımda Kalkınma'** başlıklı Türkiye İstişare Toplantımıza **'Hoş geldiniz'** diyorum.

Bu toplantıyı dünyanın en verimli toprakları üzerinde, yani Çukurova'nın merkezi Adana'da yapıyor olmanın, sizleri burada ağırlamanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Özellikle Adana dışından gelen misafirlerimize bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Şu anda yılda 3 kez ürün hasat edilebilen topraklarda bulunuyorsunuz. Dünyanın bitki ürün çeşidi lideri bir bölgesindesiniz. Özellikle Karadeniz'den gelen dostlarımıza sesleniyorum, bu topraklarda yetiştirmeyen tek ürün çay. Ama çayı da dünyaya MÜSİAD üyemiz, bir Adana markası taşıyor.

Tarım, dünyanın en stratejik alanlarından biri...

Tarım, güvenilir gıdaya erişmemizin temeli...

Tarım, kırsal kalkınma çerçevesinde gelir dağılımı düzenlememizi sağlayabileceğimiz tek alan...

Tarım, eğer katma değeri yüksek üretim yaparsak dünyayla rekabette üstünlük sağlayacağımız en önemli sektör...

Sağlıklı ve yeterli olarak kendi gıdasını üretemeyen hiçbir ülkenin bağımsız olamayacağı aşikâr...

O yüzden Türkiye, bir taraftan savunma sanayiinde, yazılımda, bilişimde, yapay zekâda yükselmeye devam ederken; diğer taraftan tarımda da yerli ve milli bir stratejiyle yürümek zorunda.

Kamu sektöründen özel sektöre, meslek odalarından sivil toplum kuruluşlarına kadar her kurum bu stratejik sektör üzerine daha fazla yoğunlaşmalı.

Adana olarak Cenab-ı Allah'ın bize bahsettiği bu bereketli topraklardan azami verimi almaya gayret gösteriyoruz. Ovarımızdan elde edilen pamuk, kumaş olup dünya markalarının aradığı hammaddeye dönüşüyor.

Narenciyemiz dünyanın dört bir yanından ilgi görüyor. Mısır işleyen tesislerimiz glikozdan früktoza katma değeri yüksek onlarca ürünü dünya pazarlarına taşıyor. Dünya çiçek devi Hollanda'ya Adana'dan orkide satıyoruz. Avrupalı tüketici konserve greyfurtumuzu tadıyor. Çilekten muza, elmadan eriğe kadar onlarca çeşitte dünya pazarlarına en erken Adana giriyor.

Buna rağmen tarımdaki potansiyelimizi tam olarak değerlendirebildiğimizi söyleyemiyoruz.

Toprağımız verimli. İklimimiz her çeşit ürüne müsait. Çiftçimiz bilinçli ve çalışkan...

Peki, bütün bunlara rağmen tarımsal potansiyelimizi ülke gelirine neden yeterince aktaramıyoruz?

Çukurova toprakları kadar tarım arazisi bulunmayan Hollanda, tarım ürünleri ihracatında yıllık 100 milyar doları aşarken, Çukurova neden 1 milyar dolar sınırını aşmıyor?

Bu tablonun değişmesi için ülkemizde ekonomi yönetimimiz çok ciddi, isabetli ve başarılı çalışmalar yapıyor. Sayın bakan yardımcımız nezdinde ekonomi yönetimimize tarıma verilen önemden, imza atılan değerli projelerden dolayı teşekkür ediyoruz. Çiftçimize sağlanan desteklerden planlamaya kadar tarımın neredeyse her alanında önemli reformlar gerçekleştirildi. Biz bu adımların, artması ve hatta koşuya dönüşmesi, bunun için hep birlikte daha çok çalışmamız gerektiğini düşünüyoruz.

Ülkemizin özellikle Çukurova gibi verimli topraklarında tarımı sil baştan yapılandıracak stratejiye, modele ve çabaya ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Ceyhan ve Seyhan gibi nehirlerin ortasında kalan ovada hâlâ suyla buluşturmadığımız toprakların olması ciddi bir kayıptır.

Dolayısıyla bölgemizde sulama projeleri başta olmak üzere tarımsal ürünleri dünya pazarlarına taşıyacak hal komplekslerine ve

uluslararası kargo uçuşu yapacak hava hattına, tohumdan ilaca, gübreden tarım makinesine ürün geliştirecek AR-GE merkezlerine ihtiyacımız var. Bütün bunlar için ekonomi yönetimimizin Çukurova'ya olan bakışını farklılaştırması gerektiğini düşünüyoruz.

Çukurova'da tarıma verilecek desteğin, teşvikin ülke ekonomisine güç olarak döneceğinin bilinmesini istiyoruz.

'Tarım Girişimciliği', 'İnovatif Tarım Uygulamaları', 'Tarımda Milileştirme' gibi çok önemli başlıklarda alanlarının en uzmanlarını

dinleme imkânı bulacağımız bu etkinliğin Türkiye tarımına yararlı bir pencere açacağını düşünüyoruz.

Bu etkinliğin Adana'da yapılması kararını veren Genel Başkanımız Sayın **Abdurrahman Kaan'a**, yaklaşık 3 aydır bizlerle birlikte çalışan MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanımız Sayın **Yaşar Sekizkardeş'e**, MÜSİAD Genel Merkezi'ndeki çalışma arkadaşlarımıza, yönetim kurulumuza, MÜSİAD Adana Şubesi Gıda Tarım ve Hayvancılık Komisyonu Başkanı Sayın **Cumali Orçun Sarıgül** ve diğer komisyon üyelerime teşekkür ediyorum.

Etkinliğimiz sürecindeki tecrübe ve bilgilerini bizlerle paylaşacak çok değerli konuşmacılarımıza, desteklerinden dolayı Meslek Odası ve Birlik başkanlarımıza ve tabii ki başta Tarım ve Orman Bakan Yardımcımız Sn. **Mehmet Hadi TUNÇ** Bey'e,

Değerli bürokratlarımıza ve burada olduğunuz için sizlere çok teşekkür ediyor, hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Yaşar Sekizkardeş
MÜSİAD Gıda Tarım ve Hayvancılık
Sektör Kurulu Başkanı

Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ev sahipliği için MÜSİAD Adana Şubemize teşekkür ediyoruz.

Dün akşam Sektör Kurulu üyelerimizin, Çukurovalı çiftçilerin ve bu sektörde üretim yapanların hazır bulunduğu bir istişare toplantısı gerçekleştirdik. Tarımın çok farklı alanlarından temsilcileri dinleme imkanı bulduk. Narenciye üreticimizden mısır işleyen sanayi kuruluşumuza, kuruyemişten organik tarım gerçekleştiren üreticimize tarım sektörünü konuştuk.

Daha güvenli, daha kaliteli, daha sürdürülebilir daha fazla üretimi nasıl yaparız?

Toprağımızı, suyumuzu, çevremizi daha etkin nasıl koruyabiliriz? Tarımsal ithalatımızı nasıl azaltır, ihracatımızı nasıl artırabiliriz? Ziraat fakültelerimizi toprakla, gıda mühendislerimizi sanayi kuruluşlarımızla nasıl buluşturabiliriz?

Bütün bu sorulara cevap aradık. Çok değerli tespitler, fikirler, öneriler gündeme getirdik.

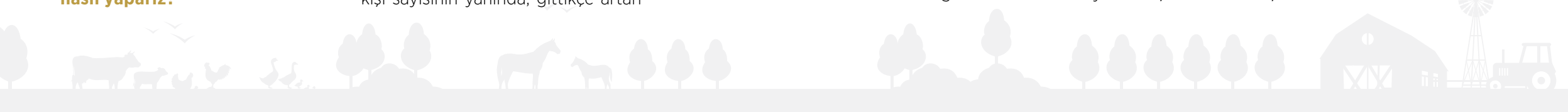
Bugün tarımın çok farklı alanlarında uzman isimleri dinleme imkanı bulacağız. O yüzden ben yapısal alanda yapılması gerekenlere vurgu yapmak istiyorum. Ülkemizdeki tarımsal büyüklüğü incelediğimizde öteden beri gittikçe azalan tarımsal iş gücüne katılım ve tarımla uğraşan kişi sayısının yanında, gittikçe artan

tarımsal katma değer üretiminin görülmesine karşın GSMH içindeki tarımın payının azalarak, toplam tarımsal üretimin değerinin arttığı görülmektedir. Tarımsal büyümenin değer olarak büyümesinin yanında aynı oranda üretim miktarı olarak büyümediği görülmektedir.

Bitkisel üretimdeki dünya üretiminin üst sıralarında olan ürünlerimizin çoğunluğu daha çok meyvecilik ürünleri olduğu halde endüstri bitkileri ve yağlı tohum bitkilerinde öteden beri süre gelen ülke ihtiyacının karşılanmasında açığın bir şekilde kapatılamadığı özellikle yağlı tohum bitkilerinin açığının yıllık 600 milyon dolara ulaştığı görülmektedir. Bu sebeple yağlık ve kuruyemiş olarak tüketilen ay çekirdeği, ve diğer yağlı tohum bitkilerinin üretim alanlarını daha çok arttırmak için her türlü destek ve primlerin yanında üretimin arttırılması önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir. Havza bazlı üretim modeline acilen geçilip kağıt üzerinde olan modelin acilen ülke ihtiyaçları ve katma değeri olup ihraç edebileceğimiz ürünlerin üretilmesine hem destek hem de diğer kazanımlarla teşvik edilmesini yasal mevzuatlarla uygulamaya almalıyız. Yıllar itibarıyla azalan arazi büyüklüğü ortalaması son yıllarda çıkarı-

lan yasa ile azalması durdurulmuş ama yeterli tarımsal büyüklüklerin altında olması ekonomik işletme seviyesinden uzaktır. Acilen bu küçük arazilerin birleştirilmesi ve birleşmeye teşvik ettirilmesi gerekmektedir. Bu konuda TOKİ benzeri özel yetkilere sahip bir kurum oluşturulmalıdır. Tarımsal üretim alanlarının ki özellikle organik tarım ve iyi tarım sertifikalı üretimin özendirilmesi projeleri geleceğin öncelikli üretim modelleri olacaktır. Arazi toplulaştırmasına ağırlık verilmeye devam edilmelidir. Desteklenme modelleri havza bazlı üretimlere öncelik verecek ve teşvik edecek şekilde düzenlenmelidir.

Özellikle genç çiftçi ve yatırımcılardan başlamak üzere tarımsal üretim eğitim sertifikaları verilip bundan sonra sertifika proje öncesinde aranması gereken ön şart kabul edilmelidir. Bitkisel üretimde tarladan sofraya gelen ürünün en az satıcı eliyle son tüketiciye ulaştırılması sağlanacak yasal düzenlemelere acilen ihtiyaç vardır. Bitkisel üretim için gıda sanayisi veya bitkisel ürün işleyen fabrikalara ham maddelerin direkt üretici eliyle ya da en azından TMO marifetiyle ulaştırılması, hem gıda ürünü maliyetlerinde düşüşler sağlanacak hem de üretici desteklenmiş olacaktır.

Tarım ve Gıda sanayisinde yatırım yapacak tüm yatırımcılara bilgi ve danışmanlık noktasında destek yanında ayrıca öncelikli konulardan başlamak üzere teşvik kredileri verilmelidir. Ecrimisil bedeli ile köylümüzün kullanımına verilen hazine arazilerinin birleştirilerek irtifak hakkı devri veya satış yapılmak suretiyle büyük yatırımcıya açılması yerine

köy kooperatiflerine devri yapılarak köylümüzün köyündeki yaşam standartlarını arttırıcı verimlilik faaliyetleri üzerine odaklanmalı.

Tarımda dünyanın çalışma saati kriterinde verimlilik sonuçlarını ve tüm istatistiksel bilgilerini dikkate alarak;

kamu kurumları ve çalışanlarından, üniversite ve STK'lara, piyasadaki makro ve mikro oyuncuların tümünde yapılmayanları devamlı konuşmak yerine yaptıklarımız, başardıklarımız, güzel örnekler, birlikteliklerin geliştirildiği iyi bir iletişimle birlikte hepimizde bir zihniyet değişikliğine ihtiyaç var. Bu zihniyet değişikliğini yaptığımızda üyeye, ülkeye, ümmete ve dünyaya bir şeyler vereceğimize inanıyorum.

Abdurrahman Kaan
MÜSİAD Genel Başkanı

Adana Şubemizin ev sahipliğinde gerçekleştirdiğimiz Türkiye İstişare Toplantımıza ve panel oturumlarına hoş geldiniz, sefa'lar getirdiniz. Dün ve bugün burada, Gıda ve Tarımın Merkezlerinden Adana'da, tarım sektörünün sorunlarını ve bu sorunlara yönelik geliştirdiğimiz çözüm önerilerini değerlendireceğiz, tarımda yol haritamızı gözden geçireceğiz.

Tarım sektörünün sorunlarını konuşmaya başladığımızda, yalnızca kendi ülkemize özel olmadığını, dünyada tarım alanında varlık gösteren ülkelerin tamamının benzer sorunlarla mücadele ettiğini görüyoruz. Kimi ülkeler, mücadelede hatırı sayılır bir yol alıp dünyadaki tarım ve hayvancılık ürünleri paza-

rina söz sahibi olurken, kimi ülkeler de kendilerine yetme aşamasına gelmekte dahi zorlanıyor. İşte, ülkelerin önüne burada bir yol ayırımı, bir tercih zorunluluğu çıkıyor; hangi tarafta olacaksınız?

Türkiye, tarım üretimi konusunda köklü bir bilgi birikimi ve tecrübeye sahip. Dolayısıyla bizim bu soruya verilecek cevabımız nettir; Türkiye, dünyanın lider tarım üreticilerinden biri olmayı hak ediyor. Biliyoruz ki kaynaklarımız kısıtlı ve biz bu kaynakları, en doğru, en akılcı biçimde kullanarak üretime çevirmek zorundayız. Çünkü paranın gücünü ülkenin, üretim gücü belirler, üretmezseniz, enflasyonla mücadele edemezsiniz. Üstelik sorumluluğumuz, sadece içinde bulunduğumuz

nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaktan ibaret değil. Yani dünya üzerindeki tüm kaynakları, tüm canlıları, nüfus dediğimizde de tüm nüfusu düşünmek durumundayız. Dünya bugün, “azıcık aşım, ağrısız başım” anlayışının nostaljik kaldığı, bu felsefenin işlerliğini yitirdiği bir dönemi yaşıyor.

Hareket alanlarımızı ve düşünsel sınırlarımızı küresel boyutta belirlememiz gereken bir dönemdeyiz. Lokal düşünmeye, lokal çözümler üretmeye müsait bir çağda değiliz. Bizler artık durum tespiti de öteye giderek, yol haritamızı bir an evvel bu yeni kurala göre belirlemeliyiz. Sularımızı, toprağımızı korumalıyız.

Dünyada yaşanan dönüşüm ve değişim rüzgârından büyük ölçüde etkilenen alanlardan biri de Gıda-Tarım alanı olmaktadır. Nüfusun ve tüketimin artmasının etkisiyle, sözünü ettiğimiz “küresel pazar”, tarım ürünleri üretiminde, ülkeler arasında müthiş bir rekabet doğmasına da sebep olmuştur. Geldiğimiz noktada, tarım ürünlerinde ülkelerin birbirlerine bağımlılığını ifade eden bir durumdur bu. 2050’de dünya nüfusunun yaklaşık 10 milyar olacağı öngörüldüğü. Tüketim artacak, talep artacak, rekabet daha da artacak. Fakat nüfus ve talep yukarı yönlü hareket ederken,

görüyoruz ki ekilebilir tarım arazileri aksine daralıyor, azalıyor. İklimler değişiyor ve bundan en fazla etkilenenlerden biri tarım arazileri ve tarımsal üretim miktarları oluyor. Burada bir örnek verirsek, Mesela, Dünyanın en büyük nüfusuna sahip Çin, Tarımsal üretim hacmi 925 milyar\$.iken bu üretimin sadece 13 de birini 70 milyar \$’ını ihracat yapıyor, çünkü kendi nüfusunu düşünüyor, Ülkemizde ise Tarımsal üretimimiz 56 milyar \$ iken, üçte birini 17 milyar \$’ı ihracat yapıyoruz.

Gıdadaki enflasyon ile mücadele için daha fazla üretim yapmamız gerekmektedir. Bugün Cari fazla veren Gıda-Tarım Sektörü önlem alınmazsa 3 yıl sonra, cari açık verebilir. Bu durumdan, iki çıkarım yapılabilir: Ya dünya gelecekte trajik bir gıda kıtlığıyla karşı karşıya kalacak ya da akılcı, yenilikçi uygulamalar, sürdürülebilir tarım politikalarıyla adil bir paylaşım sağlanacak. Tabii ki Önümüzde, ikinci tercih etmekten başka yol yok. Türkiye’nin bu yönde acil olarak önlemlerini alması gerekiyor. Tarımsal ve hayvansal üretimin artırılması elzemdir, bunu artık tartışmıyoruz. Fakat bu konunun can alıcı noktası şudur kıymetli misafirler: Tarım geçmişi güçlü bir millet olarak, tecrübe ve bilgimizden güç alarak ilerlemeli; fakat değişen

şartlara da ayak uydurmanın koşulu olarak sürekli yenilikçi düşünmeliyiz. Geleneksel tarımı, verimliliği artıran inovatif tarım uygulamalarıyla geliştirmeliyiz. İşte bu yüzden Gıda tarım ve hayvansal mamuller, stratejik bir alandır diyoruz. Küresel tarım ürünleri pazarında daha fazla varlık gösterebilmek için bütün bu değişimi ve çağın gereklerini doğru okumamız lazım.

Çiftçilik Meslek Lisesi Açacağız

“Sürdürülebilir gıda ve tarım” üzerine kafa yormamız ve somut adımlarla bir an önce harekete geçmemiz gerekiyor. Bugün Avrupa’da satılan 3 balıktan biri Türk balığıdır. Bu başarıyı diğer Gıda-Tarım alanlarında da sağlamalıyız. Nesiller boyunca tarımla uğraşan, geçimini tarımla sağlayan ailelerin, şehirleşmenin etkisiyle üretim yapmadıklarını, göç ettiklerini görüyoruz. Bu göçü artık tersine çevirmeliyiz. Bu bağlamda MÜSİAD olarak önümüzdeki eğitim döneminde Tematik olarak açtığımız liselere, Çiftçilik Meslek liselerini ilave etmeyi düşünüyoruz. Köylü olmanın, çiftçi olmanın, tarımla uğraşmanın, gelişmişlik düzeyiyle ilgisi noktasındaki yanlış algıyı düzeltmemiz lazım. Yeni yatırımlar için küçük, orta ve büyük ölçekte yatırımcıyı desteklememiz ve cesaretlendirmemiz gerekiyor. Burada Gıda Ta-

rım ve Hayvancılık alanında üretim yapan Sanayici, çiftçi ve Kooperatiflerimize sesleniyorum. Motivasyonunuzu, azminizi ve işinize olan umudunuzu kaybetmeyin.

MÜSİAD olarak Mikro bazda yaşadıklarınızı, sıkıntılarınızı biliyoruz. Makro planlamayı, karlılığı ve ihracatı hep birlikte beraber yapacağız. Tarım, gelecektir; geleceğimizi başkalarının tasarrufuna bırakamayız, biz ona sahip çıkmalıyız. Kendi gıdasını üretemeyen, dışa bağımlı hale gelir. Diğer yandan, tüketiciyi de en az üretici kadar bilgilendirmek, gıda tüketimi konusunda bilinçlendirmek, gelecek nesillere borcumuzdur. Dünyada gıda israfında telaffuz edilen rakamlara baktığımızda, bunun ne kadar elzem olduğunu açıkça görüyoruz. Bugün dünyada yıllık 1.3 milyar ton gıda çöpe gidiyor. Sadece Türkiye’de gıda israfının bedeli, yıllık 50 milyar liranın üstünde. Dünyanın bir bölgesinde açlık hâkimken, 800 milyon kişinin yetersiz beslendiğini 5 biliyorken ve gıdaya erişim son derece kısıtlıyken, bu bizim kabul edeceğimiz bir sonuç değildir. Gıda israfı, küresel bir sorundur ve buna çözüm de yine küresel çapta bir zihniyet değişiminden geçmektedir. Bu vesileyle, Yemen’de dünyanın gözü önünde yaşanan insanlık dramına da dikkat çekmek istiyorum.

Yemen’de yaşanan zulmün bir an önce son bulmasını ve oradaki dramın, bu zihniyet değişimine vesile olmasını temenni ediyorum.

Üretime ve Yatırıma Teşviklerimiz Sürecek

Kıymetli Misafirler, MÜSİAD olarak, “Meselemiz Türkiye Olsun” diyerek yola çıktık. Ülkemizi geleceğe taşıyacak alanlarda adımlar atacağımızı, gerekirse elimizi taşın altına koyacağımızı ilan ettik. Ülkemiz için “stratejik sektörleri” belirledik ve bu alanlara özellikle eğildik. Stratejik kabul ettiğimiz 5 sektörden biri Gıda-Tarım ve Hayvancılık sektörü. Bu kapsamda, Türkiye’nin mevcut tarım üretimi ve tarımsal potansiyeline yönelik detaylı çalışmalar yürütüyoruz. Sektör temsilcileriyle ve politika üretme noktasında etkili uz-manlarla bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunuyoruz.

Yayınladığımız raporlarla, durum analizinin yanında, somut öneriler sunuyoruz. Tarımda üretim, verim ve istihdamı artırmaya yönelik projeler geliştiriyoruz. Örneğin, 17’nci MÜSİAD EXPO’da lansmanını gerçekleştirdiğimiz Biogaz Organik ve Organomineral Gübre Üretimi Entegre Tesisleri projesi, tarım alanında birçok yeniliği beraberinde getirecek güçlü bir proje. Bu projeye, Hayvansal ve bitkisel atıklardan elde edilen biyogazdan elektrik

üretimi ile kendi kendine yetebilen ve maliyetleri düşüren bir hayvancılık modeli ile üyelerimizin nitelikli projeler gerçekleştirmelerini amaçlıyoruz. Ayrıca, Gıda-Tarımda üretimi arttırmak ve sermaye sıkıntısı yaşayan inovatif işletmeler için, Fonksiyonel Tarım ve Gıda Teknolojileri alanında Girişim Sermayesi Fonu kuruyoruz.

Biz, proje üretmeye, başta üyelerimiz olmak üzere üretime ve yatırıma teşvik etmeye, önümüzdeki dönemde de var gücümüzle devam edeceğiz. Ben sözlerime burada son verirken, Sayın Bakan Yardımcımıza ve değerli misafirlerimize katılımlarından dolayı şükranlarımı sunuyorum. Başta Adana Şube Başkanımıza, Yönetim Kuruluna, Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulumuza, sponsorlarımıza ve bu güzel organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür ediyor, hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Mehmet Hadi Tunç
T.C. Tarım ve Orman
Bakan Yardımcısı

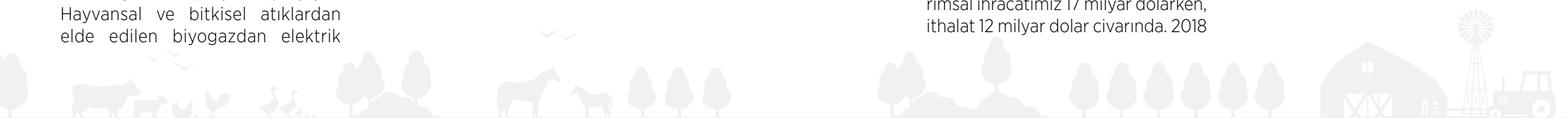
Üreticilerimize Verdiğimiz Desteği 16.1 Milyar TL’ye Çıkaracağız

Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, Türkiye’nin tarım arazisi varlığı konusunda dünyanın 17’nci ülkesi olduğumuzu söyledi. Tarımsal hasıla ve üretim konusunda da daha yüksek rakamlara ulaşmamız gerektiğini söyleyen Tunç, Tarımsal hasıla bazında geçtiğimiz yıl yakaladığımız rakam 190 milyar TL oldu. Avrupa’da tarımsal hasıla konusunda 1’inciyken dünyada ise 7’nci sıradayız. Biz tarım arazisi varlığı konusunda dünyanın 17’nci ülkesiyiz. Dolayısıyla tarımsal hasıla ve üretim konusunda da daha yüksek rakamlara ulaşmamız gerekiyor. Tarımsal ihracatımız 17 milyar dolarken, ithalat 12 milyar dolar civarında. 2018

yılında üreticilerimize toplamda verdiğimiz destek rakamı 14 milyar TL. Bu rakamı önümüzdeki yıl 16.1 milyar TL’ye çıkaracağız” dedi.

Tarımsal Nüfus Yaşlanıyor

Tarımsal nüfusun yaşlandığını ve gençlerin de tarıma ilgi duymadığını söyleyen Tunç, “Bu sorunları çözmek için dünyada birçok uluslararası kurum ve kuruluş var. Tüm bu kurumlarda çalışan uzmanlar, kırsal hayatta yaşanan sıkıntılara çözüm bulmaya çalışıyor. Biz de bu kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yaparak destek vermeye gayret ediyoruz” diye konuştu.

Fahrettin Aksakal
Baharsun Enerji Tarım Hayvancılık
San. Tic. A.Ş. Genel Müdürü

“Arazi Topplulaştırmada Başarılı Bir Örnek Olarak Yozgat Projesi”

Türkiye tarımının en önemli problemlerinden biri küçük arazi ölçekleridir. Bu durum üretimde birçok verimsizliği beraberinde getirdiği gibi üretilen ürünlerin satışında da dezavantaj sağlamaktadır.

Devletimizin çiftçiye yaptığı destekler, maalesef arazi ölçeklerinin küçük olması sebebiyle yapılan israfı bile karşılayamamaktadır. Ayrıca bu tarz destekler memleketimizin köylü ve çiftçisinde yerleşmekte olan “devlet bize baksın” şeklindeki bakış açısını pekiştirmektedir.

Fakat, doğru bir modelleme ile tarım arazileri birleştirilebilse sadece doğru ölçek ile sağlanan tasarruf bile mevcut destek kalemlerinden daha fazla fayda sağlayabilir.

Peki nasıl bir toplulaştırma modeli olmalı?

Köylerdeki araziler, sahipleri için salt birer tarla olmaktan öte atadan dededen kalma hatıraları da barındırmaktadır. Ya da evladı için üzerine diktikleri bir kavak ağacının manevi değeri maddi değerlerin çok ötesine geçmektedir. Bu sebeple arazilerin takas edilerek bir bölgede toparlanması yönündeki çalışmalar bu tür sebeplere takılabilir. İnsanların duygusal bağlarla da bağlı oldukları arazilerinden kopmayacağı bir toplulaştırma modeli olarak, üst kullanım haklarının kiralanması önemli bir alternatiftir. Arazi mülkiyetinde hiçbir revizyon model, Yozgat, Kadışehri ilçesi, Kabalı köyünde yürüttüğümüz projede gerçekleştirildi.

Proje Öncesi Tapu Parselleri

2010 yılında Kadişehri ilçe kaymakamı İsmail Şanlı tarafından başlatılan proje ile eskiden 352 kişiye ait 803 tarlanın ayrı ayrı işlenmesi söz konusu iken, yapılan toplulaştırma ile arazi sahiplerinin mülkiyet hakları korunmuş, sadece sınırlar kaldırılıp arazi şirketimizce tek parça olarak işlenmeye başlanmıştır.

Toplulaştırma modelinde köylü arazisini bu proje için kurulan kamu şirketine kiraladı ve bu kamu şirketi de araziye blok olarak şirketimize kiralamış oldu. Böylece, arazi sahiplerine sahip oldukları arazi boyutu oranın-

ca kira ödendiği bir modele geçilmiş oldu. Devletin, arazi sahibi ile işletmecisi firma arasına kendini konumlandırmasının proje başarısındaki rolü büyüktür. Çünkü devletin bu pozisyonu her iki tarafa da güven vermektedir.

Bu modelde, köylünün bu birlikteliği devlet tarafından da alt yapı yatırımı yapılması şeklinde mükafatlandırıldığı için özel sektör altyapı yatırımı yapılmış bir meyve bahçesini işletmeye rahatlıkla talip oldu. Arazi sahipleri de arazilerini boş tarla olarak değil altyapısı tamamlanmış bir meyve bahçesi olarak çok daha kıymetli bir şekilde kiralamış oldular.

Sağlanan ölçek ekonomisi ile dönüm başına birim maliyetler azalırken, aynı araziden elde edilebilecek yıllık cironun takriben 50 kat artmasına imkân sağlanmış oldu. Önceden iki yılda bir 500 ton buğday hasat edilebilen araziden tam verimde 20,000 ton meyve hasadı hedeflenir hale gelinmiş oldu.

Öncesinde 1 traktör ile kuru tarım yapıldığı halde takriben 40-50 dönüm işlenebilirken yeni durumda sulu tarım ile meyvecilik yapıldığı halde 1 traktör ile 350 dönüm işlenmesi gibi bir verimlilik sağlanmış oldu.

Kurulan teknolojik altyapı ve yapılan işgücü optimizasyonu ile 1 kişi ile

1,000 dönümün sulanması ve gübrelenmesi yapılabilmektedir.

2011 – 2017 yılları arasında Yozgat il nüfusu %13 mertebesinde azalırken, aynı dönemde projenin gerçekleştiği Kadişehri ilçesi Kabalı köyünün nüfusu büyük şehirlerden göç olarak %19 civarında artmıştır.

2012 Yılı Bölgelere Göre Bir Kişiyi İstihdam Maliyeti (TL)	
Bölge	437,706
Bölge	414,048
Bölge	432,940
Bölge	392,706
Bölge	341,245
Bölge	183,693

Devlete 1 kişilik istihdam oluşturmalarının Yozgat'ın da içinde bulunduğu 5. Bölgedeki 2012 maliyeti 341,245 TL iken 1. Bölgede 437,706 TL'dir. Devletimizin bu projeye hibe olarak verdiği rakamın oluşan istihdama bölünmesi ile bulunan 1 kişilik istihdam maliyeti ise 52,000 TL'dir. Yani 7-8 kat daha düşük bir maliyet ile istihdam oluşturulmuştur.

Ayrıca oluşan ekonomi sonucunda devlete ödenen vergiler ile 10 yıldan kısa sürede bu hibe devlete geri ödenmektedir.

Devletimizin bu tür toplulaştırma projelerinin sayısını arttırması, tarımsal kalkınmayı tetikleyecek çok

önemli itici güç oluşturacaktır. Lakin bu tür projelerinin sayısının arttırılabilmesi için bir mevzuat ile bu tür projelerin desteklenmesi gerekmektedir. Zira, yürürlükteki mevzuatlar olası birçok suiistimal ihtimali gözetilerek ve zaman içinde fark edilmiş mevzuat açıkları kapatılarak günümüze kadar geldiğinden, o dönemler boyunca uygulanmamış bir üretim modeli maalesef mevzuatlara takılmaktadır. Mevzuatlar açısından bu durum bir suiistimal olarak algılanmakta ve elenmektedir. Bunun örneklerini, yürüttüğümüz projede yaşadığımız için iyi biliyoruz. Bu duruma 2 örnek verebiliriz:

Tam bodur meyve bahçesini tül ile kaplamak için 50,000 TL'lik bir destek imkânı vardı. Faydalanmak istedik, lakin arazi sahibi olmadığımız için ve arazimiz çok parselden oluştuğu için bu desteği alamadık. Oyda genel stratejide parçalanmış arazilerimizi bütünlemiş ve ölçek ekonomisi oluşturup, araziye de 25 yıllığına kiralamış iken hatta arada devlet de var olduğu halde. Ömrü 5 yıl olan tülün desteğinden istifade edemedik.

Araziyi bize blok olarak kiralayan kamu şirketi, Ziraat Bankasından sübvansiyonlu kredi kullanmıştı ve biz de kiralamada sözleşme gereği bu kredinin ödemelerini yüklenmeyi kabul etmiştik. Arazi kiralandıktan sonra gerek tarım sigortası işlemleri

Proje Sonrası Görünüm

gerekse sertifikasyon işlemleri gereği arazilerin ÇKS kayıtları sözleşme de de yazdığı şekliyle bizim üzerimize geçirildi. Lakin bu sefer Ziraat Bankası kamu şirketine yazı yazarak sübvansiyonlu kredi kullandığınız için ÇKS kayıtları sizin üzerinizde olmalı, dedi. Onlar da geri alamayız deyince Ziraat Bankası konuyu illegal bir durum olarak değerlendirip, krediyi sübvansiyonlu krediden çıkardı. Dolu afeti olduğunda sübvansiyonlu kredilere tanınan 1 yıllık öteleme hakkından da istifade edemedik.

Peki çözüm nedir?

Olası bütün mevzuatların elden geçirilmesi kolay olacak bir iş değil. Lakin kısa vadede bu tür toplulaştırma projelerine özel bir mevzuat yazılabilir. Bu mevzuat ile öncelikle bu tür projelerin önündeki engellemeler kaldırıldığı gibi bilakis bu tür toplulaştırma projelerini özendirici teşvikler bu mevzuat kapsamında gündeme alınmalı. Böyle bir mevzu-

atta olması gereken birkaç konuyu öneri olarak belirtmek isteriz:

Bu tür kiralama usulü ile arazi toplulaştırmalarda stopaj ve KDV muafiyeti olmalı.

Don veya dolu önleme sistemleri konusunda destekler sağlanması teşvik edici olur.

Bu tür projelerin Tarsim primlerinde indirim sağlanması iyi olur. Yenilenebilir enerji tesisleri kurulmak istendiğinde bu tür proje işleticilerine pozitif ayrımcılık yapılması iyi olur.

Bu tür projelere verilen mazot gübre desteği, iyi tarım veya organik tarım desteklerinin daha yüksek oranlarda olmaları teşvik edici olur. Arazilerin üst kullanım haklarının teminat olarak kullanılabilir olması çok iyi olur.

Proje Öncesi ve Sonrası Değişenler:

Proje Öncesi	Proje Sonrası
Köyde sıfır istihdam	Şu anda yıllık 45,000 adam*gün istihdam oluştu. Tam verime gelindiğinde 75,000 adam*gün hedeflenmektedir.
50 dekar başına 1 traktör kullanımı	350 dekar başına 1 traktör kullanımı
100-200 kg mertebesinde gübre, ilaç alım ve pazarlık gücü imkânı	Tır bazlı gübre ve ilaç alım ve pazarlık gücü imkânı
Ziraat mühendisi istihdamı yok, ziraat mühendislerinin sağlayacağı faydalardan yoksun yürütülen tarısal faaliyetler	Firma bünyesinde ziraat mühendisleri istihdam edilebildiği gibi dışarıdan getirilen uzman danışmanlardan da istifade edilmektedir.
Susuz yapılan klasik tarımın, verimsizlikleri dekar başına düşük gelirler	Dekar başına 50 kat mertebesinde artan gelirler
Köylü kendi arazisinde bedava çalışmakta ve sosyal güvenlik konusunda devlete yük olmakta.	Arazi kirasından tamamen bağımsız olarak köylü arazide çalışıp en az asgari ücret kadar gelir elde edebilmekte. Devlete yük olmaktan çıkıp vergi ödemekte.
Devletin vergi gelirleri yok denecek mertebelere düşürüldü.	Devletin doğrudan vergi gelirleri olacağı gibi sırtından kalkan yüklerle ve oluşan istihdamlarla birlikte tam verime geçildiğinde yıllık dekar başına 1000 TL mertebelerinde fayda sağlanabilmektedir.
Köy halkı süregelen bir fakirliği kader olarak kabul etmiş durumdadır.	Köy halkının refah seviyesi artarak hayat standartları gelişmiş ve köyde inşaatlar yatırımları başlamıştır.
Köyde ve ilçede üniversite yok	Projeye kalifiye adam yetiştirecek üniversite bölümü ilçeye açılmıştır.
İlçe ticareti rutin seyrinde devam eder durumdadır.	Yıllık 2,000,000 TL ile başlayıp 5,000,000 TL merte-besine çıkacak olan işçilik geliri ve ilçe esnafı ile oluşan ticaret ile ilçe ekonomisi canlanmıştır.
Köyden büyük şehirlere iş maksatlı göç vardır.	Aynı sebeple İstanbul'dan köye göç almak-tayız. Büyük kentlerin göç ve trafik probleminin çözüm anahtarı olacaktır.

Hasan Abdullah Özkan
Sunar Grup CEO

Konu 1: **Çukurova Çiftçisi ve Tarımsal Sa-** **nayicisini Etkileyen Bazı Hususlar**

40 yıldan fazladır tarımsal sanayi sektöründe faaliyet göstermekte olan grup şirketlerimiz, varlık sebebinin öncelikli olarak bereketli topraklarımız ve ülkemizin emektar çiftçisi olduğunun bilincindedir. Ancak bölge ve ülke çiftçisi kalkınırsa kendi ürünlerinin de değerinin artacağını bilir ve çiftçisinin sıkıntılarını en az kendi sıkıntıları kadar önemser. Bu nedenle sizlere Çukurova çiftçisini ve Türk sanayicisini etkileyen bazı sıkıntılar hakkında bilgi vermek istiyoruz.

Yağlı Tohum Üretimine Artırılması için Geliştirilebilecek Uygulamalar:

Bitkisel yağ sektörünün en önemli sorunlarından birisi ülkemiz yağ-

lı tohum üretiminin yetersizliğidir. Türkiye’de temel gıda maddesi üretiminde dışa bağımlılığın her geçen gün artmaması için yağlı tohum üretiminin artırılması şarttır. Ülkemizin tarımsal potansiyeli yeterli olmasına rağmen Türkiye’nin petrolden sonraki en büyük ithal kalemlerinden birisi yağlı tohum ve ham yağlardır.

Bu sorunun çözümlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

Yağlı Tohumlu Bitkilerin Diğer Ürünlerle Aynı Şartlarda Desteklenmesi ve Alternatif Ürün Fiyatları ile Parite Farkının Kapatılması: Üretim yetersizliğinin en önemli nedeni yağlı tohumların alternatifi olan buğday, mısır vb. ürünlerin devletimiz tarafından alım garantisinin yanında, müdahale alım fiyatı

uygulanmasına ilaveten destekleme primi ödemesiyle daha cazip ve karlı olmasıdır. Dolayısıyla, üretici, ayçiçeği yerine buğdayı; soya fasulyesi ve pamuk yerine mısırı tercih etmektedir.

Hasat zamanında dünya borsalarına açık olan yağlı tohumlar ve pamuğun fiyatının dünya borsalarında düşmesi yerli üretimin tercih edilmemesinin nedenlerindendir. Bölgemiz üreticisi, ayçiçeği, soya, pamuk tohumu gibi yağlı tohumlu bitkileri diğer ürünlerle aynı şartlarda desteklediğinde veya alternatif ürün fiyatları ile parite farkının “fark ödemesi” ile kapatıldığında yağlı tohum ekimini tercih edecektir.

Ayrıca; devletimiz fiyatlamaya yaparken fiyatlar bir önceki yılın altına düşerse aradaki farkı prim olarak ödeyeceğini beyan ederse, fiyatlar düşmediği takdirde devletimizin herhangi bir ödeme yapmasına gerek kalmayacaktır. İlaveten üretimin artırılması için; destekleme primlerinin iki aşamalı olarak, ekim alanının genişletilmesi amaçlı buğday ekim zamanından önce ve hasat sırasında düzenleyici destekleme (fark ödemesi) primi olarak belirlenmeli, ürünler arası parite ve Karadeniz Havzası ülkelerinin fiyatlandırması da dikkate alınmalıdır.

Yağlı Tohumlarda Verimi Yüksek Tohumların Ekilmesi Teşvik Edilmesi:

Özellikle ayçiçeği, soya fasulyesinde ülkemizde kullanılan tohumların maalesef en modern, gelişmiş ve yüksek verimli olduğunu söyleyemeyiz. Tohumların sahibi olan ve satışını yapan uluslararası firmalar en yüksek verimli tohumlarını Türkiye’ye getirmediklerini açıkça beyan etmişlerdir. Özellikle maalesef soya fasulyesinde bir önceki yıl ekilen soya fasulyesi bir sonraki yıl tohum olarak satılınca, tohum firmalarıyla rekabet doğmaktadır. Çiftçinin yüksek verimli, orijinal ve başarılı ticari tohumları ekmesi devlet tarafından teşvik edilmelidir.

TİGEM Arazilerinde Yağlı Tohum Ekim Alanlarının Artırılması Nadas Alanlarının Üretimde Değerlendirilmesi:

Ülkemizin yağlı tohumda dışa bağımlılıktan kurtulması ve cari açığın düşürülmesi için mutlaka nadas alanlarının üretimde değerlendirilerek, bu alanlarda yağlı tohum üretiminin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sürdürülebilir Tarım Uygulamalarının Desteklenmesi:

Sürdürülebilir Tarım özellikle toprağın ve ürünün en az müdahale ile korunması toprak veriminin korunması ve artırılması, sağlıklı gıdaya erişimin sağlanması, ancak bunu

yaparken üreticinin, sanayicinin ve tüketicinin ekonomik olarak afaki bir maliyete maruz kalmasının engellenmesidir. Böylece sağlıklı gıdanın, toprağın ve de çiftçilik mesleğinin devamlılığı sağlanmaktadır. Tüketici, sanayici ve çiftçi organik tarım, iyi tarım ve sürdürülebilir tarımın farkları açısından mutlaka bilgilendirilmelidir ve bununda devlet eliyle yapılması gerekmektedir.

Sürdürülebilir tarımda en büyük problem belgelendirme ile ilgili yaşanmaktadır; bakanlığımızın Sürdürülebilir Tarım ile ilgili mevzuatı bulunmadığından belgelendirme ancak alıcı şirketin anlaşmalı olduğu şirket tarafından, kendi kontrol kriterlerine göre yapılmaktadır.

Uluslararası alanda ise bağımsız olarak akredite Sürdürülebilir Tarım sertifikasyonu yapabilecek sertifikasyon kuruluşu çok az sayıdadır ve ayrıca sertifikasyon bedelleri oldukça yüksektir. Yine Sürdürülebilir tarıma özgü bir mevzuat bulunmadığı için anlam karmaşası yaşanmakta, Sürdürülebilir Tarım ile ilgili yeteri kadar bilinçlendirme çalışması yapılmadığı için sürdürülebilir ürünlere yönelik özel bir pazar oluşmamaktadır. Bundan dolayı, çiftçilerin daha kaliteli ürün üretme konusunda motivasyonu da

etkilenmektedir. Ayrıca İyi Tarım ve Organik Tarım uygulamaları yapan çiftçimiz devletimiz tarafından desteklenirken mevzuat bulunmaması sebebiyle Sürdürülebilir Tarım çiftçisi desteklenmemektedir.

Pamuğun Lisanslı Depoculuk Kapsamına Alınması:

Mısır ve buğday hububatlarında olduğu gibi, pamuk çiftçisini fiyat dalgalanmalarından korunabilmesi adına, pamuk da lisanslı depoculuk kapsamına alınmalıdır.

Pamuk, Hububat ve Yağlı Tohumların Vadeli İşlemler Borsasında Değerlendirilmesi:

Chicago Borsasında olduğu gibi, emtia üreticilerinin ileriki bir zamanda ürettikleri ürünlerin fiyat dalgalanmalarına karşı korunması açısından gerekli altyapı sağlanmalı ve pamuk, hububat, yağlı tohumlar, vadeli işlemler borsasında değerlendirilmelidir.

4634 Sayılı Şeker Kanunu Hakkındaki Değişiklik Taleplerimiz ve Görüşlerimiz:

Avrupa Birliği 2017 yılı itibarı ile şeker kotalarının tamamını kaldırmıştır. Kotaların kalkması ile dünya şeker piyasası tam serbest hale gelmiştir. 2023 Türkiye'sinde de bu süreç kaçınılmazdır.

Bu gelişmeler ışığında şeker kotalarının tamamen kaldırılmasının ve serbest piyasa koşullarının oluşturulmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

Bu doğrultuda;

Kısa vadede (1 yıl içerisinde)

Talep 1; 4634 Sayılı Şeker Kanunu'nun 2. Maddesinde geçen "şeker" tanımından glukozun çıkarılması ve şekeri ikame etmeyen glukozun kota kapsamının dışına çıkarılmasının

Talep 2; 4634 Sayılı Kanunun 3.maddesinde yer alan kotalar ve kotaların tespitinde ilgili NBS firmalarına yeniden ve daha adil kota dağıtımı yapılması.

Uzun vadede (1-3 yıl içinde) Sektörün kotalı üretim nedeniyle hammadde teminindeki sıkıntıların giderilmesi için tüm şeker kotalarının kaldırılarak serbest piyasa koşulları oluşturulmasının, uygun olacağı kanaatindeyiz.

Sözleşmeli Tarımda Taraflardan Sanayicinin de Desteklenmesi:

Sözleşmeli tarım modeli; çiftçinin satış riskini ortadan kaldırır, sanayinin hammadde arzını garanti altına alır ve böylece üretim alanı artırılması arzu edilen ürünlerin yetiştirilmesini ve işlenmesini sağlar. Sözleşmeli tarım modelinde alıcı olan sanayicinin de riskini azaltmak ve teşvik etmek adına desteklenmesi gerekmektedir.

Yağlık Ayçiçek tohumuna Uygulanan Gümrük Vergilerinin Standart Hale Getirilmesi:

Yağlık ayçiçek tohumuna uygulanan gümrük vergileri yurtiçi hasat dönemleri dikkate alınarak standart hale getirilmelidir. Uygulanacak gümrük vergilerinde Çukurova'daki hasat dönemi başlama tarihi olan 1 Temmuz dikkate alınmalı ve 1 Temmuz - 31 Ocak /1 Şubat - 30 Haziran şeklinde iki farklı oran olmalıdır. Yurt içi hasat dönemlerinde ithalatı engelleyecek şekilde yükseltilmesi gerekmektedir. Bu tarihler belirlenirken yurtiçi yağlı tohum ihtiyacımız 2,5 milyon ton olarak belirlenmiş ve ülkemizde üretilen 1,5 milyon ton yağlı tohumun yurt içi tüketimimize ancak Ocak sonuna kadar yetebileceği öngörülmüştür.

Konu 2: Sunar Sürdürülebilir Ayçiçek Tarımı Projesi

Neden Sürdürülebilir Tarım?

Öncelikli Amacı: Yağlı Tohum Üretim Alanını ve Verimini Artırarak Yağlı Tohum ve Ham Yağda Dışa Bağımlılığı Azaltmak

Diğer Amaçları: Türkiye'nin ve dünyanın en verimli ovalardan biri olan Çukurova topraklarının ve ülkemiz tarım arazilerinin konvansiyonel ve yoğun tarımdan kaynaklanabilecek kalite kayıplarını engellemek, gele-

cek nesillere Çukurova'yı aynı sıfatlarla adlandırabilme mirasını bırakmak, bölgemiz çiftçisinin ekonomik olarak kalkınırken Türkiye'de önmümüzdeki 10 yılın en önemli ve stratejik konu başlığı olan Sürdürülebilir Tarımda «öncü çiftçi» konumuna getirmek ve devletimizin de imzacısı olduğu Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine katkıda bulunmak.

Aksiyonlar:

Çiftçilerle istişare toplantıları ve Sürdürülebilir Ayçiçek Tarımı bilgilendirme eğitimleri yapıldı. Alım/ Satım Sözleşmeleri yapılarak sözleşmeli tarım sayesinde çiftçilerin hakları korundu ve devletimizin sözleşmeli tarım desteği verdiği dönemlerde çiftçilerimiz bilgilendirilerek bu destekten faydalanmaları sağlandı.

Çiftçilerimizin toprak analizleri yapıldı ve buna göre besin yönetim planları oluşturuldu. Ziraat Mühendislerimiz ile çiftçilerimize tarla başı eğitimleri verildi ve sürdürülebilir tarım koşulları pratikte gösterilerek uygulanması sağlandı. Çiftçilerimizin her biri için Sürdürülebilir Tarım Kalite Dokümantasyon dosyaları oluşturuldu.

Çiftçilerimizi çağımızın gerekliliklerine uygun çiftçi profiline taşıyabilmek adına tamamen bedelsiz sağlık ve güvenlik ekipmanları her bir çiftçiye tedarik edildi. İlaç Hazırlama

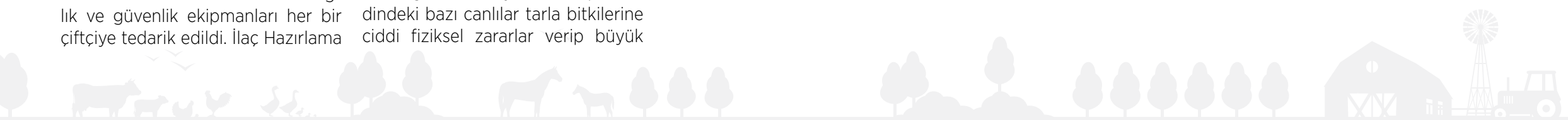
ve Atık Toplama İstasyonları oluşturuldu. Çiftçilerimize İşçi Sağlığı ve Güvenliği, İlkyardım, Biyoçeşitlilik, Atık Yönetimi, Hijyen, Bitki Koruma Ürünleri Operatörlük Eğitimi, Enerji ve Su Yönetimi eğitimleri verildi. Ara denetimler ve yaprak analizleri yapılarak ürünlerin sürdürülebilir tarıma uygunluğu test edildi. Hasat bayramı ile beraber ürünlerin satın alımı tamamlandı ve izlenebilir lojistik planı ile tesislerimize ulaşması sağlandı.

Çıktılar:

Proje 2016-2018 yılları arasında yürütülmüş ve 2018 yılında 150 çiftçi ailesi ile 16 bin dekar alanda sürdürülebilir ayçiçek tarımı yapılmış ve yaklaşık 1600 ton sürdürülebilir tarımdan elde edilmiş ayçiçek yağı üretilmiştir. Konvansiyonel gübrenin kullanımını azaltmak amacıyla dünya çapında bir mikrobiyal gübre firması ile deneme üretimleri yapılmış ve dekar başına 20 kg ekstra verim elde edilmiştir. Aynı şekilde yerli başka bir gübre firmasıyla organomineral gübre deneme ekimleri yapılmış ve dekar başına 15-20 kg verim artışı yakalanmıştır. Böylece daha çevre ve toprak dostu yöntemlerle daha yüksek ekonomik kazanç sağlanmıştır. Bölgenin etrafı ormanlarla çevrili olup, biyoçeşitlilik bakımından oldukça zengindir. Bu biyoçeşitlilik piramidindeki bazı canlılar tarla bitkilerine ciddi fiziksel zararlar verip büyük

maddi kayıpların oluşmasına neden olmaktadır. Bu zararların önlenmesi için biyolojik çeşitliliğe de katkı sağlayabilecek biyoçeşitlilik projeleri hayata geçirilmiştir. (Domuz zararı için Aspir bitkisinden çit ve elektrikli çit projesi) Yapılan analizler sonucunda elde edilen hammadde ilk yıla göre yağlılık oranında ortalama 3 puanlık artış yaşanmıştır.

Toplam kg verimde ilk yıla göre ortalama 30-40 kg/dekar verim artışı sağlanmıştır. Zirai atıkların azaltılması ya da daha uygun yöntemlerle bertarafının sağlanması için atık yönetim sistemi oluşturulmuş ve zirai ilaçların güvenli bir şekilde hazırlanması için ilaç hazırlama istasyonları kurulmuştur.

Fetullah Bingöl
Bursa Tarım A.Ş. Genel Müdürü

Tarımda Yerel Yönetimlerin Rolü

Kent ve kırsal alanlarda yönetim ve planlama uygulamalarının hukuki zemini, mekânsal ve sosyoekonomik yapıları etkilemesi açısından oldukça önemlidir. 6 Aralık 2012 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren ve 22 Mart 2013 tarihinde yapılan değişiklikle son halini alan 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası sonrası, büyükşehir sayısı 16’dan 30’a yükselmiş ve büyükşehir belediyelerinin yetki ve planlama sınırları il mülki sınırı olmuştur. Büyükşehir belediyeleri sınırları içerisindeki köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Yasada Büyükşehir Belediyelerine kırsal alanlarda projeler üretmek ve kırsala destek olmak üzere yetki verilmiştir.

6360 sayılı yasa sonrası kırsal ve kentsel alanların bir bütün olarak ve kırsal alanların kıra özgü yaklaşımlarla yeniden düşünülmesi, planlanması ve desteklenmesi gerekmektedir.

İşte bu kapsamda Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde tarım ve kırsal kalkınma alanında faaliyet göstermek üzere 2014 yılında kurulan şirketimiz kırsal alanların geliştirilmesi amacıyla bugüne kadar birçok proje geliştirip uygulayarak, Bursa’nın tarım kenti özelliğini güçlendiren adımlar atmıştır.

Geleceğin tarımda olduğu ve tarımın geleceğinin ise akıllı üretim teknikleri ve hassas tarımda olduğu bilinciyle tarım ve hayvancılıkta teknolojiyi çok yakından takip ediyoruz.

Akıllı üretim ve hassas tarım ülkemizde ve dünyada tarımın gerçek anlamda geleceği demek. Bu treni kaçırmak gibi bir lüksümüz yok. Bu alanda yapmış olduğumuz AR-GE faaliyetlerini çok önemsiyoruz. Vatandaşlarımıza ön açıcı, ufuk genişletici ve destekleyici bir şekilde akıllı üretimi, hassas tarımı anlatıyor, daha da önemlisi bizzat uygulayarak ve geliştirerek öncülük ediyoruz.

Tarım ve hayvancılık ile bu alanların bağlantılı tüm yan dallarında farkındalık oluşturan, öncelikle şehrimizin, aynı zamanda ise ülkemizin bu alanlarda gelişmesi ve kalkındırılması için etkin projeler üretiyoruz. Kırsal mahallerimizde yaşayan vatandaşlarımıza yeni iş imkânları oluşturabilmek için çalışmalar yürütüyoruz. Projelerimizin mantığını balık vermek değil, balık tutmayı öğretmek üzere bina ediyoruz.

Şehrimizin ve ülkemizin hayvancılık alanında kalkınması ve aynı zamanda vatandaşlarımızı desteklemek için küçükbaş ve büyükbaş damızlık hayvan ithalatı yaparak uygun fiyat ve ödeme koşullarıyla hayvan sahibi olabilmelerini temin ediyoruz. Ayrıca bununla da kalmayıp bu kapsamda teslim edilen hayvanları sürekli olarak takip ediyoruz. Böylece proje esnasında iz-

lenebilir, sonuçları ile de incelenebilir ve değerlendirilebilir bir proje ortaya koyuyoruz.

Şehrimizde üretilen Siyah İncir’i tüm dünyanın tanınmasını, üreticilerinin desteklenmesini, tescilli markamız BlackBursa ile dünya pazarlarına satışını gerçekleştirerek ürün fiyatının dengelenmesi ve çiftçimizin kazanımlarının arttırılmasını amaçlıyoruz. Açıkçası bu konudaki bakış açımızın doğru anlaşılması için biraz detay vermek isterim. Hong Kong, Berlin, Bologna, Moskova ve benzeri dünyanın farklı yerlerinde düzenlenen meyve sebze ve tarım fuarlarına katılarak buralarda sadece Tarım A.Ş. ya da sadece inciri değil şehrimizi, Bursa’da üretilen tarım ürünlerini ve bu ürünleri üreten ve satışını gerçekleştiren kooperatifler ve üretici birliklerini tanıtıyoruz. Onların dış dünyaya açılan yüzü oluyoruz. Bunun yanında bu alanda çalışan tüm güzide firmalarımız için de kontak noktası olarak hareket ediyoruz.

Tarımda mümkün olduğunca kimyasal kullanmadan, sağlıklı gıda üretimi yapılabilmesi adına belirlenen uygun alanlarda sebze meyve üretim projeleri hazırlıyoruz. Bu kapsamda uygun imkân ve şartların bulunduğu yerlerde kooperatifler kurulmasını temin ediyor, yönetimini ise kooperatifin aynı zamanda ortağı olarak

biz üstleniyoruz. Yine uygun alanlarda elimizdeki kaynakları kullanarak ısıtmalı seralar kurulmasını, üretime ve ekonomiye katkı konulmasını ayrıca kırsalın da kalkınmasını sağlıyoruz.

Avrupa Birliği projeleri yapıyoruz. Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından sağlanan proje finansmanı ile yürütülen “Gıda Zincirindeki Hasat Sonrası Kayıpları Azaltmak İçin Yenilikçi Yaklaşımlar [POSTHARVEST]” isimli proje Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından koordine edilmekte olup, projede dört ülkeden proje paydaşları ile birlikte çalışılmaktadır. Proje ortakları, Türkiye’de Bursa Büyükşehir Belediyesi (TARIM A.Ş.), Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM), Gaziantep Üniversitesi (GU) ve Bursa Ticaret Borsasıdır (BTB). Projemizin yurtdışı paydaşları ise, İspanya’dan Gıda Konservelik Ulusal Teknoloji Merkezi (CTC), Romanya’dan, Dunarea De Jos Üniversitesi (UDJ) ve Avusturya’dan, İSEKİ Gıda Derneği (IFA)’dır. Proje bütçesi 237.665,00 Euro olup, 24 ay sürecek olan proje sonucunda; meyve ve sebzelerin kalite, emniyet ve pazarlanabilirliğini arttırmak için hasat ve hasat sonrası sektör çalışanlarının mesleki eğitim gereksinimlerini karşılayan yenilikçi eğitim materyalleri geliştirilerek hasat sonrası kayıpların azaltılmasını amaçlamaktayız.

Dezavantajlı grupların ‘tarım alanında eğitilerek’ sosyalleşmesini sağlamayı amaçladığımız “Tarımla Engellerimizi Aşıyoruz” projemiz kapsamında başlangıçta engelli 20 vatandaşımızın rehabilite edilmesini planlanıyoruz. Daha sonra sayının artarak devam edecek olan proje kapsamında toprakla buluşarak kendisini mutlu hisseden engelli vatandaşlarımız, diğer bireylerden ayrı tutulmadıklarını hissedeceklerdir. Bu durumun hem engellilere hem de topluma olumlu yansımaları olacaktır. Devletimize olan güvenleri tazeleneyecektir. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşların da ve özel sektörde bu tarz projelerde ya da istihdamda kendileriyle ilgili açılan pozisyonlarda çalışma istekleri oluşacaktır. Burada yapılan hasattan elde edilen gelirler yine engelli vatandaşlarımız için kullanılmak üzere değerlendirilmektedir.

Ayrıca bu proje kapsamında yaptığımız çalışmalarda kullandığımız seraları Hamidiye Teknik Anadolu Lisesi bahçesinde yaparak Tarım Meslek Okullarının ön plana çıkmasını sağlamayı hedefliyoruz. Tarımın çok küçük yaşlardan başlayarak aşına olunması ve uygulamalı eğitimlerle başarıya ulaşması noktasında bu adımı çok önemsiyoruz.

Türkiye’nin toplam ahududu üretiminin %96,6’sının gerçekleştiği şehrimiz Bursa’da üreticinin desteklenmesi ve vadeli satışlar sebebiyle yaşadıkları sıkıntılara karşı ellerini rahatlatmak amacıyla ahududu alımı yapıyoruz. Bu ürünleri işleyip şoklayarak iç pazarda satışını yapıyoruz.

Ancak asıl destekleme ve kalkınmanın gerçekleşebilmesi için ahududu üretici birlikleri ve kooperatiflerinden yetiştiricileri ahududu üretiminde kendisine iyi bir yer edinmiş olan kardeş ülkemiz Bosna Hersek’e götürerek burada yapılan uygulamaları yerinde görerek öğrenmelerini sağladık. Oradaki üreticiler ve konunun diğer ilgilileriyle görüşmelerini sağladık. Bu inceleme ve eğitim gezisiyle ahududu yetiştirme eğitimi, doğru cins fidelerin ithali ve örnek bahçe oluşturarak tüm ahududu üretiminde kaliteyi yükseltmeyi, ihracata ürün gönderebilmeyi hedefleyen bir proje yapıyoruz.

Şehrimizin hangi bölgesinde, hangi mahallesinde, hangi köyünde ne yetiştirilir? Hangi ürünlerin yetiştirilmesi mümkün olup yetiştirilmemesi ve desteklenmesi gerekmektedir? Nerelerde ürün farklılaştırılması yapılabilir? Nerelerde hangi makine ve donanımın bulunması elzemdir? Bu gibi bütün sorulara cevap olabilecek tarımla ve hayvancılıkla ilgili tüm

destekleme ve projelerimizde şehrimize bir yol haritası olabilecek “Tarım Haritası”nı çıkartarak hizmetlerin ve desteklerin bölgeselleştirilmesini hedeflemekteyiz.

Gelişmiş ülke uygulamalarına bakıldığında; kentsel tarımın kurumsallaştığı yasal düzenlemelerinin yapıldığı, merkezi ve yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğindeki programlarla bir arada yürütüldüğü görülmektedir. Bu programlar; tarımsal aktivitelerin amacına, ölçeğine, faaliyet türüne, kimler tarafından, kentin hangi bölgelerinde ve hangi yasal uygulama aracıyla yapılacağına dair düzenlemeleri içermektedir. Yerel yönetimlerin kentsel tarım için uygun arazileri saptadığı, arazi kullanım politikalarında kentsel tarım kavramına yer verdiği, böylece kentsel tarım kavramına belediyelerin arazi kullanım planlarında yer verdikleri görülmektedir. Tarım yapılacak kentsel alanlarda düzenleyici çerçeveyi oluşturarak, belediyeye ait parklarda, çiftliklerde yapılacak tarımsal aktiviteler tanımlanmaktadır.

Kentsel tarım uygulamalarıyla yaşam alanlarının karşı karşıya kaldığı çevresel sorunların azaltılması, tarım alanlarının korunarak tarımsal üretimin sürdürülebilir kılınması hedeflenmektedir. Böylece kentlerde gıda temini ve güvenliği sağlanırken, kendi kendini besleyebilen sürdürü-

rülebilir kentler oluşturulmakta ve aynı zamanda ekonomik katkılarıyla birlikte istihdam yaratılarak gelir güvenliği de sağlanmaktadır. Kentsel tarımın ekonomik ve sosyal ihtiyaçların sağlıklı biçimde karşılanabilmesi aşamasında merkezi yönetimlerle birlikte yerel yönetimlerin de işbirliği içinde bir yapı oluşturulmakta, yerel yönetimlerin gıda temin ve güvenliği, gelir güvenliği konularında rolü artırılmaktadır.

Tam da bu noktada bizler de bu konuda bir öncü, güzel bir örnek olarak, sorunların tespiti ve çözümü noktasında sorumluluk alıyoruz. Tarım ve hayvancılıkla ilgili her alanda şehrimiz ve ülkemiz adına üzerimize düşen görevi yerine getirmek ve vatandaşlarımıza da destek olmak üzere azim ve gayretle çalışıyoruz.

Özkan Taşpınar
Ulusal Hububat Konseyi
Başkanı

Türkiye’de Sürdürülebilir Hububat Üretimi ve Ticareti

Ulusal Hububat Konseyi, Tarım Kanunu çerçevesinde 2010 yılında kurulmuş olup; üretici, tüccar, sanayici, üniversite ve ilgili kurum ve kuruluşların oluşturduğu tüzel bir yapıya sahiptir. Konsey; dünya ve ülke hububat sektörünü takip ederek piyasa koşulları ve uluslararası gelişmeler ışığında sektör paydaşlarıyla birlikte planlar oluşturmakta, raporlar, yayınlar ile ilgili kurumların politika üretmelerine katkı sağlamaktadır. Sektörün uluslararası rekabet gücünü artırmak için, sürdürülebilir sağlıklı bir tarımsal üretim ve ticareti için ilgili kurumlarla uyum içerisinde çalışmaktadır. Dünya ve ülkemizdeki gelişmeler ve değerlendirmeler anında üyelerimiz, bakanlığımız ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Ulusal Hububat Konseyi’nin önemli rolü stratejik ürün olan hububatın (buğday, arpa, mısır, çeltik, yulaf, tritikale, çavdar) ekiminden ticaretine kadar oluşturulacak politikalara katkı sağlamaktır. Çünkü hububat, doğrudan 20 milyon insanımızı, dolaylı olarak tüm ülkemizi ekonomik ve sosyal olarak etkileyen, üzerinde en çok konuşulan, spekülasyon yapılan stratejik bir üründür. Bu açıdan hububatın gerek üretim, gerekse ticareti üzerine oluşturulacak politikalar önemini gün geçtikçe arttırmaktadır. Konseyimiz ‘Sektöre Yerinde Çözümler’ sloganı ile Edirne’de ‘Çeltik Kongresi’, Gaziantep’te ‘Makarnalık Buğday ve Mamulleri Paneli’, Adana’da ‘Ulusal Mısır Kongresi’ gibi birçok ulusal ve bölgesel etkinlik yaparak; sektör ile karar alıcıları ortak

bir akıl etrafında bir araya getirmiştir. Çanakkale, Edirne, Bandırma, Konya gibi önemli merkezlerde de sektörel paneller düzenlemiştir. Ayrıca ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde; Buğday, Çeltik, Mısır, Arpa-Yulaf-Tritikale ile ilgili raporlarımız ayrı ayrı kitap haline getirilip paydaşlarımızla paylaşılmıştır.

Hububat ticaretinde yıllardır sorun olan duran birçok konu üzerinde bakanlık yetkilileri ile görüşmeler yaparak çözümler üretmiştir. Buna en güzel örnek; Çeltik paneli sonuç bildirgesinde 'pirinçte KDV'nin bulgurda olduğu gibi %1'e indirilmesi gerekliliği ve 1936 yılında yasalaşan çeltik kanunun değiştirilmesi gerekliliği' şeklinde iki önemli husus bakanlığımızca uygun görülmüş; Rapordaki hali ile pirinçte KDV %1'e indirilmiştir. Çeltik kanunu ile ilgili de çalışmalara başlatılmıştır. Ayrıca buğday prim destekleri belirli bir oranda yükseltilmiş ve desteklemelerin etki analizi de yapılır hale gelmiştir.

Üretime Yüksek Katma Değer Katılması

Günümüzde tarım ve gıda önemi artırmış, bununla birlikte üzerine oluşturulacak politikalar da hayati değer kazanmıştır. Gündelik bakış yerine stratejik bir bakış açısı; tarım sektörünü kendi içinde bir değişim ve gelişime yönlendirmektedir.

Tarımla ilgili planlarımızı ve hedeflerimizi 2023'te 90 milyon nüfus, artı 50 milyon turist toplam 140 milyonu doyurmak ve tarımda Dünya'da ilk 5'e girmek üzerine kurgulamalıyız. Bazı aksaklıklara rağmen, şu an Dünya'da yedinci, Avrupa'da birinci tarım ekonomisine sahip bir ülkeyiz. Cumhuriyet tarihi boyunca ilk defa 2006 yılında çıkan Tarım Kanunu birçok yeniliği, gelişimi ve desteği de beraberinde getirmiştir. Tarım sektörü, Türkiye'de her 4 kişiden 1'inin çalıştığı, sadece gıda temini değil, istihdam ve ticaretiyle de önemini ortaya koymaktadır. Şehirlerden baktığımızda her ne kadar kırsaldaki sorunlar görülmesi de; şehirlerin hayat kaynağı tarım ve sudur. Bu yüzden market rafından alınan her ürünün yolculuğu ve içindeki emeği bilinmeli ve bu emeğin karşılığı verilmeli ve konu sıklıkla hatırlatılmalıdır.

Avrupa Birliği ile müzakerelerin devam ettiği bu süreçte, tarım sektörü de aynen sanayi sektörü gibi kendisini rekabete hazırlamak zorundadır. Bunun için yeni politikaların geliştirilmesi, tarım sektöründe köklü dönüşümler yapılmalıdır. Bunun önündeki en büyük engeller ise; alt yapı sorunları, dağınık arazi yapısı, işletme ölçeği, üretici örgütlenmesi, ileri teknoloji kullanımı, finansman ve sulu tarım alanlarının sınırlı olmasıdır. Tarımda gelişmiş ülkeler, üret-

tikleri tarımsal ürünleri en iyi şekilde değerlendirmekte, ham ürün satma yerine işlenmiş marka değeri olan ürünlerle ihracata ağırlık vermektedir. Türkiye'nin, ürüne katma değer katarak ihracattan çok daha büyük gelir elde etme potansiyeli vardır. Bu yüzden ürettiğimiz tarımsal ürünlere azami katma değeri katma yollarını aramalıyız.

Sektörde Yaşanan Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Girdi Maliyetlerinin

Yüksek Olması:

Üreticinin kullanmış olduğu, gübre, mazot, tohum ilaç ve benzeri girdilerin ithal olmasından kaynaklı kurda meydana gelen dalgalanmadan direk etkilenmesi üretim yapmanın cazibesini kaybetmeye yol açmaktadır. Ürüne sağlanacak revize teşvik sistemiyle kurdaki yukarı yönlü dalgalanmaların etkisi, girdi ürünlerde yerli üretim ile dışa bağımlılık azaltılabilir.

Arz – Talep Dengesi ya da Diğer Deyimle Üretim Planının Sağlıklı Yapılamaması:

Ülkemizde tarım ürünleri tüketim planlaması yapılmadan üretilmektedir. Bu da her sene arz-talep dengesini değiştirmekte ve fiyat istikrarının sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Tüketim, ihracat ve benzeri parametrelerle üretim planlan-

malı, uzun vadeli planlarla istikrarlı hale getirilmelidir. Bu durum ihracat/ ithalat dengesini de etkileye-bilmektedir.

Kalite:

Kaliteli ürünün piyasada çok daha fazla para ettiği bilindiği halde ne yazık ki üreticimiz bu konuda istenilen duyarlılığı gösterememektedir. Örneğin aynı yörenin, aynı çeşit buğdaylarından kalitesiz olanı 950 TL/Ton, kaliteli olanı 1.200 TL/Ton fiyattan satılmaktadır. Üretim aşamasında tarlasıyla ilgilenen, kaliteli ürün yetiştiren çiftçimiz daha çok kazanmaktadır. İthal ettiğimiz buğdayın çoğunluğunun kaliteli buğday ihtiyacımızdan dolayı olduğu gerçeğini dikkate alarak, üreticilerimizin kendi gelirlerini artırmaları için kaliteli üretime dikkat etmeleri konusu üzerinde daha hassasiyetle durulmalıdır.

AR-GE:

Ülkemizin tarımsal ve hayvansal üretimde kendi kendine yeterli olabilmesi için, üretimin temel girdileri olan genetik materyal ve agrokimyasal teknolojilerini kullanma ve hükmetme becerisinde olması gereklidir. Bu açıdan ülkemiz incelendiğinde, Türkiye'nin bu teknoloji ve materyaller bakımından çoğunlukla dışa bağımlı olduğu görülecektir. Dünyada ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, ülkelerin AR-GE faaliyetlerine

ayırıldığı paylarla ilintilidir. ABD ve Japonya GSMH'nin yüzde 3-3,5'ünü AR-GE'ye ayırırken, AB ülkelerinin ortalaması yüzde 2 civarında. Türkiye'de binde 5 seviyesinde olan AR-GE yatırım kaynağı son yıllardaki teşvik ve çalışmalara rağmen yüzde 1'lik seviyelere yeni gelmiştir. 2023'te bu oranın yüzde 3'e çıkarılması hedeflenmektedir. Bunun da % 75'ini özel sektörün karşılaması sağlanmalıdır. Eğer özel sektör olmazsa bunun sürdürülmesi biraz zordur. Asıl mesele, tarımda önümüzdeki 10, 20 yıl içinde nereye gelmek ve dünya tarımında nasıl bir yer tutmak istediğimizdir. Tarımda bitki ıslahından, ürün işlemeye kadar bütünsel bir politika üretip gerekli teknolojik yatırımlara ağırlık verilmelidir.

Yeni gelişen teknolojilerle ilgili risk algılaması meselesi, bizim toplumumuz için de önemlidir. Türkiye'nin, sürdürülebilir tarım, gıda güvenliği ve güvenilirliği açısından toplumun geleceğini güvence altına alma konusunda gerçekten bir atılım yapmaya ihtiyacı vardır. Teknolojide atılım yapmak, öngörülen alanlarda yoğun bir AR-GE faaliyetine girebilmek ve bunun için gerekli olan kaynağı bulmak gereklidir. Bu noktada mutlaka toplumun desteğine ihtiyaç vardır. Bu desteğin sağlanabilmesi, başka pek çok şey yanında, toplumun aydınlatılmasını da gerektirir.

Kırsal Kesimin Kalkınması İçin Bakanlıklar Arası Koordinasyon Güçlendirilmelidir:

Tarım sorunları sayıca çok ve karmaşık bir alan olup, tüketim de dikkate alındığında toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Tarımın tüm sorunlarının çözümü sadece Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan beklenmemelidir. Tarımdan kaçışı durdurup, üretim bölgelerinde insanları doyurmak ve mutlu kılmak adına sosyal projeler oluşturulmalıdır. Üretim bölgelerinde yaşayan ve göçe zorlanan insanların en büyük kaygısı sağlık ve sosyal güvencelerinin olmayışıdır. Göç etmelerinin nedeni de bu eksikliği giderme gayretidir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ile yapılacak çalışmalarla üretim bölgelerinde yaşayan insanların sağlık ve sosyal güvenceleri Devlet tarafından karşılanabilir ve aile çiftçiliği desteklenebilir.

Tarımsal Desteklemeler:

Tarım destekleri ortalama yıllık 14 Milyar TL olup rakam bakanlık bütçesinin büyük bir kısmını temsil etmektedir. Bu rakam tarım sektörü açısından önemli bir miktardır. Tarımsal desteklemenin sektörlerle ne yönde ve derecede etki yaptığı, hedeflenen amaçlara ne ölçüde ulaşıldığı konusunda etki analizleri

yapılarak sürdürülebilir kendini yenileyen bir destekleme modeli oluşturulmalı, planlamalar yapılmalıdır.

Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsası:

Ülkemizde son yıllarda yaygınlaşan lisanslı depoculuğu etkin bir şekilde kullanarak, dünya tarım ticaretine entegre olmalıyız. Yapılan araştırmalar lisanslı depoculuk faaliyetlerinden birçok üreticinin haberdar olmadığını ya da yanlış bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. TMO görsel ve yazılı basın yolu ile sistemi tanıtmada daha etkin rol almalıdır. Sistemin geliştirilmesi için öncelikli olarak, desteklemelerin yanında sahada tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri etkin olarak yapılmalıdır. Ancak bunlar yapıldığı zaman tüm sektör paydaşlarına ulaşmış, tarımsal ticareti kolaylaştırmış oluruz.

Kuruluş işlemi tamamlanmış olan Ürün İhtisas Borsası'nın Türkiye'de faaliyete geçmesiyle ülke tarımsal kaynaklarının verimli ve sürdürülebilir bir şekilde ticarete konu olması adına elektronik ürün senetleri ile buna dayalı vadeli işlem sözleşmelerinin güven, serbest rekabet ve istikrar içinde şeffaf ve kolay bir şekilde işlem görecektir. Üreticiler ürünlerini ulusal bir piyasada daha çok alıcıya ulaştırma imkânı bularak rekabet edici piyasa

şartlarından yararlanabileceklerdir. Finansman sıkıntısı çeken küçük çaplı üreticiler için lisanslı depolara verdikleri ürünleri karşılığında aldıkları ürün senetlerinin teminat gösterilerek bankalardan kredi ve finansman imkânı sağlanacağı gibi, üreticilerin depolama maliyeti düşecek, depolama kalitesi artacaktır. Oluşacak sağlıklı bir spot piyasa sayesinde fiyat dalgalanmalarına karşı riskten korunacak, gıda enflasyonu ve spekülasyonların önüne geçilecektir.

Gümrük Vergileri:

Ülkemizde enflasyonun en önemli nedeninin tarımsal ürün ve gıda olarak gösterilmeye çalışıldığına üzülerek şahit oluyoruz. Gerçekçi olmayan bu yaklaşımla birlikte, gümrük fonlarının düşürülmesi gündeme gelmekte ve tarımsal ürünlerin ithal fonları zaman zaman düşürülmektedir. İthalatın enflasyona çözüm olmadığı, son aylardaki enflasyon rakamlarına bakıldığında açıkça görülmektedir. İthalat söylemleri ürün hasat sezonlarında piyasaları olumsuz etkilemekte, çiftçiye üretimden soğutmakta, hatta üretimden düşürmektedir. Ülkemizde hasat sezonu bölgelere göre değişkenlik göstermekte ve periyodu uzamaktadır. Bu durum dikkate alınmalı, gümrük düzenlemeleri tüm kesimlere olası etkileri göz önünde bulundurularak hesaplanmalı,

zorunluluk halinde vergiler düşürülecek ise de hasat dönemi dışında, ilgili ürünün en düşük ticari işlem gördüğü dönemde uygulanmalıdır.

Buğday Ekim

Alanlarının Korunması:

Ülkeler, hayati bir öneme sahip olan buğday üretiminde kendine yeter olmayı ya da en azından yönetilebilir bir seviyenin altına düşmemeye özel önem vermektedirler. Ülkemizde de durum farklı değildir. Bu geçişlerin temelinde iki ana sebebi var. Birincisi ürün destek politikalarının yetersiz olmasıdır. İkincisi ise, oluşan fiyatların ürün maliyetlerine yakın olması dolayısıyla çiftçinin istediği geliri elde edememesidir. Özellikle son 5 yıldır sulu tarım yapılan alanlarda buğday üretim karlılığının bölgelere göre diğer ürünlere (mısır, ayçiçeği, pamuk, patates, yonca, vb.) göre çok düşük kalması sulu tarım yapılan alanlar ile yıllık yağışın yeterli olduğu kuru tarım alanlarında çiftçilerimizin başka ürünlere kaymasına neden olmaktadır.

Son yıllarda buğdayda fiyat dalgalanmalarında ithalatın çözüm olarak görülmesi ve sık sık farklı zaman dilimlerinde ithalata başvurusu üreticilerin ürünlerini düşük fiyatta satmak zorunda bırakmıştır. Bu durum da üreticiyi daha garanti ve karlı gördüğü diğer ürünlere yöneltmiştir.

Bu konuda acilen yeni politikalar üretilmeye, uygulamaya konulmalıdır. Bundan 15 yıl önce 9 milyon hektar olan buğday ekim alanı, giderek azalmış 7,5 milyon hektar civarına düşmüştür. Buna rağmen gerek yeni çeşitlerin ıslahı gerekse yetiştirme tekniklerindeki gelişmeler, ekim nöbeti ilkelerine uyulması gibi nedenler ile birim alan verimi giderek arttığı için, üretim düşüşü yaşanmamıştır. Ancak gelinen noktada nüfus artışı, göçmen nüfus, artan turist sayısı, dışarıya yapılan yardımlar ve coğrafyamızda yaşanan karışıklıklardan dolayı üretimden düşen ve Türkiye'den gelecek gıda ile beslenmek durumunda olanları göz önüne alırsak, tüketimin öngörülenin çok üzerinde olacağı sonucuna varılmaktadır. Ülkemiz kullanacağımız tohumluk miktarını da dikkate aldığımızda rahat hareket edebilmek için her yıl en az 18-20 milyon ton buğday üretmek zorundadır.

8 yıldır 5 Kuruş olan buğday desteğinin geçtiğimiz günlerde 10 Kuruş'a yükseltilmesi önemlidir. Fakat bunun bölgesel olarak yeterli yağış altında, sulu/ kurak farklılıklar ve maliyetler dikkate alınarak yeniden ele alınması ve bu destek miktarının kiloda 25-35 kuruş seviyelerine yükseltilmesi gerekmektedir. Önemli bir husus

da uzman olmayan kişiler buğday, ekmek ve pirinç üzerine yorum yapmaktadır. Bu olumsuz propagandaların önüne geçilmelidir.

Havzalar Arası

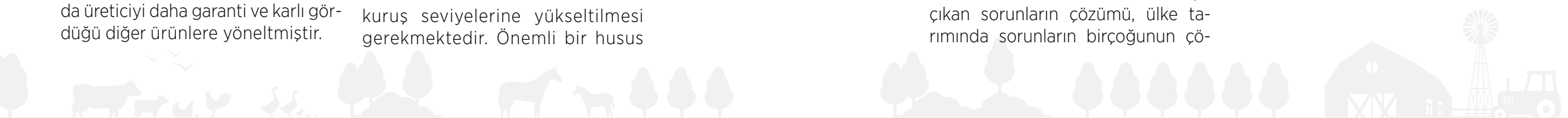
Su Transferi Yapılması:

Türkiye'de, büyük kısmı İç Anadolu ve Geçit Bölgelerinde olmak üzere 4,5 milyon hektar civarında nadas alanı bulunmaktadır. Tarım potansiyelinin önündeki en büyük engel, bu potansiyelin kullanılamıyor olmasıdır. Bunun en büyük nedeni de 'su' yetersizliğidir. Tarımın iklim şartlarına bağımlılığının azaltılması gerekir. Nadasa bırakılan alanların suyla buluşturulması halinde yıllık tarımsal hasılamız 20 Milyar TL artış gösterecektir. Sürdürülebilir bir tarım ve verimlilik için belli ilkeler çerçevesinde havzalar arasında su transferinin yapılması gerekir. Ayrıca mevcut sulanan alanlarda sulama sistemlerinin modernizasyonu yapılmalıdır.

Sonuç olarak

Ülkemiz tarım arazilerinin yüzde 75'ini kaplayan hububat ürünleri (buğday, arpa, mısır, çeltik, yulaf, tritikale) ülkemizin bitkisel ve hayvansal üretiminin omurgasını oluşturmaktadır. Bu ürün grubu ile ilgili üretimden, ticaretine ve sanayisine kadar olan tüm aşamalarda ortaya çıkan sorunların çözümü, ülke tarımında sorunların birçoğunun çö-

zülmesi anlamına gelmektedir. Ülke olarak tüm uygulamalarla birlikte yukarıda bahsettiğimiz temel konularda bundan sonraki süreçte ilgili paydaş ve karar alıcılarla çözüm noktasında çok daha yakın bir diyalog içerisinde çalışmalarımıza devam edeceğiz. 2023 yılında hububatla ilgili tüm sorunların çözüldüğü, ekonomimizin rahatladığı bir ortamda, Türkiye'yi tarımsal üretimde ve ticaretinde bölgesinde merkez ülke haline getirmek için ortak akıl etrafında herkese görev düşmektedir.

Bayram Ali Çakıroğlu
İBB Gıda Daire Başkanı

Büyük Gıda Merkezleri

Dünyanın en önemli şehirlerinden biri olan İstanbul, ülkemizin en önemli gıda tüketim noktalarından biridir. Bu açıdan baktığımızda birçok kuruma, tüketicilerin haklarının korunmasının yanı sıra daha kaliteli, sağlıklı ve ucuz gıdaya ulaşmasının sağlanması konusunda görevler düşmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak, yetki alanımız çerçevesinde birçok çalışmada yer alıyoruz. Hallerin yönetimi, denetimi konusu da bunlar arasındadır. İstanbul'da toplam 7 tane hal bulunmaktadır. Bunlar; Bayrampaşa Meyve Sebze Hali, Ataşehir Meyve Sebze Hali, Sultanbeyli Bozkurtlar Yaş Sebze ve Meyve Hali, Gürpınar Su Ürünleri Hali, Mega Center Kuru Gıda Hali, Rami Kuru Gıda Hali ve AYTÖP

Kuru Gıda Hali. Bu hallerden farklı olarak, süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri ile yan sektör olan kesme çiçek halleri ise İstanbul'da bulunmamaktadır.

Dünyadaki gelişmiş halleri incelediğimizde, bunların birçok sektörü bünyesinde barındıran haller olduklarını görmekteyiz. Bu hallerde; meyve sebze, su ürünleri, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, kuru gıda ve kesme çiçek sektörleri tek hal kompleksi içerisinde bölümlendirilerek yer almaktadır. Oluşturulan bu marka ticaret merkezleriyle de sektörlerle ve pazarlara yön vermektedir.

Ülkemiz ölçeğinde baktığımızda gıda konusunda parçalanmış yapılar söz konusudur. İzlenebilirlik, hijyen, kalite, standart gibi konularda maalesef bu

Büyük Gıda Merkezleri

Dünyanın en önemli şehirlerinden biri olan İstanbul, ülkemizin en önemli gıda tüketim noktalarından biridir. Bu açıdan baktığımızda birçok kuruma, tüketicilerin haklarının korunmasının yanı sıra daha kaliteli, sağlıklı ve ucuz gıdaya ulaşmasının sağlanması konusunda görevler düşmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak, yetki alanımız çerçevesinde birçok çalışmada yer alıyoruz. Hallerin yönetimi, denetimi konusu da bunlar arasındadır. İstanbul'da toplam 7 tane hal bulunmaktadır. Bunlar; Bayrampaşa Meyve Sebze Hali, Ataşehir Meyve Sebze Hali, Sultanbeyli Bozkurtlar Yaş Sebze ve Meyve Hali, Gürpınar Su Ürünleri Hali, Mega Center Kuru Gıda Hali, Rami Kuru Gıda Hali ve AYTÖP Kuru Gıda Hali. Bu hallerden farklı olarak, süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri ile yan sektör olan kesme çiçek halleri ise İstanbul'da bulunmamaktadır.

Dünyadaki gelişmiş halleri incelediğimizde, bunların birçok sektörü bünyesinde barındıran haller olduklarını görmekteyiz. Bu hallerde; meyve sebze, su ürünleri, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, kuru gıda ve kesme çiçek sektörleri tek hal kompleksi

içerisinde bölümlendirilerek yer almaktadır. Oluşturulan bu marka ticaret merkezleriyle de sektörlerle ve pazarlara yön vermektedir.

Ülkemiz ölçeğinde baktığımızda gıda konusunda parçalanmış yapılar söz konusudur. İzlenebilirlik, hijyen, kalite, standart gibi konularda maalesef büyük eksiklerimiz mevcuttur. Tüm bunları görerek İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak gıda sektörüne yeni bir soluk getirmenin yanı sıra İstanbul'un ihtiyacı olan bölgeye ve uluslararası ticarete odaklanan, gıdanın tüm bileşenlerinin yer aldığı, bir yeni gıda ticaret ve lojistik merkez tasarımına ihtiyaç olduğunu ortaya koyarak çalışma başlattık. Bu çerçevede de halk sağlığı ve gıda güvenliğini önceleyen, entegre ve sürdürülebilir sistemle işleyen, denetlenebilir ve ölçülebilir şekilde hizmet kalite standartları belirlenmiş, dinamik, esnek, talep odaklı bir pazarlama sistemi olan bir proje ortaya koymayı hedefledik.

İlk olarak birçok paydaşla beraber ön hazırlık çalışmalarını gerçekleştirdik. Sektörde yer alan kişi, kurum ve kuruluşların görüşlerini de alarak sektörlerin durumlarıyla ilgili raporlar oluşturduk. Ayrıca dünyadaki hal örneklerini inceledik, bazılarını teknik geziler düzenleyerek sistemlerinin

işleyişlerini yerinde gördük. Ülkemizde de çeşitli hallerde, birliklerde, şirketlerde, fuarlarda benzer incelemeleri gerçekleştirdik. Her sektör için Ortak Akıl ve Karar Konferansları düzenleyerek sonuç raporları oluşturduk. Ardından bu verilerle yer seçimi, tesis yerleşimi, yatırım ve yatırım finansmanı, mevzuat ve yönetim modeli, pazarlama planı ve işletme modeli üzerinden yeni gıda ticaret ve lojistik merkezinin tasarım projesini ortaya koyduk.

Biz bu yeni gıda ticaret ve lojistik merkezini planlarken sacayağı mantığında üç temel nokta oluşturduk. Tesis, dergi ve fuar. Tesis kısmıyla ilgili yaptığımız çalışmalardan ayrıntılı olarak bahsettim. Dergi konusu ise pazarlama açısından önemlidir. Sektördeki gelişmelerin paydaşlara ulaştırılması, dünyadaki gelişmelerden haberdar olunmasının sağlanması çok önemli bir noktadır.

Diğer başlığımız olan fuar konusu ise üzerinde çok uzun düşünmemiz gereken konular içerisinde yer alıyor. Maalesef biz ülke olarak fuar konusunda kendimizi biraz geride tutmuşuz. Örneğin, dünyanın en önemli meyve sebze üreticilerinden biriyiz ancak uluslararası çapta bir fuar tam anlamıyla yapamıyoruz. Birçok sektör için durum maalesef böyle. Fuarlar

dünya pazarına açılmanın bir yoludur. Örneğin; Sial Paris Fuarı. 1964 yılında başlamış olan fuar, daha sonra bir ağa dönüştürülerek Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, Kanada, Brezilya ve Filipinler gibi ülkelerde de düzenleniyor. Bu yıl Sial Paris Fuarında 7 bin 200 katılımcı yer almış ve bunun %87'si Fransa dışındandır.

Katılımcıların yarısından fazlası 2020 için fuardaki yerlerini şimdiden ayırmış. SIAL inovasyon ödülleri için 2 bin 355 başvuru almış. 135 resmi delege, 26 ülkenin hükümet temsilcisi ve dünyanın çeşitli ülkelerinden 310 binden fazla profesyonel fuarı ziyaret etmiş ve bunların %73'ü Fransa harici 200'e yakın ülkeden.

Bir diğer fuar olan Fruit Logistica'ya baktığımızda 3 bin 239 katılımcı yer almış ve bunun 91'i Almanya dışındandır. Dünyanın çeşitli ülkelerinden 78 binden fazla ziyaretçi ziyaret etmiş ve bunların ise %82,5'i Almanya dışındandır. Tabii ki dünyada düzenlenen diğer fuarlara katılım sağlayacağız. Ancak kendi ülkemizde de marka bir gıda fuarı oluşturmamız gerekli. Bu açıdan sacayağının üçüncü ayağını da fuar olarak görüyoruz. Bu üçlüyü bir araya getirdiğimizde, sektörlerimizin çok iyi bir şekilde gelişim sağlayacaklarını, rekabetçi piyasalarda etkin güç olmaya başlayacaklarına inanıyoruz.

Tüm bu çalışmalar yürütülürken bir yandan da bu yapacağımız gıda üsüne sektörlerin de tam ve hazır bir şekilde geçmesi gerektiğini düşündük. Ülkemiz açısından gıda sektöründeki eksikliklerden dolayı büyük ekonomik kayıpların olduğu bilinen bir gerçektir. Gıda sektöründeki bu kayıplara baktığımızda, temel nedenin standart eksikliği olduğu sonucuna vardık. Yeni gıda ticaret ve lojistik merkezinde yer alması gereken meyve sebze, su ürünleri, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, kuru gıda ve kesme çiçekten oluşan 6 ana sektörde, ürün, kap ve ambalaj standartlarının belirlenmesi amacıyla TÜRKAS (Tüm Ürün, Kap ve Ambalaj Standartları) Projesini hayata geçirmeye başladık. 2016 yılında meyve sebze, 2017 yılında su ürünleri ile et ve et ürünleri standartlarını belirleyerek, standart rehberlerini yayınladık. Bizim gerçekleştirmiş olduğumuz çalışma-

lar sonucunda oluşan meyve sebze rehberi, Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan tebliğ için temel oluşturdu. Meyve sebze standartları 3 Ekim 2017 itibarıyla yürürlüğe girdi. Bu yıl ise süt ve süt ürünleri konusunda çalışmaları yürütüyoruz. 2019 yılında kuru gıda, 2020 yılında da kesme çiçek sektörü için bu çalışmaları gerçekleştirmeyi hedefliyoruz. Tüm yaptığımız bu çalışmaların neticesinde İstanbul'umuza bu gıda kompleksini kazandırmayı hedefliyoruz. Dünyada hallerin gelişim döngüsüne baktığımız zaman; geleneksel, gelişmekte olan, modern ve post modern hal tabirleri söz konusu. Geleneksel olanların özellikleri; etkin olmayan çok fazla küçük üretici, değişken ürün kalitesi, kısıtlı dağıtım altyapısı, az sayıda modern perakendeci, enformel gıda hizmeti sektörü ve görece yoksul tüketiciler.

Gelişmekte olanlara baktığımızda; az sayıda profesyonel üretici, çoğu zaman değişken ürün kalitesi, karışık dağıtım altyapısı, modern perakendecilerin oluşması, birkaç profesyonel gıda hizmeti ve artan tüketici refahı özelliklerini taşımaktadır. Ülkemizde bu grup içerisinde yer alıyor, ancak modern kısma daha yakın konumdadır.

Tüm yaptığımız bu çalışmaların neticesinde İstanbul'umuza bu gıda kompleksini kazandırmayı hedefliyoruz. Dünyada hallerin gelişim döngüsüne baktığımız zaman; geleneksel, gelişmekte olan, modern ve post modern hal tabirleri söz konusu. Geleneksel olanların özellikleri; etkin olmayan çok fazla küçük üretici, değişken ürün kalitesi, kısıtlı dağıtım altyapısı, az sayıda modern perakendeci, enformel gıda hizmeti sektörü ve görece yoksul tüketiciler. Gelişmekte olanlara baktığımızda; az sayıda profesyonel üretici, çoğu zaman değişken ürün kalitesi, karışık dağıtım altyapısı, modern perakendecilerin oluşması, birkaç profesyonel gıda hizmeti ve artan tüketici refahı özelliklerini taşımaktadır. Ülkemizde bu grup içerisinde yer alıyor, ancak modern kısma daha yakın konumdadır.

Modern olanların özellikleri ise profesyonel üreticilerin baskınlığı,

iyi ürün kalitesi, genel olarak gelişmiş altyapı, modern perakendeci kurulumunun artışı, hızlı büyüyen gıda hizmeti, görece zengin tüketiciler. Post modern olarak tabir edilenlerin ise büyük ve butik profesyonel üreticiler, çok yüksek ürün kalitesi, mükhem altyapı, modern perakendecilerin baskınlığı, büyük ve konsolide gıda hizmeti, varlıklı ve dikkatli tüketiciler. Biz bu gıda merkezini yaptığımızda gelişmekte olan gruptan direkt olarak post modern grubuna sıçramış olacağız. Onun için çok önemli bir aşama olarak görüyoruz. Gıda merkezi projemizin, ülke çapında yapılmasına yönelik Ticaret Bakanlığı'nda bir kanaat oluştu.

Bu çerçevede de kamuoyunda Hal Kanunu olarak bilinen 5957 sayılı kanunda değişiklikler gündemdedir. Bu değişikliklerle beraber ülkemiz açısından gıda sektörü açısından yeni bir sayfa açılmış olacak.

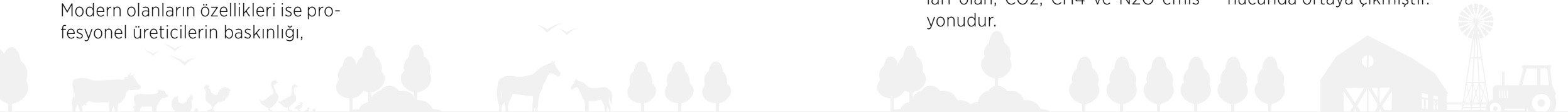

Dr. Burçak Kapur
Çukurova Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Tarımda İklim Değişikliği ve Getirdiği Fırsatlar

İklim, yerkürenin tarihi süresince doğal olarak değişme eğilimi göstermiştir. Buna karşın değinilen değişim, 19. yüzyılın ortasına, sanayi devrimine dek doğal etkiler sonucunda meydana gelmiş; daha sonraki değişimlerde insan etkisinin önemli ölçüde payı olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda iklim değişikliği karşılaştırılabilir bir zaman diliminde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkileri sonucunda iklimde oluşan bir değişiktir. Küresel ısınmanın en önemli nedeni başlıca sera gazları olan, CO₂, CH₄ ve N₂O emisyonudur.

Fosil yakıtlarının yakılması, ormansızlaştırma, sanayi süreçleri, kontrolsüz şehirleşme ve tarımsal uygulamalar gibi birçok insan etkinlikleri ile atmosferdeki sera gazlarının salınımları artmaktadır. Yaşam süreleri ve salınım miktarları dikkate alındığında en önemli sera gazı olan CO₂, 1750 yılından beri yaklaşık % 30 oranında artmıştır. Endüstriyel dönemden önce yaklaşık 280 ppm, 1999'da 370 ppm olan CO₂ birikiminin 21. yüzyılın sonuna kadar 700 ppm'e ulaşacağı öngörülmektedir. Mevcut atmosferik CO₂ artışına CO₂'in antropojenik emisyonları neden olmuş ve bu emisyonların yaklaşık %75'i fosil yakıtların yakılması sonucunda ortaya çıkmıştır.

Küresel anlamda yeryüzünün ve su kütlelerinin ortalama sıcaklığı 1861'den beri artış göstermektedir. Bu artış 20. yüzyıl boyunca 0.8 oC düzeyinde olmuştur. Küresel olarak 1861'den günümüze değin en sıcak on yıllık dönem 1990'lar ve 1998 yılı da aygıtsal ölçüm sürecinin en sıcak yılıdır. Ortalama olarak, 1950-1993 arasında, günlük gecelik maksimum yer yüzeyi hava sıcaklıkları her on yılda 0.2 oC düzeyinde artış göstermiştir. Bu artış, günlük olarak gündüz maksimum hava sıcaklığının 10 yıllık artışlarından 0.1oC daha fazladır. Birçok orta ve yüksek enlem bölgelerindeki doursuz mevsimlerin uzaması, artan sıcaklığın bir etkisi olarak görülmektedir.

1860'dan 1980 yılına kadar gerçekleşen küresel sıcaklık artışının 0.4 oC ve 1980 ile 2000 yılları arasındaki sıcaklık artışının da 0.4 oC olması, açıkça son yıllarda artan insan etkinliklerinin iklime olan etkilerini göstermektedir. Son yıllardaki endüstrileşme ve bu bağlamda fosil yakıt kullanımının artışı, atmosfere CO2 salınımlarını arttırarak; geçmiş 120 yıllık periyotta meydana gelen artışın günümüzün son 20 yılında oluşan sıcaklık artışına eşdeğer hale getirmiştir.

Küresel ısınmanın, su sağlama üzerinde önemli etkileri olacağı kesindir ve yağış değişkenliğinin artmasının,

tarım sektöründe önemli sorunlar oluşturacağı beklenmektedir. Daha sıcak iklim, hidrolojik döngüyü hızlandıracak, yağış ve bitki su tüketiminde küresel miktarlarında artış olacaktır. Dağlardaki karın erimesinden oluşan yüzey akışı gibi, yağışın zamansal dağılımı da tarihsel biçimlerinden farklılık gösterebilir. Bu değişikliklerin bazılarının halen gerçekleştiği açıktır, ancak bölgesel etkileri iyi bir biçimde bilinmemektedir. Kısaca, küresel ısınmanın görünümü, tarımı ve bir bütün olarak, toplumu önemli yeni belirsizlikler ve sorunlar ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Küresel iklim değişikliği ve buna bağlı olarak ortaya çıkan; örneğin, çevre kirliliği, çölleşme, erozyon, deniz kirliliği, hayvan ve bitki türlerinin yok olması ve toprakların bozulması gibi sorunlar, yoğun bir şekilde yaşanmaya başlanmıştır. Günümüzde tarım ve su kaynakları, konu edinilen sorunlardan, özellikle iklim değişikliğinden en fazla etkilenen kesimlerin başında gelmektedir. İklim değişikliğinden kaynaklanan küresel ısınma ve yağış rejiminin değişimi, tarım sektörünü etkileyen en önemli etmendir. Yetiştirilen bitki türü, verim ve yetiştirme zamanı ve süresi, atmosferik koşullar tarafından belirlenir. Yağıştaki artış veya azalışlar, hava sıcaklığı ve hava nemi gibi kimi iklimsel olayların miktar ve dağılım-

larındaki değişimler, bitkileri önemli ölçüde etkiler. Özellikle, CO2 miktarı ile sıcaklık, iklim değişikliğinin sonuçları bakımından, bitki gelişimini etkileyen iki önemli etmendir.

Söz konusu bu tahminlerin taşıdığı birçok belirsizliğe karşın iklim değişikliği, açıkça, insanların refahını ve ekonomik düzeylerini potansiyel olarak etkilemektedir. Ayrıca, iklim değişikliklerinin olumsuz etkilerinin önlenmesinin düzeyi ülkelerin güncel katkıları ile en aza indirgenecektir. Bu nedenle, iklim değişiminin toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin saptanmasına gerek vardır ve buna bağlı olarak, ancak gelecekteki sorunlarla savaşabilecek stratejilerin oluşturulması gerçekleştirilebilecektir. Bu bağlamda iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini tarım sektörü içerisinde avantaja çevirerek değişen iklim parametrelerinden faydalanmakta başka bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örneğin, 21. yüzyılın sonlarında Si-birya'nın orta bölgelerinde tarıma elverişli bölgeler oluşabilir. Toprakta tarım için engel teşkil eden koşullar iklim değişikliğiyle azalacak ve daha ılıman iklim ve böylece pirinç, fasulye ve Avrupa'daki üzümlerden yetiştirilmesi olanağını yaratabilir. Orta enlemlerde bulunan ülkemizde, kış

aylarında karlı gün sayılarında azalma, yaz aylarında ise tropikal gün sayılarında artışlar ile bazı bölgelerde bitki türlerinde de farklılaşma yaşanacağını, bazı bitki türlerinin ise değişen iklimden avantaj sağlayacağı öngörülmektedir. Örneğin, Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde artan kış sıcaklıkları ile tropik bir meyve olan Pıtaya (Ejder meyvesi), küçük çiftçinin deneyebileceği önemli bir seçenek olabilir. Bunun yanı sıra mevcut muz yetiştiriciliği artan sıcaklık ve nemle birlikte yaygın üretim alanlarına sahip olabilir. Buna ek olarak değişen iklimin tarımsal alanlarda oluşturacağı çoraklaşma derecesindeki herhangi bir artış, iklim değişikliğine yol açan yüksek atmosferik CO2'nin özellikle C3 bitkileri olarak adlandırılan buğday gibi bitkilerde birim alan başına ürün verimi üzerindeki olumlu etkileri ile dengelenebilir. Artan CO2 genellikle kısa vadede bitki büyümesini ve su kullanım verimliliğini artırır ve bu durumu uzun vadede de yapabilir.

Doğu Anadolu bölgesi gibi kış ortalamaları düşük denecek düzeyde olan bölgelerde ısınmaya bağlı olarak çayır ve otlak alanlarının artma olasılığı ve bu bölgelerde hayvancılığın gelişmesine katkı yapabileceği düşünülmektedir.

Buna ek olarak, sıcaklıklardaki artışlar nedeniyle yağışların kar şeklinde düştüğü yüksek bölgelerde yağışlar daha çok yağmur şeklinde düşmeye başlamıştır. Bu nedenle otlak alanların artması çok da uzak bir ihtimal değildir, bu da hayvancılık sektörüne olumlu yansıyacaktır. Artan yağmurun orman alanlarının genişlemesine ve orman üst sınırının yükselmesi ve yeni türlerin görülmesi olasıdır.

Bu tür yaklaşımlar iklim değişikliği ile mücadelemizi olumlu yönde etkileyecek olup zaman içerisinde çözüm önerilerinin artacağı öngörülmektedir.

Emrullah Gökhan
Genuma Teknolojileri
Genel Müdürü

2023'e Beş Kala Yirmi Üç Fikir

Son yirmi yılda yaşanan çeşitli gelişmeler tarım sektörünü doğrudan veya dolaylı olarak önemli ölçüde etkilemiştir. Sıkça yaşanmaya başlayan iklim hareketlerindeki oynaklık ve son yıllarda artan gıda fiyatları ile beraber ortaya çıkan gıda krizleri sadece tarım sektörünü değil, dünya ekonomilerini de ciddi boyutlarda etkiler olmuştur. Diğer bir yandan da biyoteknoloji, yapay zekâ ve makina teknolojilerinde meydana gelen gelişimler tarım sektörünü derinden etkileyerek tahmin edemeyeceğimiz fırsatlar ve riskler getirmiştir.

Tarım sektöründe hızla meydana gelen değişimlere karşı toplumlar ve ülkeler farklı refleksler göstermektedir.

Bu değişimler karşısında hızlı refleksler gösterip oluşabilecek sonuçlara yönelik çalışma yürütebilen ülkeler ve firmalar tarıma dayalı ekonomiye de yön vermekteler. Tarıma yön veren firmalar ve ülkelere baktığımızda hiçbir şeyin tesadüf olmadığını göreceğiz. Bu ülkelerin ve firmaların geleceği inşa ederken muazzam bir gelenekten beslendiğini görmekteyiz. Bu metinde ülkemizin tarım alanında sahip olduğu gelenekten ve güncelden yola çıkarak gelecek üzerine yapılacak tespitler ve önerilere yer verilecektir. Bu önerileri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Sektörde gelişen gelişmeler karşısında maksimum verim minimum kayıpla çıkmanın ilk yolu bir arada çalışma kültürünün sürdürülebilir

kurumsal yapıya dönüştürebilecek politikaların geliştirilmesi gerekir. Ülke tarımının en önemli önceliği birlikte üretmenin birlikte kazanmanın en yaygın şekli olan kooperatif başta olmak üzere birlikte çalışma kültürünün yaygınlaştırılmasıdır.

2. Sandığımızdan daha az şey biliyoruz. Çünkü tarım alanından sadece birinci sınıf hakemli dergilerde bir günde onlarca araştırmamızın sonucunun yayınlandığı bir yerde bizim bildiklerimizin ne kadar az olduğunun farkında olmamız gerekir. Tarım ile ilgili yüksek eğitim kurumlarının yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Üniversiteye giriş sınavında en düşük puan alanların değil yüksek puanlı ve nitelikli öğrencilerin geldiği bölümlere dönüştürülmeli.

3. Veriyi elinde tutan geleceği elinde tutar. Ülkemizde hala; teknik, destek, çiftçi varlığı, makina varlığı, ekonomik veriler başta olmak üzere birçok verinin gerçek manada tutulmadığını görmekteyiz. Elimizde veri olmadan hiçbir planlama ve politika üretemeyiz. Yetkililerin öncelikle veri bankasını oluşturması gerekir.

4. Birçok sektörün asıl can damarlarında olan konuların başında ara eleman gelmektedir. Ülkemizde tarım sektörünün gençlere sevdirmesi ve genç bireylerin yetişeceği tarım liselerinin kurulması gerekir.

Tarım sektöründe çalışan ara elemanların ırgat değil de birer teknik adam olduğunu gençlere göstermek gerekir.

5. “Değişmeyen tek şey değişimdir.” Oluşan yeniliklerle rekabet etmenin en önemli yolu nitelikli AR-GE çalışmalarını yapmaktan geçer. Ülkemizde genellikle başka yerlerde yapılan ürünlerin benzeri için AR-GE çalışmaları yapılmaktadır. Geleceği yakalamak istiyorsak “olmayanın AR-GE’sini yapmalı. Rekabet gücü yüksek ürünlerin geliştirilmesi için AR-GE çalışmalarının yürütülmesi gerekiyor. Devlet tarafından verilen AR-GE desteklerinin tarım çalışmalarının doğasına göre yeniden acilen revize edilmesi gerekir.

6. Her yıl soframızda farklı meyveler hatta aynı meyvenin yüzlerce çeşitlerini görmekteyiz. Şüphesiz bu çeşitlilik yüz yıllarda ıslah çalışması yapan ıslahçı kuruluşların eseridir. Bu yeniliklere karşı durmak yerine sınırlarını kendimizin belirlediği ıslah çalışmalarını hızlandırmalı ve rekabet edebilir ürünlerin çıkartılması gerekir. Sağlıklı ıslah çalışmaları uzun yılları alan sistematikli çalışmaları barındırmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda bir gelenek oluşmaktadır. Ülkemizin yetkili kuruluşları acilen ıslah çalışmalarının doğasına göre yapılandırılmalı ve desteklerin artırılması gerekir.

7. “Kimi yalan haberler kalıcıdır.” Tarımsal üretimin en önemli girdisi olan tohum; hakkında en çok spekülasyon haberlerin ve şehir efsanelerin olduğu konuların başında gelmektedir. Ülkemiz son on yılda tohum konusunda çok iyi bir noktaya gelmesine rağmen hala yurt dışındaki ıslahçılara ödenen ıslahçı haklarının karşılığı birkaç yüz milyon doları geçmektedir. Acilen tohumculuk çalışmaları hakkında hem ülke üst yönetimine ve halka doğru bilgi paylaşımı yapılmalıdır. Yoksa bu ülkede yerli çeşit geliştirmek için mücadele eden yüzlerce insana haksızlık yapılmış olacaktır.

8. Ülkemizin gen kaynaklarının korunarak ve ıslah çalışmaların ışığında ülkemizde yerli çeşitlerin üretilmesi gerekir.

9. “Verinin ve bilginin mülkiyeti” en rahat ihlal edilen sektörlerin başında tarım sektörü gelmektedir. Bir tohumun veya bir hayvan ırkının geliştirilmesi ve ticarete konu olması en az on yılı almaktadır. Yeryüzünde ilaç argesinden sonra en pahalı AR-GE çalışması çeşit geliştirme çalışmalarıdır. AR-GE çalışmalarının artması için öncelikle emeğin korunması gerekir. Bundan dolayı acilen tarımda “verinin ve bilginin mülkiyeti” korunması için acilen gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir.

10. Türkiye’deki tarımsal kapasiteyi güçlendirmek, tarımsal teknoloji sektörünü geliştirmek, teknoloji aktarım ofisleri, teknoparklar ve yenilik merkezlerini bilgi yayma faaliyetlerinde bütünleştirerek endüstri ile akademi arasındaki işbirliğinin artırılması hedeflenmeli.

11. Tarımda geleceği inşa edebilmenin ilk şartı ne üreteceğimizi bilmektir. Her yerde her ürünün yetişmeyeceğini ve ülke olarak her ürünü yetiştirmek zorunda olmadığını bilmemiz gerekir. Bölge ve ülke olarak öncelikle stratejik ürünler, niş ürünler ve katma değeri yüksek ürünler belirleyerek hedef ürünlere odaklanmak gerekir.

12. Aile çiftçiliği aile temelli tüm tarımsal faaliyetleri kapsar ve kırsal kalkınmanın hemen her alanıyla bağlantılıdır. Sürdürülebilir aile çiftçiliğine olanak sağlayan tarımsal, çevresel ve sosyal politikaların geliştirilmesi desteklenmeli. Aile çiftçiliğinin ihtiyaçlarının, potansiyelinin ve sınırlamalarının daha iyi anlaşılması sağlanmalı ve teknik destek verilmeli. Aile çiftçilerinin bir araya getirilerek örgütlü yapı olan kooperatif çatısı altında toplanması sağlanmalı.

13. Tarımda sadece bir yöntemi desteklemek en büyük yanılgılardan biridir. Aile çiftçiliği kırsal kalkınma

için ne kadar önemli ise geniş tarım alanlarında tarım yapmak ve büyük çiftliklerin sayısının çoğalmasının ve sayılarının artırılması ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayacaktır. Özellikle geniş alanlarda tarım işletmeciliği yapacak olan yatırımcılara teknik destekler verilmesi gerekir. Aynı zamanda bu geniş alanların sulama problemlerinin çözülmesi gerekir.

14. En küçük aile işletmesinden bakanlığa kadar tüm ilgili kuruluşların belli bir planlama dâhilinde hayatlarına devam etmeleri gerekir. Ne yazık ki yapılan planlamaları görünce sadece pansuman tedbirlerin olduğunu görmekteyiz. Tarımda eğer uzun yıllara yayılan ve kapsamlı planlamalar yapılmadığı takdirde yapabileceklerimizi de yapamayacak hale dönüşürüz.

15. Ülkemizde son on altı yılda 100 milyar TL'nin üzerinde hibe ve destek dağıtıldığını biliyoruz. Geçmiş yıllarda yapılan destekle günün koşullarına göre her ne kadar doğru verilmiş olsa da çok dağınık ve etkisi istenilen seviyede görülmemiştir. Bundan sonra yapılacak desteklemelerin ve hibelerin; nitelikli projelere verilmesi büyük önem taşımaktadır.

16. Düşük Karbonlu Ekonomi en basit ifadesi ile düşük karbon salınımı ve etkin kaynak dağılımının

sağlanmasını ve toplumsal yararın artırılmasını hedefleyen bir ekonomiyi ifade etmektedir. Yeşil Ekonomi de denen bu model ile karbondioksit salınımı ve beraberinde getirdiği kirliliğin azaltılması, enerji ve kaynak verimliliğinin artırılması ve biyolojik çeşitlilik kaybının önlenmesine yönelik kamu – özel sektör yatırımları ve bu yatırımlar aracılığıyla da istihdam ve büyümenin sürdürülmesi sağlanmaya çalışılmalıdır.

17. Son yirmi yılda biyoteknoloji ve genetik mühendisliğin ortaya koyduğu gelişmeler sonucunda tohumda, ilaçta, gübrede vb. işlerde onlarca yeni ürünler çıkmaya başladı. Ülkemizde bu konularda yatırım yapıp ve hüsrana uğrayan onlarca girişimci bulunmaktadır. Biyoteknoloji ve genetik mühendisliği uygulamalarının ülkemizde hayata geçirilmesi için iyi bir eğitim ve iyi bir politikanın oluşturulması acilen gerekmektedir.

18. Son elli yılda tohum, ilaç ve gübre teknolojisi başta olmak üzere birçok alanda ciddi gelişmeler oldu. Bu gelişmelere rağmen hala bir şeyin eksik olduğu görüldü. Bu görülen eksiğin tarım faaliyetleri ile makineleşmenin arasındaki uyum olduğu tespit edildi. Ve makina sektörü tüm dünyada son yirmi yıldır hassas tarım uygulamaları için teknoloji üretmeye başladı. Ülkemizdeki girişimcilerin ve

yatırımcıların en çekiçi olan teknoloji konuların başında gelen hassas tarım teknolojilerine yönelmesi gerekir.

19. Yapay zekâ olarak adlandırılan mantıksal bilgi işlem yetenekli bilgisayar teknolojileri ve kontrol-lü robotlar giderek sektörün yelpazesini genişletiyor. Geleneksel yöntemlerin ötesinde sunduğu avantajlar ve kolaylıklarla, tarımın da yapay zekâyla ilişkisinin giderek güçleneceğini öngörmek hiç de zor değil. Bu kapsamda geliştirilen robotlar ve insanız hava araçları ile önceden birçok problemin tespit edildiği zamanında müdahale etme imkânı oluşturmaktadır. Önümüzdeki yıllardan en çok konuşacağımız konuların başında bu uygulamalar gelecektir.

20. Dijital teknolojiye gelişmeler her geçen gün köklerini daha da genişleterek, neredeyse hayatın tüm alanlarına entegre olmaktadır. Nesnelerin interneti ve büyük veri uygulamalarının yeniden şekillendirdiği önemli alanların başında artık "tarım" da gelmektedir. Henüz uygulama aşamasında olan diğer alanlara göre daha yavaş bir gelişim gösterse de, tarım alanında ortaya çıkan yenilikçi fikirler, gelecek yıllarda çok daha verimli ve sürdürülebilir teknolojilere ulaşabileceğinin habercisidir.

21. Dikey tarım, geleneksel çiftçilik kavramını tam anlamıyla tersine çevirir ve dünyanın en yoğun şehirlerinden bazılarında küçük ayak izleri taşıyan yüksek binalarda üretilen tarım çeşididir. Özellikle led ışıklarda meydana gelen gelişmelerden sonra dikey tarım yatırımları dünyanın dört bir yanında artmaya başladı. Bu teknolojiye bağlı olarak önümüzdeki on yılda sera teknolojisi tamamı ile değişecektir.

22. Tarımdaki sorunların birçoğu yerli gözüксе de yerel olmadığı bilinmeli. Çünkü tarım girdilerinin büyük bir kısmı artık çok uluslu şirketler tarafından üretilmektedir. Sorunların çoğu küreseldir. Küresel olduğu göz önüne alınmadan getirilen tüm çözümlerin yetersiz kalacağını görmekteyiz. Tarımda sorunlar küreseldir. Sorunlara küresel boyutta cevap vermek gerekir.

23. Tarımdaki sorunlara ve çözümlere yönelik geliştirilen politikaların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yeniden geliştirilecek politikaların nitelikli insan kaynakları tarafından yapılması önem arz etmektedir. Günlük ve kişilere bağlı olmayan sürdürülebilir politikalar ve yönetimler geliştirilmeli. "İnsanlık, tarihte hiçbir zaman ufkunda uzanan yeni teknolojik ve ekonomik fırsatlar, kuşuklar ve risklere bu kadar

hazırlıksız yakalanmamıştı. Yaşam biçimlerimiz, gelecek birkaç on yılda önceki bin yılda olduğundan daha bütünsel bir değişime uğrayacağı benziyor.” Bu değişimlere uğrayacak ve uğratabilecek konuların başında tarım gelmektedir.

Yukarıdaki önerilerden yola çıkarak hem tedbirlerin hem de fırsatların değerlendirilmesi gerekmektedir.

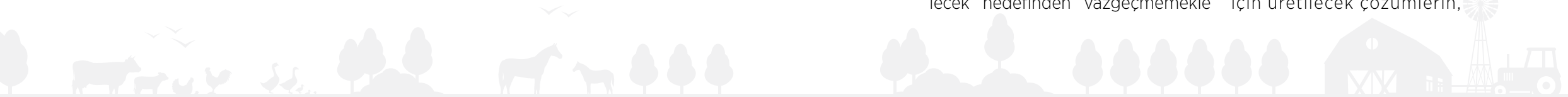
Kurtuluş Öğün
TÜMOSAN Genel Müdürü

Tarım Makinaları

Tarım mekanizasyonu üretimini gerçekleştiren özel teşebbüs firmaları, akıllı tarımın gereklerini yerine getirerek ülkemizde tarımdaki köklü değişikliğe destek vermeye hazırdır. Özel teşebbüs, değişimin yanında olduğu kadar değişim için yürüttüğü çalışmalarla da önemli riskler almaktadır. Tarım makinaları üreticilerinin çabalarının tek başına değişim için yeterli olmayacağı, müşteriler dâhil akıllı tarım uygulamasında yer alacak aktörler arasında uyumlu bir işbirliğinin de sağlanması başarı ihtimalini artıracaktır.

Ancak, hassas ve akıllı tarım yaklaşımlarının ortaya koyduğu parlak gelecek hedefinden vazgeçmemekle

beraber, ülke müşteri profili ve tarımsal amaçlar doğrultusunda tüm bileşenlerin ulusal alt yapısının nihai hedef doğrultusunda geliştirilmesi bir zorunluluktur. Türk çiftçisinin çoğunluğunu dikkate almadan ve akıllı tarımın gerektirdiği ulusal alt yapıyı kurmadan dönüşümün sağlanması ve tarımda kalkınmanın gerçekleştirilmesi mümkün görülmemektedir. Tarımsal mekanizasyon alanında Endüstri 4.0'a geçiş için ulusal sanayi altyapısı oluşturulamaması halinde günümüzde Tarım 4.0 tanıtım sunumlarında kullanılan ulusal hiçbir ürünün yer almadığı görsellerin orta ve uzun vadede Türkiye'nin gerçeği olarak kalması kaçınılmazdır. Söz konusu riskleri ortadan kaldırmak için üretilecek çözümlerin,

tarım sektöründeki üreticilerin genelini kapsayacak, uygun yatırım bütçesi ile gerçekleştirilebilir bir yapıda olması gerekmektedir. Günümüzde, yerli olarak üretilmeyen tarım ekipman ve makinelerin maliyeti çiftçilerin gelir düzeyi ile karşılanamayacak seviyelere ulaşmıştır. Yerli üretim yeteneğinin geliştirilmemesi halinde pazar uluslararası markalara terk edilmek zorunda kalınacaktır.

Tarım 4.0 ana unsurlarından olan “Nesnelerin İnterneti” olarak adlandırılan faaliyetleri ülkemizde üretilen tarım makinelerini esas alarak kurmamız milli menfaatlerimiz açısından önem arz etmektedir. Söz konusu alt yapının oluşturulması ise maliyeti yüksek ürün geliştirme harcamalarını gerektirmektedir. Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin özel teşebbüs aracılığı ile yürütülmesinin en uygun yöntem olduğu kabul edilmekle birlikte, pahalı olması ve organizasyonel yetenek ve sürdürülebilir uzmanlık gerektirmesi nedenleriyle gelişmekte olan iş alanlarında gerçekleştirilmesi önemli miktarda devlet desteğini gerektirmektedir. Dünyada benzer araştırma ve geliştirme projeleri, devlet kaynaklarının özel teşebbüs aracılığı ile kullanılması ve uzmanlıkların özel teşebbüs bünyesinde oluşturulması yöntemiyle yürütülmektedir.

Genellikle gelişmekte olan ülke tarım sanayi sektöründeki kuruluşlar; gerek yerli üretim yeteneklerini geliştirememeleri ve gerekse yeterli araştırma ve geliştirme yapamamaları nedeniyle uluslararası firmalarca satın alınmakta veya üretimi durdurarak sektörden çıkışları sürdürmektedir.

Hâlihazırda ülkemiz sanayi kuruluşları da benzer risk ile karşı karşıya bulunmaktadır. Tarım makineleri üretim sektörünün aşağıdaki özellikleri ulusal akıllı tarım alt yapısının oluşturulmasını olumsuz olarak etkilemektedir:

- *Traktör üreticileri dışındaki kuruluşlar orta ve küçük ölçekli olduğundan sürdürülebilir AR-GE yapısı oluşturmaları güçtür.*
- *Orta ve küçük ölçekli firmaların finansman yapısı ve kaliteli insan kaynağına ulaşım güçlükleri ileri teknoloji gerektiren ürün geliştirme çalışmalarına imkân vermemektedir.*
- *Tarımsal Ekipman Sistemini oluşturacak tüm alt sistemler ithaldir.*
- *Tarımsal Ekipman Sisteminin ana unsurlarından olan traktörde bile “Elektronik Alt-yapı” henüz oluşturulamamıştır.*
- *Yürürlükte olan AR-GE destek programları bütçeleri ve süreleri*

ile maliyeti yüksek tarım altyapısını oluşturmak güçtür.

Ancak, ülkemizin sanayi alt yapısı ve kaliteli mühendislik insan gücü dikkate alındığında bugüne kadar tarım alanında alışılmışın dışında bir yaklaşımla sorunun kısa sürede çözümü mümkün görünmektedir.

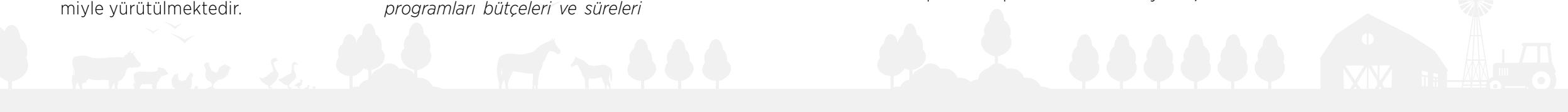
Savunma Sanayiinin başarılı olduğu kamuoyunda kabul görmektedir. Bu başarı öyküsü ise Savunma Sanayi Başkanlığı ve başkanlığın proje yönetim modelinin eseridir. Gerekli görülen kritik araç ve teknolojiler, tüm finansmanı ve geliştirilen ürünün mülkiyet haklarının devlete ait olması şartıyla finans, proje yönetim ve AR-GE yeteneği yeterli özel teşebbüs aracılığı ile geliştirilmekte ve seri olarak üretilmektedir. Savunma sanayiinde artık birer dünya markası haline gelmiş olan kuruluşlarımız gelişmelerini devlet destekli geliştirme ve devlet alımları ile sağlayabilmişler ve günümüzde dünya savunma sektörünün önemli birer oyuncusu haline gelmişlerdir.

Açık kaynaklarda yer aldığı kadarıyla Altay tankının geliştirme bedeli 500 Milyon Dolar olup geliştirme özel teşebbüs aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Yerli kendi yürür bir hasat makinası, pamuk toplama makinası veya ilaç-

lama makinasının ulusal tarım için önemi ile yerli bir muharebe tankının ulusal güvenlik için önemi arasında benzerlik olduğunu kabul etmek ve kritik tarım makinelerinin geliştirilmesi ve üretilmesi için de benzer yöntemin ivedilikle uygulanması gerekmektedir.

Gelecekte akıllı tarım uygulamalarının esasını oluşturacağına inandığımız otonom araçların yürürlükte olan araştırma ve geliştirme programları kapsamında 3 yılı geçmeyecek sürede 7 Milyon Liralık bir bütçenin %60 kadarı kadar devlet desteği ile gerçekleştirileceğini beklemenin sektörümüz için haksızlıktır.

Halkımızın gıda güvenliğinin sağlanması ve tarımın milli gelire olan katkısının artırılabilmesi akıllı tarım altyapısının ivedilikle gerçekleştirilmesini gerekli kılmakta olup başta hasat makineleri olmak üzere geleceğin tarım makinelerinin alt yapısını oluşturulacak temel teknolojilerin devlet destekli araştırma ve geliştirme projeleri ile ve özel teşebbüs aracılığı ile geliştirilmesine olanak sağlanmasını takdirlerinize sunarım.

Doç. Dr. Ufuk Türker
Ankara Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Tarım 4.0

Tarımda verimlik, kazanç ve kaliteyi arttırarak üreticinin işlerini kolaylaştıran teknolojiler akıllı sistemlerle birlikte daha da önemli bir hal almıştır. Özellikle insansız hava araçlarının (İHA) algılama ve görüntüleme platformları ile tarım amaçlı kullanımı, uydu teknolojisi ile yakından algılama, akıllı sensörler (smart) ile uygulamalar, tabletlerde ya da el bilgisayarı için bilgisayar yazılımları, taşınır arazi tipi bilgisayarlar, kablosuz veri transferi ve iletişim sistemleri, araçtan araca veri iletimi, otonom (kendi yürür) araçlar ve platformlar, robotlar, akıllı makineler, traktörlerde ISO-Bus sistemleri ve bunlara uyumlu ekipmanlar en son kullanılan tarım 4.0 kapsamındaki teknolojik gelişmelerdir.

Tarım 4.0, hassas tarımın bir devamı olarak teknolojik inovasyon, tarım için büyük veri (big data), makina öğrenme (machine learning), yapay zeka (AI) ve nesnelerin interneti (IoT) kapsamında bir değişim geçirmektedir. Tarım 4.0'ın ana temasını oluşturan hassas tarım (HT) teknolojileri, çiftçilerin doğru girdileri doğru zamanda ve doğru uygulama oranlarında seçmelerine ve uygulamasına, yani tüm tarlada eşit olarak uygulanmasından ziyade, bitkiler daha doğru dozlar alırken bu da sıvı ve katı bazlı uygulamaların yayılmasını ve böylece atmosfere azot oksit emisyonlarını azaltarak maliyetleri düşürmesine, verimi arttırmasına ve çevre üzerindeki etkisini azaltmasına yardımcı olabilmektedir.

Tarım 4.0 ile örneğin, çiftçilerin verimli çalışmasına yardımcı olacak otomatik bölüm veya değişken oranlı uygulama kontrolünü kullanarak arazinizi hazırlayabilirsiniz. Ya da traktörünüzle tam olarak otopilot otomatik yönlendirme sistemi gibi eller serbest direksiyon sistemi ile çalışabilirsiniz. Çalışmalar, HT'daki yatırım getirisinin (ROI), çiftliğinizin türü ve büyüklüğü, tanıtılan spesifik teknoloji ve verilerin nasıl analiz edildiği ve uygulandığı gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Ancak, HT doğru bir şekilde tanıtıldığı ve genel bir planın parçası olduğu zaman, çeşitli araştırmalar, HT teknolojilerinin işgücü ve mahsul girdisi maliyetlerini hızla azaltabildiğini, su kullanımını azalttığını ve her büyüme mevsimini planlarken ve yürütürken zaman ve diğer baskıları azaltabildiğini göstermektedir.

Bilinmesi gereken en önemli şey, HT'nin tek bedene uygun bir çözüm olmamasıdır. Komşunuz için işe yaran şey sizin için anlamlı olmayabilir. Her bir işleme ayrı ayrı bakmak ve belirli çiftliğiniz için çalışan çözümler uygulamak, HT'yi başarıyla kullanmanın ve olumlu bir geri dönüş almanın tek yoludur.

Tarımsal Verimlilik ve Sürdürülebilirlik için Avrupa İnovasyon Or-

taklığı (EIP-AGRI) ile bu konunun önemini altı çizilerek tarım 4.0 kapsamındaki HT'nin kilit rol oynadığı akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme için Avrupa Birliği'nin "Avrupa 2020" stratejisine katkıda bulunmak amacıyla HT merkezli bir süreç başlatılmıştır. Ekonomik etkenlere ek olarak, bu teknoloji, aynı zamanda, özellikle tarım ilaçları gibi kimyasal maddelerin kullanımını azaltmak amacıyla, Avrupa Tarım-Gıda sektörünün uzun vadede daha sürdürülebilir hale getirilmesi için bir araç olarak düşünüldüğünden, önemli çevresel avantajlar vaat ettiği ifade edilmiştir. Yeni tarım makinelerinin büyük bir kısmı, herhangi bir hassas tarım bileşeni ile donatılmış olarak artık tarımda, tüm üretim döngüsü seviyelerinde toprak, ekim, ekim yönetimi ve hasat hazırlama gibi aşamalar için mevcuttur. Özellikle, son zamanlarda yapılan yeni bir çalışma, HT'nin 2025 yılına kadar 43.4 milyar dolarlık bir sektöre ulaşacağını göstermektedir. Bazı uzmanlar bugünün çiftçilerinin %50'sinden fazlasının en az bir hassas çiftçilik uygulamasını kullandığını belirtmektedirler.

Ülkemiz açısından Türk tarımına katkısı önemli olabilecek HT teknolojileri aşağıda sıralanmıştır.

1. Küresel konumlama sistemi ile (GNSS veya GPS) toprak örnekleme:

Bir tarla toprağının test edilmesi, mevcut besinleri, pH seviyesini ve bilinçli ve karlı kararlar verebilmek için önemli olan diğer verileri ortaya çıkarır. Esas olarak, toprak örnekleme, üreticilerin bir alandaki verimlilik farklılıklarını dikkate almasına ve bu farklılıkları dikkate alan bir plan oluşturmaya olanak tanır. Çabaya değecek toplama ve numune alma hizmetleri, tohumlama ve gübrenin optimize edilmesine yönelik değişken oranlı uygulamalar için verilerin kullanılmasına izin verecektir. Ancak ülkemizde toprak örneklemeleri bu yaklaşıma sahip değildir. Daha çok örneklerin birbiri ile karıştırılması suretiyle toprak örneklemeleri yapılmakta ve çoğunlukla herhangi bir küresel konumlama sistemi kullanılmamaktadır.

2. Otomatik Dümenleme sistemi (OD):

Dünyada hassas tarımın en yaygın ve çabuk kabul görmüş uygulamasıdır. Dünyada milyonlarca adet OD vardır. Yapılan yatırımı en çabuk geri alma imkanı bu teknolojiye vardır. Bu teknoloji sayesinde yarıktan %13, tohumdan %4, zamandan %4 tasarruf edilebilmektedir. Özellikle mısır gibi sırta ekilen ürünlerde örneğin operatörün kendisi 200 sıra oluşturabildiği bir alanda OD ile 210-215 sıra oluşturulabilmektedir.

►Bu da direk verim artışına yansımaktadır. Ülkemizde genellikle 500 dekar dan daha büyük alanlara sahip çiftçilerimizin kullandığı bu sistem sayesinde 2 cm hassasiyetle hatlar oluşturulabilmekte, gübre ilaç ve ekimde hiç boşluk bırakmamasıyla ya da üst üste ekim yapmamasıyla kayıpların önüne geçmektedir. Operatörün üzerindeki stresi almakta ve yükü azaltmaktadır. Özellikle tarımdaki nüfusun yaşlandığı günümüzde, genç nüfusun tarıma yönelmesini sağlayıcı etkisi vardır.

3. Bilgisayar tabanlı yazılım ve uygulamalar:

Bilgisayar uygulamaları, hassas çiftlik planları, arazi haritaları ve verim haritaları oluşturmak için kullanılabilir. Bu da, pestisitler, herbisitler ve gübreler gibi girdilerin daha hassas bir şekilde uygulanmasına olanak sağlayarak masrafları azaltmaya, daha yüksek verim üretmeye ve daha çevre dostu bir çalışma oluşturmaya yardımcı olur. Bu yazılım sistemleriyle ilgili zorluk, bazen verilerin özellikle bir uzman desteğiyle daha büyük çiftlik kararları vermek için kullanılmasına izin vermeyen dar bir değer sunmasıdır. Birçok yazılım uygulamasıyla ilgili bir başka endişe, zayıf kullanıcı arayüzleri ve sağladıkları bilgileri diğer veri kaynakları ile entegre edememe ve çiftçilere önemli bir değer katmaktır. Ancak bu yazılımlar, ülkemizde tarımsal işletmelerde kullanılmamaktadır.

4. Değişken oranlı girdi uygulama teknolojisi (DOT):

Girdilerin değişken uygulanmasını sağlayan ve çiftçilerin belirli bir yerde uyguladıkları girdilerin miktarını kontrol etmelerini sağlayan herhangi bir teknolojiyi ifade eder. Bu teknolojinin temel bileşenleri bir bilgisayar, yazılım, bir denetleyici ve bir diferansiyel küresel konumlandırma sistemini (DGPS) içerir. DOT - harita tabanlı, sensör tabanlı ve manuel kullanım için üç temel yaklaşıma sahiptir. Değişken oranlı teknolojinin benimsenmesi şu anda Kuzey Amerika'da %20 olarak tahmin edilmektedir ve önümüzdeki beş yıl içinde hızla büyümeye devam etmesi beklenmektedir.

5. Uzaktan algılama teknolojisi:

Uzaktan algılama teknolojisi, arazi, su ve diğer kaynakların izlenmesi ve yönetilmesi söz konusu olduğunda paha biçilmez bir araç olabilmektedir. Toprağın içindeki nem miktarını tahmin etmek için belirli bir noktadaki bir ürünü hangi faktörlere göre ayırt edebileceğinden her şeyin belirlenmesine yardımcı olabilir. Bu veriler çiftlikte karar vermeyi zenginleştirir ve dronlar ve uydular gibi çeşitli kaynaklardan gelebilir.

►En temel seviyede, hassas agromik bir ziraatçi rolünü üstlenir ve kullandıkları yöntemleri daha doğru ve ölçeklenebilir hale getirmeye

yardımcı olur. Ülkemizde bu konuda birçok çalışma yapılmakta, sayısız dronlarla uçuşlar yapılmaktadır. Ancak buradan elde edilen veriler ile hassas tarımda DOT uygulamaları yapılabilmesi şimdilik çok uzaktadır.

6. Verim ve protein haritalaması:

Arazi içerisindeki verim farklılıklarının tespiti yanında arazi içindeki protein değişimleri de izlenebilmektedir. Verim verileri elde edilirken bir alanın hikayesinin bir bölümünü anlatmaya yardımcı olurken, daha yüksek ve düşük verimli alanların arkasındaki "neden"i tam olarak açıklamamaktadır. Bu sorulara cevap vermek için yetiştiriciler verim verilerinin ötesine bakmalıdır. Yine de iyi haber, daha ayrıntılı manzara bilgileri toplamak için gerekli araçlara sahip olmalarıdır.

7. Yakın algılama teknolojileri:

Bu araçlar elektronik manyetik algılama teknikleri ile arazilerin taranmasıdır. Arazinin birçok fiziksel ve teknik özellikleri bu sayede belirlenebilmektedir. Benzer şekilde bitki doku altı özellikleri ve kalite parametreleri de yakın algılama sensörleri yardımıyla elde edilebilir.

8. Daha akıllı ve iyi tarım makineleri:

Ağır tarım ekipmanlarının tarlaların üzerinde çalışması, genellikle toprak hasarı ve sıkıştırma işlemlerine neden olmakta, teknoloji şirketleri ve makine geliştiricileri traktörleri

oluşturmuş ve parçaların ve tekerleklerin sıkıştırılmasını azaltmak için sensörler ile birleştirilmiştir.

9. Traktör ile tarım makinası entegrasyonu: ISOBUS teknolojisi ile tamamlanmıştır. Artık plug and play özelliği bu makinalarda mevcuttur. ISOBUS teknolojisi artık HT teknolojilerinin kullanımını otomatize ederek tüm sistemlerin birbirleri ile çalışmasına olanak sağlamaktadır.

10. Değişken Oranlı Gübreleme ve Sulama (Fertigasyon): Ürün kalitesini ve sulama ihtiyaçlarını ölçmek için sensörleri kullanan hassas sistemlerdir. Bunlar, ihtiyaç duyulduğu anda ve gerektiğinde gübreyi ve suyu sağlar.

11. Daha Uygun Maliyetli Tarım: Tarımda girdi maliyetlerinin yüksek olmasıyla, karlılığı zorlaştırmaktadır. Maliyeti düşürmek ve karlılığı arttırmak işte değişken oranlı teknolojilerin (DOT) devreye girdiği yer. ► Burada sorulan soru, aynı sonuçları elde etmek için daha fazla para harcamanız ve büyük bir karlılık elde edememeniz noktasıdır. Daha basit terimlerle, bir Türk Lirası (TL) karşılığında on TL alınması veya dokuz TL harcaması ve karşılığında sadece on TL alınması durumudur. Ancak gübre örneği, faktöre giren tek girdi maliyeti değildir.

DOT'un maliyetlerini azaltmaya yardımcı olabileceği bir diğer önemli girdi maliyeti, toprak türleri, drenaj sorunları veya herhangi bir başka sınırlayıcı faktöre göre tarladaki popülasyonu değiştirecek tohumunuz ile ilgilidir.

12. İHA sistemleri: Çiftçilere tarlalarını kontrol etmek için tarlalarında yürümenin ve birçok parsellerini izlemek zorluğundan kurtarmaktır. Bu sayede izcilik görevini hava araçları yapmakta, ihtiyaç duydukları bilgileri alabilmektedirler. Gerektiğinde alandaki belirli noktaya gidebilir ve neler olup bittiğini daha iyi anlayabilirler. Ülkemizde HT'nin Türk tarımına katkısı olabilecek alanlar aşağıda sıralanmıştır.

- Yakıt ve enerji kullanımının düşürülmesi, daha az karbondioksit üretilmesi anlamına gelmektedir.
- Toprak sağlığı eksikliklerinin tespit edilmesi ve düzeltilmesi ile girdilerin verimli kullanılması ve buna göre değişen tohum uygulamalarının en üst düzeye çıkarılmasını sağlamak.
- Kontrollü trafik ile tarım yapılmasını sağladığından, toprak yapısı üzerinde olumlu yararlar sağlayabilmektedir.
- Atıkları azaltmak; üretkenliği arttırmak ve üretilen tahıl, süt veya et başına sera gazı emisyonlarını azaltmak,

• *Daha İyi Kalite Üretimi; daha iyi yetiştirme süreçlerinin uygulanması, daha yüksek kalitede ürün temin etmektir. Ürün kalitesini arttırmak mesela Fransa'da yapılan denemeler, hububat üzerinde 240'dan fazla saha denemesi ile %0,3 artmış protein içeriği, 120 kg / ha verim artışı, ek verim, brüt margin 18 € / ha'dan daha yüksek olmasına neden olmuştur (uygulama maliyeti düşülmüştür).*

• *Ülkemizde de Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Makinaları ve Teknolojileri Bölümü ile TAGEM gibi kuruluşların Adana bölgesinde 2006-2012 yılları arasında yürüttükleri ve çiftçi uygulamaları ile karşılaştırmalı çalışmalarda herhangi bir verim kaybına uğramadan harita tabanlı değişken oranlı gübreleme uygulamalarından fosfor gübresinden %30 civarında ve sensör tabanlı üst gübre uygulamalardan da azotta %20 civarında tasarruf sağlanmıştır.*

• *İklim değişikliğine daha iyi hazırlanarak, örneğin suyu daha verimli kullanarak veya toprak yapısını iyileştirerek,*

• *Sınırları kaldıran tarımla mümkün olarak yarıda kalan alanlar sahiplerine bakımsızın beraber işletilir. Bu sayede ülkemizde de çok büyük sorun olan arazi parçalılığı ve küçük tarım arazisi*

büyükliklerinden kaynaklanan sorunlar bu yaklaşımla aşılabilmektedir. Örnek aşağıda şekil 1'de verilmiştir.

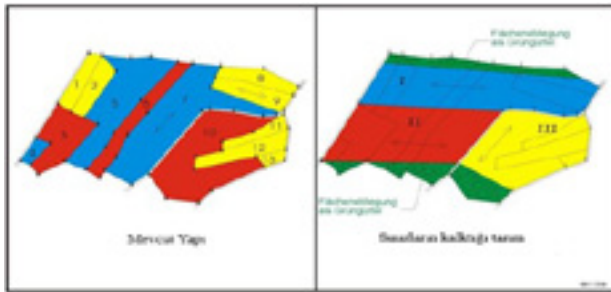
Şekil 1. Sınırları kaldıran yeknesak işlemede işletme sahiplerinden bağımsız olarak birleşik ve beraber işletilme söz konusudur. Bu durum yüksek verimli tekniklerin kullanılmasına ve makine performansının artırılmasını sağlar.

Ancak, üretkenlikte artış finansal destek sağlayabilirken, HT uygulamalarının benimsenmesi önemli yatırımlar gerektirmektedir. CAP (AB Ortak Tarım Politikası) tarafından finanse edilen bir sistem, bazı ekipmanların maliyetinin %40'ına varan oranlarda hibe desteklerle HT uygulamalarının yaygınlaştırılmasını desteklemişlerdir. Şu an devam eden büyük gelişme, yapay zekanın (YZ) kullanımı olacaktır. YZ, çok büyük miktarda veriyi kısa bir sürede analiz etme ve en iyi hareket tarzını önermek için kullanma yeteneğine sahiptir. Bu bilgi daha sonra bitki için en uygun zamanın tahmin edilmesi, zararlıların ve hastalığın ortaya çıkmasından önce meydana gelen salgınların tahmin edilmesi ve hasattan önce verim tahminleri sunabilecek dolayısıyla saha içi envanter yönetimi sunmak için kullanılabilir.

Tarımsal Mekanizasyonda Tarım 4.0 ve Güncel Teknoloji Kullanımında Devletten Beklentiler

Yapılan değerlendirmelere göre, 2050 yılında hem artan nüfus ve hem de zenginleşen orta sınıfın gıda ihtiyaçlarını ve kısmen de dünyanın enerji ihtiyacını karşılamak için bugünkünün yaklaşık 2 katı kadar tarımsal üretimin yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, dünyadaki tarıma elverişli alanların ve kullanılabilir su kaynaklarının sınırlı olması, gıda üretiminin artırılabilmesi karşısında birer engel olarak durmaktadır. Tüm bu veriler ışığında ise, “tarımda klasik yöntemlerin geçimlik üretim yapan çiftçilere bırakılması, profesyonel işletmelerde ise son teknolojik unsurları içinde barındıran yeni yöntemlere geçilmesi” sonucuna ulaşılmaktadır.

Tabii bu da bugünden yarına halledilebilecek bir konu olarak görülmemektedir. Öncelikle bu işin alt yapısının, ihtiyaçların ve gelecek politikalarının belirlenmesinin gerekliliği vardır. Altyapı kapsamında daha

büyük tarımsal işletmelere, daha büyük ve parçalanmamış tarım arazilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü parçalı ve küçük arazilerle, gelişmiş tarımın verimli bir şekilde yapılması mümkün görünmemektedir. Diğer yandan yeni dönem tarımı için gerekli olan çok önemli bir diğer unsur, buna uygun tarımsal mekanizasyon araçlarının üretimi ve kullanımı olacaktır. Geleneksel tarımdan koruyucu toprak işleme ve sıfır toprak işlemeye geçişte daha fazla karmaşık bir yapıya bürünen mekanizasyon araçları, akıllı tarıma geçişte “smart farming machinery” olarak tabir edilen “akıllı tarım makinalarını” ve “mekatronik unsurları” da beraberinde getirmiştir. Toprağın yapısı, arazinin eğimi, topraktaki bitki besin elementlerinin içeriği her yerde aynı

değilken her yere aynı miktarda gübre, ilaç ve su kullanımı maliyetlerin yükselmesine, çevrenin zarar görmesine sebep olmaktadır. Akıllı tarımda amaçlanan ana unsur, tarımsal üretimde uygulanan girdilerin, ihtiyaç duyulduğu yerde, zamanda, miktarda kullanılmasıdır. Makinaların giderek daha kapasiteli ve deyim yerindeyse “akıllı” hale geldiği bir dönemde, bu yatırımların altından üretim ve kullanım kapsamında

kalkabilmemiz için devletin muhakkak kısa, orta ve uzun vadeli bir “tarımsal mekanizasyon politikası” olmalıdır.

Bu kapsamda öncelikle kamudan beklenen çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

a. Akıllı tarım konusunda kısa ve orta vadeli destek programları açıklanmalı, böylece arazi büyüklüğü akıllı tarım yapmaya uygun çiftçiler ve bu konuda üretim yapmak isteyen sanayiciler planlama yapabilmelidir. Çünkü bu tür makinaların üretilmesi için belirli bir ürün geliştirme, tasarım, tarla denemeleri gibi zor ve meşakkatli süreçler söz konusudur.

b. Sadece akıllı tarım değil, klasik yöntemlerle tarım yapması gereken işletmelerin ihtiyaç duyacağı diğer mekanizasyon araçları için de gelecek politikaları (uygulama ve destekleme) belirlenmelidir. Politikalar, bakan değişikliklerinden bile etkilenmemelidir.

c. Destekler, işletme ölçekleri büyüklüklerine göre belirlenmelidir. İşletme büyüklükleri değiştikçe, ihtiyaç duyulan tarım makinaları da hem ölçek hem nitelik olarak değişmektedir. Mevcut durumda işlenen arazi büyüklüğü ve çiftlik ölçeğine bakılmadan homojen bir destek sistemi

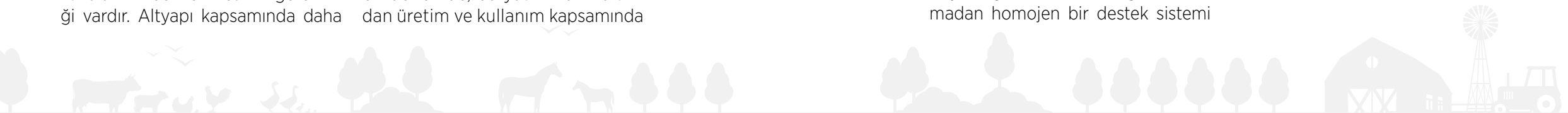
uygulanmaktadır. Bu durum her iki taraf için de verimsizliğe neden olmaktadır. Deyim yerindeyse “terzi işi destekleme politikaları” oluşturulmalıdır.

d. Destekler, dışa bağımlılığımızı azaltacak şekilde, yerli üretimi teşvik eder nitelikte olmalıdır.

e. Ortak makine kullanımında şimdiye kadar uygulanan metodlar, tarımın kendine özel zaman kısıtları, ortalama arazi büyüklükleri ve özellikle çiftçilerimizin sosyal alışkanlıkları nedeniyle başarılı olamamıştır. Fransa ve Almanya’daki ortak makine kullanımı modelleri incelenip ülkemize özgü bir “Ortak Makine Kullanım Modeli” oluşturulmalıdır.

f. Akıllı tarım konusunda özellikle önder çiftçilerin eğitimi önemlidir.

g. Mekanizasyon araçlarının en azından bir kısmının doğru kullanımı, kazaların önlenmesi, çevrenin ve kaynakların korunması hususunda kamu spotları hazırlanmalıdır.

Prof. Dr. Emin Güzel
Çukurova Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Tarım Makinalarında Otomasyon ve Millileşme Özet

Bu çalışmada, Ülkemiz arazi varlığı envanterine göre 2.775.115 ha. alanda drenaj sorunu bulunduğu (Bu miktarın 1.689.358 ha'ı yetersiz drenaj, 776 312 ha alanı fena drenaj, 283 381 ha alanı bozuk drenaj ve 26 064 ha alanı aşırı drenajdır) ve bu sorunun, beraberinde, 1,5 milyon hektar alanda (sulamaya uygun arazilerin %32,5 denk gelmektedir) tuzluluk ve alkalilik sorunu oluşturduğu bildirilmektedir. Tuzluluk ve alkalilik verim düşüklüğü yanında çeşitli çevresel sorunlara da neden olmaktadır. Bu sorunların çözümü toprakta, etkili kök bölgesindeki fazla suyu, bitkiye zarar vermayacak şekilde minimum masrafla uzaklaştırmak için kapalı drenaj

ağının zorunlu olduğu tüm araştırmacılar tarafında bildirilmektedir. Kapalı drenaj, ülkemizde oldukça pahalı ithal makinalarla yapılmaktadır. Bu çalışmada, tamamen yerli, endüstri 4.0 uyumlu, kapalı drenaj yapabilen, ithaline göre birçok üstünlüğü olan bir makina yapılmıştır.

Giriş

Tarmak bir, 2018 raporuna göre Tarım Makinaları sektörünün ülkemiz makina sektörü içerisindeki payı; üretim değeri ile 2'nci (9,9 milyar TL), yaratılan katma değerle 3'ncü (1,7 milyar TL), pazar hacmi ile 3'ncü (2,9 milyar \$), Patent ve Faydalı Model başvurusunda 1'inci (331 adet) ve 616 milyon USD ihracat hacmiyle 5'inci sırada yer alan bir sektördür. Ancak bu sektörün

teknolojik düzeyi, mekanik, hidrolik ve pnömatik uygulamalarla sınırlı kalmış ve yaratılan katma değer düşük olduğu için 690 milyon USD ithalatı nedeniyle dış ticaret açığı vermeye devam etmektedir. Özellikle spesifik alanlarda özel bilgi gerektiren yüksek teknoloji içeren pahalı makinaların ithalatı bu sektörde de ön sıralarda yer almaktadır. Halen ülkemizde modern biçerdöverler, drenaj yapan trençerler, elektrostatik ilaçlama makinaları gibi birçok makinanın ithalatı devam etmektedir.

Günümüzde, yapay zeka, 3D (üç boyutlu) yazıcılar, robotik ve biyo, nano ve uzay teknolojisi alanlarında yaşanan gelişmeler ile birlikte belirli bir ekonomik değere sahip canlı-cansız her nesnenin internet bağlantılarıyla diğer nesnelerle iletişime ve etkileşime geçebileceği akıllı makinaların üretimin bir parçası olduğu Endüstri 4.0 döneminde üretimde, pazarlamada ve rekabette paradigma değişikliği zorunlu gözükmektedir. Üretimde sanal ve fiziksel sistemlerin birbirine entegre olduğu bu dönemde yaygınlaşan dijitalleşme, ürünlerin de bir hafızası olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tüm bunları dikkate alan Bormeg firması ve Çukurova Üniversitesi işbirliği, tarım makinaları sektörü içinde ithalatı yapılan ve yüksek

teknoloji içeren, ülkemizde üretimi olmayan, çok yüksek fiyatla ithal edilen (350.000 Euro olan), kapalı drenaj makinasını "Trençer" yerli olarak yapmaya karar vermiştir. Hollanda ve İngiltere'de üretimi olan, ithalatında da ciddi sorunlarla karşılaşılan (sıra bekleme) bu makina, ortak hazırlanan bir proje ile KOSGEB Adana İl Müdürlüğü "Arge İnovasyon" programına başvurulmuş ve desteklenmiştir.

Projenin Amacı

Bu projenin amacı, varolan bir soruna yeni bir tasarım ile çözüm üretebilecek bir ürünün mühendislik prensiplerine uygun olarak geliştirilmiş olmasıdır. Yurt dışından ithal edilerek ülkemizde yaygın olarak kullanılan drenaj makinasında dışa bağımlılığı azaltmak, yerli ve traktör ile çekilerek yapılan drenajın çıkardığı sorunları ortadan kaldırmak, maliyet, bakım onarım zorluğu ve yedek parça temin maliyetli gibi problemleri azaltma hedeflenmiştir. Ülkemizde üretilmeyen universal boumlu, farklı toprak tiplerine uygun, 2,5 metre derinliğe kadar kanal açan, yedek parçasının kolay temin edildiği ve ucuz olduğu bir makina üretilmiştir. Proje çıktısı olan prototipin maliyetinin ithal rakibinden düşük olması (çeşitli tiplerde ithal makina fiyatı 2-3 milyon TL dir) sağlanmıştır. En fazla yarı fiyatı olacak şekilde üretim gerçekleştirilmiştir.

Projenin birinci aşamasında literatür taraması incelendikten sonra 3 Boyutlu Katı Modelleme yazılımı olan inventör kullanılarak, prototipin tasarımı yapılmıştır. Bu yazılım yardımıyla tasarımın boyutlandırılması ve montaj resimleri çizilmiştir. Sistemde kullanılacak her bir ünite için bu yazılım kullanılarak ekipman listesi elde edilmiştir.

Tasarımın işlevselliğine, formuna ve duruşuna karar verdiğimiz sayısal modellerin, dokumante edilmesi ve üretilmesi için imalata geçmeden, gerekli mühendislik yenileme maliyetini en aza indiren doğrulama çalışması yapılmıştır. Tasarım kriterleri net olarak ortaya konarak, en ağır toprak koşulu için (85kg/dm²) kazıcı çeki kuvveti, özgül çeki kuvveti, maksimum yükler, stres analizleri ve yorulma analizleri yapılmıştır. Ayrıca, malzeme seçimi ve malzemelerin performansının nasıl artırılacağı ile prototip üretimini etkin hale getirecek ve kolaylaştıracak yöntemler üzerinde çalışılmıştır. Tasarım sayesinde tasarımın boyutlandırılması ve ekipman listesi elde edilmiş ve bu aşamada yazılımda yer alan doğrulama araçları ile geliştirilen tasarım test edilerek sonuçlara göre tasarım yeniden revize edilerek doğrulanmıştır.

Proje çıktısı olan komple düzeneğin ulusal pazarda üretimi yoktur.

Bu nedenle çalışmanın teknolojik inovatif yönü ulusal ve uluslararası pazarda (fiyat avantajı nedeniyle) ülkemize büyük avantaj sağlayacak olmasıdır.

Projenin Çıktıları

Adana'da üretilen bu makine (Resim 1'de görülmektedir);

- *Universal Boom-derinlik değişimine imkân sağlayacak olması,*
- *2,5 m. derinliğe kadar kanal açma (20 cm genişlik) özelliği ve otomatik eğim verme sistemine sahip,*
- *Ekran kontrolü,*
- *Düşük maliyet,*
- *Otomatik boru döşeme,*
- *Boru döşeme hızı (normali 0,25 km/h iken 0,35 km/h çıkacak)*
- *Proje çıktısı olan komple düzeneğin ulusal pazarda üretiminin olmayışı*
- *PLC otomasyonu ile operatörün kontrol edilmesi.*

Bu nedenle çalışmanın teknolojik inovatif yönü ulusal ve uluslararası pazarda (fiyat avantajı nedeniyle) proje sahibi firma lehine büyük avantaj sağlayacağı ve bu pazarda bir Türk firmasının olması yurt dışına aktardığımız milli servetimizin ülkemiz içinde kalmasını sağlayacaktır.

Mühendisliğin otomasyonla birleştirildiği 21 ton ağırlığındaki bu makine;

- *10" Dokunmatik Endüstriyel Ekran*
- *Hidrolik Aksamlardaki Basınç Sensörleri*
- *Makina Pozisyonunun Belirlenmesi İçin Eğim Sensörleri*
- *Kazı Derinliği İçin Eğim Sensörü*
- *Sensör Verilerini Dijitalize Eden Arayüz Üniteleri*

- *Sistem Dâhilinde Oluşturulacak Yazılım İle Sabit Yükte Kazı Yapılması*
- *Sistem Hız ve Kazı Basının Oransal Hidrolik Kullanılarak Denetimi ile Akıllı bir makinedir.*

Resim 1. Boru döşemeli ve kapalı drenaj yapan otomasyonlu makinenin fuarda çekilmiş fotoğrafı.

Murat Bayizit
MÜSİAD Bursa Gıda Tarım ve Hay-
vancılık Sektör Kurulu Başkanı

Millî Tarım Politikası İhtiyaçları Dünya tarımının geleceği nasıldır?

Bir tahmine göre, tarım, dünya sera gazlarının yaklaşık yüzde 20'sinden sorumludur. Diğer yandan, küresel ısınma ve iklim değişimi, büyük ölçüde doğa koşullarına bağlı olan tarım üzerinde de önemli etkilere sahiptir.

Sıcak bölgelerde sınırlı verim artışı, kutuplara yakın enlemlerde verim artışı gibi olumlu sayılabilecek etkiler yanında, özellikle tropik bölgelerde verim azalışı (Afrika'da yüzde 5-10), açlık sınırındaki insanlarda artış (150-550 milyon) gibi olumsuz etkileri de söz konusudur. Gelişmekte olan ülkelerin, küresel ısınmadan endüstrileşmiş ülkelere göre daha fazla etkilendiği bir gerçektir. Çünkü bu ülkelerin

çoğunluğu zaten sıcak bölgelerde olup, hava sıcaklıkları sınır dereceye ulaşmış olup, sıcaklık artışının üretim artışından çok azalmasına neden olacağı açıktır.

Dünya üzerinde 2030'a kadar niteliğini yitiren arazilerin yeniden üretime hazır hale getirilmesinin, ilave 200 milyon insana gıda sağlayacağı, bu yolla ayrıca bir milyon ton karbonun da depolanacağı ileri sürülmektedir. Sonuçta çözüm belirli olup belirlenen tedbirleri ciddiye alarak uygulamak gerektiğinin altı çizilmelidir.

Tarımımızda kurumsallaşma sağlanmış mıdır?

Türkiye'de II. Dünya Savaşı sonrası, Batı'nın tüm dayatma ve yönlendirmelerine karşın 1980'lere kadar

isimleri değişse de tarım bakanlıkları ve üretici örgütleri Cumhuriyetin kazanımlarına sahip çıkmışlardır. Tarımın yönlendirilmesi ve yönetilmesinde önemli fonksiyonlar yerine getirdikleri gibi, dünyaya örnek olabilecek kurumsal yapılar ve örgütler oluşturmuşlardır. Ancak özellikle 1980'lerden sonra liberalleşme ve özelleştirme dayatmaları ile bu yapıdan giderek hızla uzaklaşmış olup 2000 yılındaki yeniden yapılandırma projesi ve benzerleriyle de bu eğilim maalesef artarak sürmektedir.

Zaten, başlangıçtan bu yana tarım bakanlıkları ve üretici örgütlerinin, tarımla yakından ilgili olan bazı kurum ve organizasyonların üzerinde bir etkisi veya denetimi söz konusu olmamıştır. Örneğin tarımla doğrudan ilgili olan, yaş meyve ve sebze toptancı halleri ve perakende sebze pazarları tamamıyla belediyeler, ilgili tüccar ve esnafın denetim ve kontrolündedir. Tarımla ilgisi tartışılmayacak üretici örgütleri olan tarım satış kooperatiflerinin bağlı (ilgili) olduğu bakanlık Gümrük ve Ticaret Bakanlığıdır. Gelirini tarımdan sağlayan, ancak tarıma neredeyse hiçbir katkısı olmayan ticaret borsaları (Örneğin inek, borsayı görmediği halde inek borsada işlem görür) yine aynı bakanlığın denetimindedir.

Tarıma ait KİT'lerin ortadan kaldırılması, üretici örgütlerinin, eğitim kurumları ve meslek örgütlerinin etkisizleştirilmesi vb. konular sürekli vurgulanan sorunlardır. Şeker fabrikasının özelleştirilmesi milli tarım politikasına zarar vermektedir.

Değişikliklerin görünen yüzü, hizmetlerin yerelleşmesi amacıyla, Tarım ve Orman Bakanlığı'na eş güdümlü/benzer yapılar oluşturulmasıdır. Gerçek yüzü de tarımın ticarileştirilmesi, arazi ve su gibi temel üretim faktörlerinin yerli ve yabancı tekellerin kontrol ve denetimine geçmesidir. Çiftçi, ziraat mühendisleri başta olmak üzere konu sahibi uzman ve liyakatli bürokratlara büyük görev düşmektedir. Her kesimin bireysel ve teşkilatlı olarak bu temel toplum sorunlarına sahip çıkması gerekmektedir.

Hayvansal üretimde neler yapılabilir?

Meraların yok oluşu hızlanmıştır. Bu konunun canlı şahidi olduğumu belirtmek isterim. Mahalle yapılan bir büyük beldemizde, artık hayvancılığa izin verilmediği gibi, mevcutlar için de bir kimse yan komşusunda yapılan hayvancılığı engellemek için yasal yollara gidebilmektedir. Devlet çiftçilerin adli durumlara düşmesine çözüm bulunmalıdır.

14 Şeker Fabrikası özelleştirilecek. Uzun konu ama özelleştirmeler ve nişasta temelli şeker kullanımının artması şeker pancarı ekim ve üretimini olumsuz etkilemektedir. 1998 yılında 22 milyon ton olan şeker pancarı üretimi 2014 yılında 17 milyon tona gerilemiştir. 6,5 milyon ton yaş pancar küspesi ve 900 bin ton mela-sın üretilmemiş olmasının hayvancılığa olumsuz etkisini en iyi üreticiler bilmektedir.

Hayvancılık desteklerinin 2018 yılında da devam edeceği duyurulmuştur. Toplam, 5 milyar lira olması planlanan desteklerin, yaklaşık 1,5 milyar lirası doğrudan canlı hayvan edinimi ile ilgili olacaktır. Projeye dayalı hayvancılık destekleri Türkiye’de yıllardan beri uygulanmaktadır.

Maalesef bu projelerden beklenen yarar sağlanamadığı gibi önemli ölçüde kaynak ve zaman israfı da söz konusudur. Yaratılan bürokratik sistem, ilgili çalışanları gereksiz meşgul ettiği gibi, yararlanacak üreticiyi de canından bezdirmektedir. Bu uygulamalar, ayrıca tarım dışı aktörlerin sektöre girmesine ve kaynaklardan haksız kazanım sağlayacak şekilde amacı dışında kullanılmasına da yol açmaktadır. Yeni bir uygulama; 300 adet koyun projesi. Bu pek sağlıklı olmayabilir.

Eskinin tekrarı olacak. Bu hayvanlar için güvence nasıl sağlanacak? 300 sayısını kim belirledi, neden 10 veya 30 değil? Örneğin 30 olsa ve şahsi kredi ile 10 küçük üreticiye bu damızlıklar verilseydi, geri ödeme ise, uygun bir zaman sonra bu çiftçilerden alınacak 30 hayvanın başka bir üreticiye verilmesi şeklinde olsaydı, daha uygulanabilir olmaz mıydı?

Ürünlerin değerlendirilmesinde ne-ler yapılabilir?

Önceden de çok kez değindiğimiz gibi, konu bir sistem yaklaşımı ile ele alınmadıkça istenen sonuçlara ulaşmak olanaklı değildir. Türkiye’de geçmiş dönemlerde EBK, SEK, Yem Sanayi A.Ş. gibi kurumlarla belirli bir sistem, bir alt yapı oluşturulmuştu. Geline nokta bu kurumların yeniden ihyası söz konusu olamayacağına göre, özel sektör-kamu işbirliği ile hayvancılık ürünlerine yönelik olarak güçlü, güvenilir ve son teknolojiye sahip alım sistemi oluşturulabilse, böyle karmaşık, neye göre ve nasıl saptandığı belli olmayan rakamlara dayalı destek sistemlerine gerek kalmayacaktır. Hayvancılık için ayrılacak 5 milyar lirayı ve dolaylı olarak genel tarımsal desteklerden sağlanacak ilave katkılarla oluşacak kaynağı, teknoloji ve soğuk zincirle büyük tüketim merkezlerine bağlanmış alım merkezleri kurmaya ayırsak sorun çözülecektir.

“Devlet-özel sektör dayanışması ile hayvancılığın yoğun yapıldığı bölgelerde, çağdaş, üreticiye maliyetinin üzerinde bir fiyat ve alım garantisi veren (devlet güvencesi) merkezler oluşturulursa sorunun çözümü yönünde önemli bir adım atılmış olacaktır”.

Köyden göç önlenebilir mi?

Bu durumun sosyo ekonomik nedenleri vardır. Kırsal kesimin temel sorunlarının başında yol, su elektrik gibi alt yapı eksikliği yanında özellikle sağlıklı ve güvenli olmayan barınma (konut) koşulları gelmektedir. Bazı sorunları çok açık ortaya koymada güçlükler olabilmektedir. Ancak kırsal alandaki barınma sorunu o kadar açık ve acıdır ki, görmezden gelinmesi akla ziyandır. Dört büyüklüğündeki bir depremde bile taş ve toz yığını haline gelen ev ve yapılar hepimizin hafızasındadır.

Türkiye’de kırsal kalkınma, tarımsal üretimin artırılması, bu ürünleri işleyen sanayinin geliştirilmesi yatırımlarının desteklenmesi olarak anlaşılmakta ve uygulanmaktadır. Kuşkusuz bu sağlıklı bir anlayış değildir. Bu kapsamda kırsal alanda yaşam koşullarının ve bunların içinde de özellikle barınma olanaklarının iyileştirilmesi de yer almalıdır. Konunun muhatabı, Tarım ve Orman Bakanlığı olmalıdır.

Bakanlıkta Türkiye’de hiçbir zaman geniş anlamda uygulanmayan Toprak Reformunun Genel Müdürlüğü var ama bu konuyla ilgili bir birim yok gibi. Konuyla doğrudan ilgili gibi görünen birimlerin fonksiyonlarına bakınca kalkınma anlamında tarımsal üretim ve işleme yatırımlarına destek sağlamanın ötesinde bir etkinlik gözükmemektedir. Toprak Reformu Genel Müdürlüğü, Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü yapıp, tüm hizmetlerin bir elden koordine edilmesi sağlanamaz mı? Kuşkusuz diğer bakanlıkların da kırsal alana dönük hizmet ve yatırımları söz konusudur. Türkiye’de altını çizmeye çalıştığımız, su, elektrik, yol, diğer alt yapı ve konut vb. konular son yıllarda tamamıyla ilgili belediyele-re bırakılmış durumdadır.

Vurgulanan sorunun çözümü için Türkiye’nin, en geri ve ucra yerleşim biriminden başlayarak çağdaşıya ve hoyratlığa feda edilmeden, yerel halkın arzu ve istekleri yanında, otantik, çevreyle uyumlu, abartısız bir kırsal dönüşüme acil ve şiddetle gereksinim vardır. İsteklerimiz, bize sorunlarımızı çözmede yardımcı olmalıdır. Özellikle Avrupa Birliği’nde olduğu gibi üreticilere bir baskı grubu, etkin bir lobi grubu olma olanağı yaratmalıdır. İlk ve tek istenecek şey, güçlü bir demokratik mesleki ve ekonomik örgütlenmenin sağlanmasıdır.

Bu çerçevede ilk adım ise yeni bir Ziraat Odaları ve Birliği yasası çıkarılması olmalıdır. Kapsamı çağın gerisinde kalan mevcut yasa derhal değiştirilmelidir. Sadece tarımsal üretimle ilgili olan, tarımsal girdi, ürün pazarlama ve ticaretiyle uğraşmayan gerçek çiftçilerin üye olabileceği bir yapı oluşturulmalıdır. Örgüt en küçük yerel birim olan köyden başlayarak bölge ve merkez birliğine doğru, organik ilişki içinde bir sisteme dayanmalıdır. Tarım ve Orman Bakanlığı başta olmak üzere diğer kamu ve sivil toplum örgütleri ile ilişkiler, yaratılacak demokratik ve özerk yapıya ters olmamalıdır. Özetle, yaklaşık 3 milyon çiftçi ailesi, bunun aile çevresi ile düşünüldüğünde en az 10 milyon seçmeni olan bir sivil toplum örgütü oluşturulmalıdır.

Genç çiftçilerin emekli sigortalılarının büyük kısmı, köyde ikamet şartı ile devlet tarafından karşılanmalıdır. Gençler sigortalı iş güvencesi için genellikle şehre göç etmektedirler. Sosyal güvenliğin olmaması göçün temel nedenidir.

Serbest piyasa ekonomisinin etkileri nelerdir?

1980'den sonra, liberalleşme ve özelleştirme uygulamaları ile sıkça dile getirdiğimiz gibi Süt Endüstrisi Kurumu, Et Balık Kurumu, Devlet Üretim Çiftlikleri,

Zirai Donatım Kurumu, Yem Sanayi A.Ş., Tekel, Şeker Fabrikaları ve daha birçok kurumu ya yok ettik, ya da etkinsizleştirdik. Bu uygulamalar, tarımda önemli bir yapı değişikliği ve yıkıma neden olmuştur. Çünkü bu yapıların yerini tutacak, üreticiye dayalı bir yapılanma ortaya çıkarılamamış, Türk tarımı, uluslararası tekeller ve karar vericilerin eline bırakılmıştır.

Milli tarım politikamızın eksikliği nedeniyle ihracatlarıyla tarımımızı olumsuz etkilemişlerdir. Sonuç ortada; son yıllarda Tarım ve Orman Bakanlığı'nın verilerine göre, 2000 yılından bu yana çayır mera alanı 5 milyon, tarımsal üretim alanı 3 milyon hektar azalmıştır. Küçük aile işletmeleri giderek tarımdan uzaklaşmaktadır. Oysa milli tarım politikamız küçük ve orta ölçekli tarım işletmelerine dayanmalıdır. Sürdürülebilir ve milli tarımın da gereği budur. 2000 yılında yüzde 36 olan tarımda istihdam oranı, 2010'da yüzde 25.15 ve 2016'da ise yüzde 18.40'a düşmüştür. Aynı dönemde tarımsal ürün ithalatı da sürekli artarak neredeyse ihracatla eşit düzeye, 18 milyar dolara yükselmiştir. İşlenmiş gıdada ihracat 18 milyar dolara doğru artarken, ithalat da aynı artış eğilimini göstererek 12 milyar dolara yükselmiştir. Tarımsal ham madde ithalatı 2000'lerde 1.5-2 milyar dolar iken, 2014'de 6 milyar dolara yükselmiş,

2015 yılı dahil 16 yıllık dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı ne yazık ki en yüksek yüzde 22.1 olabilmıştır. Tarımın yeterince dönüşmediğini (yıkılmadığını) gören Dünya Bankası güdümlü Batı aklı Türkiye'de Tarımsal Reform Uygulama Projesini başlattı. 12 Temmuz 2001'de onaylanan kredi ile borçlanarak tarımımızı dönüştürdük. İthalatla terbiye etme politikaları ile bu yıkımı daha da hızlandırdık.

Çiftçiler Günü Çiftçilerin mi?

Bu kutlama, 1946 yılında kurulan ve günümüzde var olmayan, Dünya Çiftçi Örgütü'nün (International Federation of Agricultural Producers-IFAP) 14 Mayıs 1984 yılında Hindistan'da yapılan genel kurulunda alınan, bu tarihin Dünya Çiftçiler Günü olarak kutlanması ile ilgili kararına dayanmaktadır. Merkezi Paris'te olan IFAP'ın faaliyetine 4 Kasım 2010 tarihinde yargı kararı ile son verilmiştir. 2011 yılının sonlarına doğru, bir grup çiftçi temsilcisi, IFAP'ın yerini alacak bir örgütlenme için harekete geçmişler ve 29 Mart 2011 tarihinde merkezi Roma'da olan Dünya Çiftçiler Örgütü (World Farmers Organization-WFO) kurulmuştur.

Yaşananlardan da anlaşılacağı gibi bu örgütler, tabandan yukarı doğru gönüllü oluşan çiftçi örgütlerinin bir çatı örgütü olmanın ötesinde,

Bretton Woods (kapitalist dünya) ruhuna uygun, güdümlü örgütlenmelerdir. Günümüzde, dünya tarım politikalarının oluşturulmasında tarımsal girdi ve ürün işleme ve pazarlanmasında hakim olan sınırlı sayıda ki çok uluslu tekellerin etkili olduğu bir gerçektir. Bir amaçları da milli tarım politikaları yerine kendi kararlarının uygulanmasıdır.

Türkiye'de çiftçilerin tabandan yukarı doğru demokratik bir yapı içinde bir araya gelerek, ekonomik ve politik olarak bir baskı grubu olacak şekilde örgütlenmesi tek çözüm yoludur. Yoksa mevcut, adı meslek odası, kooperatif, birlik vb. olan ancak tarım ve üreticiden yana oldukları tartışmalı bir örgüt yapısı yanında, mali ve ticari politikalarla tarımın sorunlarına kalıcı ve gerçekçi çözümler ortaya koymak olası değildir.

Madem, bu köyleri mahalle yapıp büyük şehirlere bağlıyoruz, büyük şehirlerimiz acilen bu konut sorununa çözüm üretmelidir. Olduğu gibi, olduğu yerde ve planda, köylünün gereksinimlerine uyacak şekilde; betonarme, depreme dayanıklı, insanca yaşanabilir yuvalar yapalım.

Tarımda Tekelleşme ve Çok Uluslu Şirketlerin Etkileri?

Özellikle 1980 sonrası uygulanan küreselleşme politikaları tarımda da

üretici ve dolayısıyla tüketici açısından önlenemez ve geri döndürülmesi güç olan yapısal değişimlere yol açmıştır. Kuşkusuz bunun temel nedeni özelleştirme uygulamalarının sadece üretim ve ekonomi alanıyla sınırlı kalmayıp, eğitim ve özellikle de araştırma alanında da uygulanmasıdır. Bu uygulamalar tarımda eğitimi zayıflattığı gibi, araştırma alanından kamu desteklerinin çekilmesi sonucu tarımsal bilginin kamu malı olmaktan çıkarılması sonucunu yaratmıştır. Bu yapıda, kimyasallar (gübre, ilaç, büyüme düzenleyiciler vb.) yanında bitkisel üretimde tohum ve hayvansal üretimde damızlık konusunda uluslararası tekellerin giderek daha çok ağırlık kazanmasına yol açmıştır.

Bu durum milli tarım politikası ile yeniden düzenlenmelidir. Sonuçlara bakıldığında tekel karşıtı, rekabeti yaşatmayı amaçlayan yasa ve uygulamaların da gerçek hayatta işlemediği açıktır. Günümüz ekonomisini, piyasa ekonomisi ve özellikle de serbest piyasa ekonomisi olarak isimlendirmenin olanağı yoktur. Bir ürün piyasasında dört firmanın yüzde 50 ve üzeri pay aldığı bir ekonomi nasıl serbest piyasa ekonomisi olarak tanımlanabilir. Bu durumun en açık yaşandığı alanlardan birisi de tarımsal girdi piyasalarıdır.

Ülkenin Gıda Güvenliği Açısından Sakıncalı Yapı?

Bu alanda sağlıklı güncel veriler bulunmanın güçlüğü var ise de elimizdeki veriler genel eğilimi yansıtmaktadır. Yayınlanan bir raporda (www.etc.group), küresel ölçekte dört firmanın piyasayı kontrol düzeyleri, tohumda yüzde 58.2; tarımsal kimyasallarda yüzde 61.9; gübrede yüzde 42.3; hayvansal ilaçlarda yüzde 53.4 olarak sunulmuştur. Hayvansal üretimde ise bu oranlar tavukçulukta yüzde 97, domuz ve sığırlarda yaklaşık yüzde 66 kadardır. İlgili raporda bu durumun dünya gıda sistemi için oldukça zararlı, dünya gıda güvenliği açısından da kabul edilemez olduğunun altı çizilmektedir.

Hemen hemen aynı verilere dayanan ABD Tarım Bakanlığı yayınlarında daha geniş bir değerlendirme yapılmaktadır. Örneğin tohumda en büyük üç şirket, sektörün yüzde 53'ünü kontrol ederken firma sayısı 10'a çıkınca bu oran yüzde 76'ya yükselmektedir. Tarımsal kimyasal ilaçlarda bu oranlar daha da artmaktadır. Örneğin sadece altı firma küresel pazarın yüzde 76'sını ellerinde tutarken, firma sayısı on olarak alınıncaya bu oran yüzde 95'e yükselmektedir. Hayvansal ilaçlar ve destek ürünlerinde yedi firmanın payı ise yüzde 72'dir.

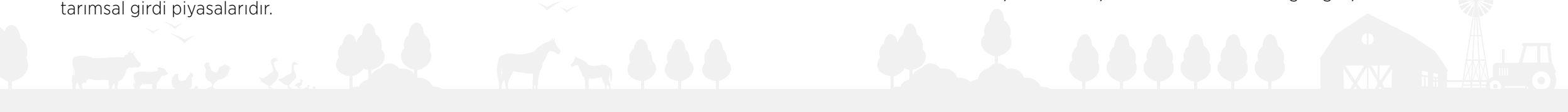
Özellikle 2010 yılından sonra şirket büyümeleri önemli ölçüde firmaların diğer firmaları satın almaları yoluyla gerçekleşmiştir. Gerçekte bu firmaların isimleri bilinmemektedir. Son flaş haber ünlü ilaç firması Bayer'in yine ünlü tarımsal girdi firması Monsanto firması ile birleşmesidir. Mayıs 2016 yılında gerçekleştirilen bu işlemde Bayer tarafından Monsanto'nun ortaklık paylarına karşılık nakit olarak 66 milyar dolar ödenmiştir. Şirketler bu birleşmeden övünerek söz etmekte ve yapılan tahminlere göre 2030 yılına kadar 3 milyara varacak dünya nüfus artışının ancak bu yolla (bütünleşme) beslenebileceğini iddia etmektedirler. Bu alanlarda milli tarımsal yatırımlar zorunludur. Sonuç: Çevre ve insana karşı tehdit arttı.

Kamu politikaları da üretici örgütlerini destekleme yönündedir. Bu konuda benzer uygulamalar kâğıt üzerinde Türkiye'de de varsa da uygulamada etkin değildir. Son 30 yıldır, kamu politikalarının üretici örgütlenmesini desteklediği konusunda iyi işaretler yoktur. Örneğin, daha çok hal kapsamı dışında kalan tarım ürünleri pazarlanmasında, yıllardır piyasayı düzenlemede çok önemli görevler yapan tarım satış kooperatiflerine kamu destekleri önemli ölçüde azalmıştır.

Diğer ürünler için de Batı'da olduğu gibi pazarlık fonksiyonları öne çıkan kooperatifler yerine, üretici birlikleri gibi alternatif bir yapılanmanın yaratılmaya çalışılması çok anlamlı değildir.

Gelişmiş ülkelerde, sistemin diğer ucundaki tüketicilerin pazar fiyatının saptanmasındaki durumlarını güçlendirmek için tarım üreticilerine benzer şekilde tüketim kooperatifleri altında örgütlendikleri bir gerçektir. Konu tarımsal ürünler olduğuna göre bu alanda, Tarım ve Orman Bakanlığı yanında üretici ve tüketici örgütlerinin ilgili ve sorumlu olması gerekir. Denetleme, kontrol ve şeffaflaşma önemli olmakla birlikte temel sorun kayıt dışılıktır. Günümüz elektronik çağında, alım satımların belgelenmesi şarttır. Herkes kazancının vergisini ödemelidir.

Ticaret Borsaları günümüzdeki yapıları ile hakim oldukları tarımsal ürünler konusunda üretici ve tüketicilere hangi hizmetleri sunmaktadırlar? Aldıklarının karşılığını veriyorlar mı? Bu kurumlar gerekli ise bunları, aşağıdan yukarı demokratik olarak yeniden yapılandırılan Ziraat Odaları ile birlikte, "Ziraat Odaları ve Borsaları Birliği" şemsiyesi altında örgütleysek, nasıl olur? Gerçekte Türkiye tarımında bir milli politika anlayış ve uygulamasına geçilmesinin gereği açıktır.

Alt Yapı Yok Edildi

Özellikle 1980 sonrası, yeniden yapılandırma ve özelleştirme uygulamaları ile yetersiz de olsa milli politikaları yerine getiren tarımsal alt yapı yok edilmiştir. Örneğin 1925 yılında millileştirilen Cumhuriyetin tekel idaresi nerede? Kasaba ve köy yollarında yabancı tütün tekellerinin lüks arabaları dolaşmıyor mu? Bu tekel-ler, Türk çiftçisinin emeğiyle, sigara içerek kendini zehirleyen vatandaşların ödediği yüksek vergilerle, kendi reklamlarını yapıp dışarı kaynak aktarmıyorlar mı? Başka önemli bir örneği de şeker sanayinde görüyoruz. 1923'lerde temelleri atılan Milli Şeker Sanayi nerede? Özelleştirmelerle, şeker pancarı tarımına dayanan sanayinin zayıflatılması ile nişasta kaynaklı şekerin Türkiye tüketimine sunulmasının oluşturduğu sağlık sorunları bir yana, bu hareketin söz konusu projenin hedefleri içinde yer alan hayvancılığa yaptığı olumsuz etkiler biliniyor mu? Bu listeyi uzatabiliriz.

Hayvancılıkla ilgili de yıllardır çok sayıda proje yapılmıştır. Varlığı günümüze kadar ulaşan Türkiye'de bilen yokmuş gibi İtalya ve Almanya destekli bir proje ile süt sığırcılığı ve yine Almanya'nın desteği ile bir siğir yetiştiriciliği projesi 2000 yılına kadar yürütülmüştür.

Daha çok kayıt sistemi oluşturmaya yönelik bu projelere koşut olarak 1995 yılından itibaren Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri kurulmaya başlanmıştır. 1998 yılında Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği kurulmuş olup, halen 80 il birliği bu merkeze üyedir. Ayrıca Türkiye'de Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı çiftliklerde de bu çerçevede etkinlikler vardır. Bu yapıların varlığı söz konusu iken, açıklanan proje ile özel ve kamu tarafından ilk aşamada 20 adet damızlık çiftliği kurulacağını belirtilmesi anlaşılır gibi değildir.

Açıklanan proje gibi projelerle yapıları tekrarlamak yerine, belki de hükümetimizin açıkladığı, anahtar teslimi fabrika projesi bu konuda etkili olabilir. Bu yolla, özellikle hayvancılığa uygun bölgelerde yok edilen EBK, SEK vb. kurumların fonksiyonlarını yerine getirecek bir temel yapı oluşturulabilir.

Sonuç olarak Dünya tarımına yön büyük kapitalist şirketlerin, Avrupa Birliği'nin kendi tarımını düşünerek oluşturduğu Ortak Tarım Politikasına körü körüne uymak, tarımımızı yok etmelerini engellemek için, kendi yapımıza özgü ancak iç ve dış pazara yönelik üretimi sağlayacak Tarım Politikalarına önem vermeliyiz.

Tarımda Millileştirme Oturumu

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Yeni Şafak	Ulusal	19.12.2018

TARIMIN GELECEĞİ ADANA'DA MASAYA YATIRILDI

HEDEF 40 MİLYAR \$ HACİM

Tarımın geleceği konusunda yapılan toplantılar da ilk olan **MUSİAD** Başkanı Abdurrahman Kaan, Çarşı Tarım ve Hayvancılık Sektörü Kurulunda, "Çarşı Tarım ve Hayvancılık Sektörü Kurulunda 40 milyar dolar ile 40 milyar dolar arasında 40 milyar dolarlık bir hedefi belirledik" dedi. Kaan, "Çarşı Tarım ve Hayvancılık Sektörü Kurulunda 40 milyar dolar ile 40 milyar dolar arasında 40 milyar dolarlık bir hedefi belirledik" dedi. Kaan, "Çarşı Tarım ve Hayvancılık Sektörü Kurulunda 40 milyar dolar ile 40 milyar dolar arasında 40 milyar dolarlık bir hedefi belirledik" dedi.

Tarımsal hasılda lideriz

MUSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, "Tarımsal Kalkınma" ana temasıyla Adana'da yapıldı Türkiye'nin tarımsal hasılda buza da geçtikçe yıl 150 milyar TL gelir elde ettiğini belirten Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "Avrupa'da tarımsal hasılda konusunda 1inci sıradayız" dedi.

MUSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, Türkiye Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Kalkınma Ana Komisyonu toplantısında, "Türkiye'nin tarımsal hasılda buza da geçtikçe yıl 150 milyar TL gelir elde ettiğini belirten Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "Avrupa'da tarımsal hasılda konusunda 1inci sıradayız" dedi.

TARIMSAK HASILAHIZ 190 MİLYAR LİRA

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Kalkınma Ana Komisyonu toplantısında, "Türkiye'nin tarımsal hasılda buza da geçtikçe yıl 150 milyar TL gelir elde ettiğini belirten Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "Avrupa'da tarımsal hasılda konusunda 1inci sıradayız" dedi.

Yerli üretim yeteneği gelişmeli

MUSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, Türkiye Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Kalkınma Ana Komisyonu toplantısında, "Türkiye'nin tarımsal hasılda buza da geçtikçe yıl 150 milyar TL gelir elde ettiğini belirten Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "Avrupa'da tarımsal hasılda konusunda 1inci sıradayız" dedi.

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Yeni Şafak Ek	Ulusal	21.12.2018

Üretim olmazsa enflasyon olur

MUSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, paranın gücünü ülkenin üretim gücü belirlediğini söyledi. Kaan, "Üretim olmazsa enflasyon olur" dedi.

TARIMSAK HASILAHIZ 190 MİLYAR LİRA

MUSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, Türkiye Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Kalkınma Ana Komisyonu toplantısında, "Türkiye'nin tarımsal hasılda buza da geçtikçe yıl 150 milyar TL gelir elde ettiğini belirten Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "Avrupa'da tarımsal hasılda konusunda 1inci sıradayız" dedi.

YERLİ ÜRETİM YETENEĞİ GELİŞMELİ

MUSİAD Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, Türkiye Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Kalkınma Ana Komisyonu toplantısında, "Türkiye'nin tarımsal hasılda buza da geçtikçe yıl 150 milyar TL gelir elde ettiğini belirten Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "Avrupa'da tarımsal hasılda konusunda 1inci sıradayız" dedi.

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Hürses	Ulusal	25.12.2018

'Tarımsal hasılda Avrupa lideriyiz'

Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "2017 yılında toplam tarımsal hasılamız 190 milyar lira olmuştur. Bu alanda Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında birinci durumdadır, dünyanın 7. ülkesidir" dedi.

ADANA AA

Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, "2017 yılında toplam tarımsal hasılamız 190 milyar lira olmuştur. Bu alanda Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında birinci durumdadır, dünyanın 7. ülkesidir" dedi.

Tunç, **Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD)** tarafından Adana'da bir etkinlik gerçekleştirilen "Tarımda Kalkınma" konulu Türkiye İstisare Toplantısı'nın açılışında yaptığı konuşmada, tarım ve kalkınmanın birbirini tanımlayan iki önemli konu olduğunu söyledi. Birinci tarımsal kalkınma çalışmalarını sürdürülebilir olması gerektiğini belirten Tunç, hayata geçirildiği çalışmalarda özellikle bu konular üzerinde durulmasını ifade etti.

Kırsal kalkınmanın adana içinde tarımsal kalkınmayı da barındıran kırsal alanların tarım ve tarım dışı sektörlerde gelişmesini hedefleyen bir kavram olduğunu dikkati çeken Tunç, e-sas olana, kırsal kesimde yaşayan vatandaşların hayat standartlarını ve yaşam koşullarını iyileştiren faaliyetlerin birinci olduğunu kaydetti.

'Ülkemizde tarımsal net ihracatımız'
Tunç, dünyada tarım alanında sorunların birincisinden

den çok farklılık göstermediğini, tüm ülkelerde tarımsal nüfusun yitildiğini, insanların tarımından uzaklaştığını, gençlerin ise tarıma ilgi duymadığını söyledi. Tarımsal kalkınmaya ilgili bazı verilerle ilgili de bilgi veren Tunç, "2017 yılında toplam tarımsal hasılamız 190 milyar lira olmuştur. Bu alanda Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında birinci durumdadır, dünyanın 7. ülkesidir. Bir tarım arazisi varlığı itibarıyla dünyamız 17. ülkesidir ama tarımsal hasıla itibarıyla dünyamız 7. ülkesidir. Çiğiriminin bu konuda sahip olduğu kayıtları en iyi şekilde kullanma noktasında dünyamız çiftçisinden daha başarılı olduğunu söylemek istiyorum. Tarımın ülkemizde gayri safi yurt içi hasıladaki payı yaklaşık yüzde 6,5 civarında seyretmektedir. 2017 yılında tarım sektörü yüzde 4,9 büyümüştür. Tarımsal ihracatımız yaklaşık 17 milyar dolar, ithalatımız ise 12

milyar dolar civarındadır. Ülkemizde tarımsal net ihracatımız. 2018 yılında toplamda üreticilerimize 14,5 milyar lira destekleme vermiş olacağız. 2019 yılında bunu 16,1 milyar liraya çıkarttık, geçen hafta Mecliste bütçemizi sunduk ve bu konuda onay aldık" dedi.

Kırsal kalkınma için bakanlıkların verdiği desteklerden de bahseden Tunç, tarımsal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi, depolanmasıyla ilgili ekonomik yatırımlarla, makine ekipman alımı ve sulama sistemleri yatırımlarını desteklediklerini kaydetti. Tunç, 81 ilde yürütülen kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programıyla toplam 10 bin projeye 3,5 milyar lira kaba desteği sağladıklarını, halen 2 bin 400 projenin yatırımın devam ettiğini söyledi. Bakanlık tarafından verilen diğer destekleri de anıtan Tunç, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri

tarafından 2018 yılının 9 ayında çiftçilere toplam 29,3 milyar lira tarımsal kredinin kullanıldığını aktardı. Tunç, kredilerin geriye dönük oranının Ziraat Bankasında 2002 yılında yüzde 38 iken, 2017 yılında yüzde 99,1, Tarım Kredi de bu oran 2002 yılında yüzde 71 iken 2017 yılında yüzde 98,7 olduğunu bildirdi. Tunç, bakanlığının aylık merkezi Ankara'dan tarıma kaydırarak harca barında bir organizasyon yapısı üzerinde çalıştıklarını, bu sayede sorunların çözümünü yerinde sağlayacaklarına sözlerine ekledi.

'Kaynakları en akıllı biçimde üretime çevirmek durumundayız'
MÜSİAD Genel Başkanı

Abdurrahman Kaan da tarımın merkezlerinden Adana'da sektörün sorunlarına ve çözüm önerilerine değinirken tarımda yol haritasını güncel geçireceklerini kaydetti. Türkiye'nin tarım üretimi konusunda güçlü bir bilgi birikimi ve tecrübeye sahip olduğunu belirten Kaan, "Türkiye, dünyanın lider tarım üreticilerinden biri olmaya hak ediyor. Bilyonlar ki kaynaklarımızı en doğru, en akıllı biçimde kullanarak üretime çevirmek durumundayız. Çünkü paramız güçlü. Ülkenin üretim gücü belirlir. Ötümmevazisi enflasyonla mücadele edemese-

ni. Ötümle sorunlarımızı sadece içinde bulundurmamız mümkün. İhtiyaçlarımızı karşılamakta ısrat değil, dünya üzerindeki tüm kaynakları, canla başla tüm nüfusa dağıtmak zorundayız" diye konuştu. Dünyada yaşanan değişim, dönüşüm süreçlerinden büyük oranda etkilenen alanlardan birinin de gıda ve tarım olduğunu vurgulayan Kaan, nüfusun ve tüketimin artmasının etkisiyle kırsal pazarda müthiş bir rekabetin doğduğunu kaydetti. Kaan, 2050 yılında dünya nüfusunun yaklaşık 10 milyar olacağını öngördüğüne dikkati çekerek, "Tüketim, talep artacak, rekabet daha da artacak. Fakat nüfus ve talep yavaş yavaş hareket edenleri görüyoruz: ki ekilebilir tarım arazileri azalıyor. Bilimler değişiyor ve bundan en fazla etkilenenlerin birisi de tarım arazileri ve tarımsal üretim alanları oluyor" dedi. Türkiye'nin acil olarak önlemlerini alması gerektiğini vurgulayan Kaan, tarımsal ve hayvansal üretimin artırılmasının elzem olduğunu, nüfusun her yıl bir milyon civarında arttığını ve 2030 yılında ülke nüfusunun 100 milyona ulaşacağını öngördüğünü kaydetti. Kaan, gıda insanlığın küresel bir sorun olduğunu, buna çözümün küresel çapta bir zihniyet değişiminden geçtiğine vurgu yaparak, Yemen'de yaşananlara dikkati çekti.

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Yeni Şafak Ek	Ulusal	25.12.2018

Kırsal kalkınmada Bursa modeli

Bursa'da kırsal kalkınmanın sağlanması amacıyla yüksek verimli hayvan ırkı temininden kaliteli tohumluk dağıtımına, çiftçi eğitimlerinden ürünlerin pazarlanmasına kadar her alanda önemli çalışmalar hayata geçiren Tarım A.Ş. uyguladığı projelerle, Adana'da yapılan **'tarımda kalkınma'** temalı **MÜSİAD** Türkiye İstisare Toplantısı'nda tüm dikkatleri çekmeyi başardı

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Türkiye İstisare Toplantısı, "tarımda kalkınma" ana temasıyla Adana'da yapıldı. Türkiye'nin değişik yerlerinden yaklaşık 300'ü aşkın ve profesyonel çiftçilerin yanı sıra Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç'un da katıldığı toplantıda, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hayata geçirdiği kırsal kalkınma projeleri beğeni topladı. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin tarım girişimi Tarım A.Ş. Genel Müdürü Fetullah Bingöl, Bursa'da tarıma değer katan projeleriyle ilgili bir sunum yaptı.

MEYVEÇİLİKTE DE MARKA

Bursa'nın Türkiye coğrafyasındaki konumu ve ekolojik yapısıyla çok önemli avantajlara sahip bir

kent olduğunu hatırlatan Bingöl, incir, domates, ahududu ve pektin gibi marka ürünlerle Bursa'nın meyvecilik açısından da özel bir şehir olduğunu kaydetti. Bursa'nın sanayi şehri imajının diğer özelliklerini bastırıyor gibi görüldüğünü ifade eden Bingöl, kentin tarım alanında da ülkenin önemli şehirlerinden biri olduğunu kaydetti.

KALKINMA ODAKLI PROJELER

Bursa'nın tarımsal yönden de ön plana çıkarmak ve kalkındırılmak adına tarıma çok ciddi destekler sağladıklarını dile getiren Bingöl, "İkmalatı küçük ve büyüktür yetiştiriciliği projesi, toprak hayvancılık projesi, büyük tarım projesi, Bursa İpeği hayat buluyor projesi, natımla sera ile kooperatif kupa-

manda üretim projesi, Bursa tarım haritası projesi, tarımsal engellerimizi aşyoruz projesi, ahududu yetiştiriciliği projesi, fındık aralık ve aralık eğitimleri, soğuk hava deposu, ürün işleme, paketlenme ve yıkama tesisi, meyve ihracatı gibi projelerle kırsalda kalkınmanın önünü açıyoruz" dedi.

GELECEK TARIMDA

Geleceğin tarımsal olduğunu ve tarımın geleceğinin ise akıllı üretim teknikleri ve hassas tarımda olduğunu ifade eden Bingöl, "Bu nedenle tarım ve hayvancılıkta teknolojiyi çok yakından takip ediyoruz. Tarıma ilgili hedefler belirleyip hep bir-

likte aynı hedeflere odaklanmamız gerektiğini düşünüyoruz. Vatandaşlarımızın ön açıcı, uluk genişletici ve destekleyici bir şekilde akıllı üretimi, hassas tarımı anlatıyor, daha da önemli birizat uygulayarak ve geliştirerek öncülük ediyoruz. Ürünlerimizin uluslararası pazarlara açılmasına öncülük ediyor, şehir ve ilçe ile adana finansları katılıyor. Bursa'nın tarımsal kalkınmasını sağlamak adına, nitelikli projeleri hayata geçirirken, farklı kurum ve kuruluşların projelerine de ortak olarak veya destek vererek çiftçimizin, üreticimizin her alanında kazanımına katkı sağlıyoruz" diye konuştu. ■ **BURSA**

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Dünya	Ulusal	19.12.2018

MÜSİAD GENEL BAŞKANI ABDURRAHMAN KAAN ADANA'DA KONUŞTU:

Tarıma inovatif yaklaşım getirilmeli

ERAY ŞEN / ADANA

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Genel Başkanı Abdurrahman Kaan, Türkiye'nin tarımda geleneksel yöntemlerle oluşan tecrübe birikimini, yenilikçi düşünceler ve inovatif yaklaşımlarla geliştirmesi gerektiğini söyledi.

MÜSİAD Adana Şubesi'nin düzenlediği 'Tarımda Kalkınma' konulu Türkiye İstişare Toplantısı Adana'da yapıldı. **MÜSİAD** Genel Başkanı Abdurrahman Kaan ve Adana Şube Başkanı Burhan Kavak'ın evsahipliğindeki toplantıya, Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mehmet Hacı Tunç, Adana Valisi Mahmut Demirtaş, Büyükşehir Belediye Başkanı Hüseyin Sözlü, oda başkanları ve çok sayıda iş insanı katıldı.

Adana Şube Başkanı Burhan Kavak ve **MÜSİAD** Gıda Tarım ve Hayvancılık Sektör Kurulu Başkanı Yasar Sekizkardeş'in açılış konuşmalarından sonra söz alan **MÜSİAD** Genel Başkanı Kaan, şunları dile getirdi: "Tarımsal ve hayvansal üretimin artırılması elzem. Çünkü nüfusumuz her yıl yaklaşık 1 milyon artıyor ve 2030'da 100

milyonu aşacağımız görülebiliyor. Geleneksel tarımı, verimliliği artıran inovatif çalışmalarla daha çok geliştirmeliyiz. İşte bu yüzden gıda, tarım ve hayvansal mamullerin üretimini, stratejik bir alan olarak görüyoruz. Sürdürülebilir gıda ve tarım üzerinde daha çok kafa yoruyoruz ve somut adımlarla bir an önce harekete geçmemiz gerekiyor."

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Sabah	Ulusal	19.12.2018
Sabah	Ulusal	25.12.2018

Tarımda kalkınma işbirliğiyle hızlanır

Türkiye, tarımdaki kar-
tına henüz oynamadı.
Kendine yeterli ülke
vasfına kavuşmadı. Çeyrek asır
oldu. Eğer bir şeyler yap-
maz isek gıdada dışa
bağımlı halemiş bağı-
mızın iş açacak. Bu yüz-
den tarımı strate-
jik öneme taşımak
zorundayız. Biliyoruz
ki elden gelen öğren-
ilmek o da vaktinde
bulunmaz.

Peki, tarım için ne
yapıyoruz? Çok şey
veya hiçbir şey. Çok
şey den tarım konusunda fa-
laca toplantı yapar, proje üretilir
olduk. Hiçbir şey rıza bu gay-
retler işbirliği içinde değil
ve temel stratejiden eksik.

Dün, **MÜSİAD**'ın 'Tarımda
kalkınma' toplantısında-
ydı. Salonu dolduran üyele-
rin tümü; ülke tarımında rol
alabilecek üretici, yönetici ve
bürokratlardı. Benzeri yüzlerce
toplantıya katılmay bir olarak
gördüğümüz; her geçen yıl, genel
yıldayamlar yerine odaklı
konuşmalar ve uygulamaya
yönelik önerilerin arttığıdır.
Bu durum en azından 'lafı
peynir gemisi yüzmek' ger-
çeğine vardığımız, 'söyleme,
yap-göster' düzeyine ulaştı-
rılan anlamıdır.

Toplantının tasarımcısı
MÜSİAD Adana Şube Başkanı
Burhan Kavak, proje sahipli-
ğini bir araya getirebilecek ama-
cıyla, bu stratejik alanda üretilen
gayretlerin bitirilmesi için
çalıştığını söyledi.

'Çukurova kadar toprağı
olmayan Hollanda 100 mil-
yar \$'lık tarım ihracatı
yaparken Çukurova neden
1 milyar \$'da kalıyor?'
Bu sorunun cevabını biliyo-
ruz. Ortalık daha nite-
liktir tarımsal üretim için
projelerle dolu ancak
uygulama düzeyine
gelince işbirliği yok,
işbirliğini eksik,
gayretler sürekli-
siz, fikirler des-
tekli. Biliyoruz
ki tarım da zenginlik
üretebilir. Başarı bir
örnek, Simit Sarayı'ndan...

Kurucusu Haluk Okutur,
kilosu 17 \$'dan simit ihraç
ettiğini anlatıyor. Türkiye'nin
ortalama kilogram ihraç fiyatı
1.39 \$'dır.

Benim dikatimi çeken,
MÜSİAD Gıda Tarım
Hayvancılık Sektör Başkanı
Yasar Sekizkardeş'in, ülke
potansiyellerine karşılık yapı-
labileceklerimize dair daha
akadik yaklaşımlar üretme
önerisi oldu. Doğrudur, iyi-
ler ittifakı burada da yok.
Sektörün aktörleri arasında
yeterli iletişim ve gerekli
dayanışma eksik.

Dünya bilgi toplumuna
vare da tarımlarımızın ista-
hı bizimkinden daha düşük
olmayacak. Birer boy'lon
yiyemeyiz. Her yıl 1 milyon
artan nüfusumuzu doyurmak
yetermez, tarım üzerinden
kalkınabilir ve civar coğraf-
yaları da doyurabiliriz. Yeter ki
işbirliği ve işbirliğini ile bu
stüreci halandır.

İstanbul'da devletten artıran yük köy-
den devletten artırdıktan yük alan model-
lin hayrat bulması da cabası... Fahrettin Bey,
modelin geliştirilmesini, üretimin hızlandırılmasını
20 bin tonla varan ve bu sayede 75 bin
insanlaştıran istihdamı hayvanların var-
lığını söyledi.

Gördüğümüz kadarı: Fahrettin Bey, "söy-
leme, yap-göster" dedi ve bir de gör-
tüldü hayvanın kulağı. Birer birer değişim, tarımsal
Kahale köyü mucizesini çoğaltmamız
Aradıkla sarfınan yapmamak olmalıdır.

seref.oguz@sabah.com.tr

Tarımda Kahale köyü mucizesi

Ana topluluğumuz, bana göre
Cumhuriyet tarihindeki en büyük
adli reformdur. Yeterince say-
gıya kavuşmuş ve saygıya kavuşmuş
Türkiye'nin varacağı doruklara ha-
bercişt gibi.

MÜSİAD'ın Tarımda Kalkınma top-
lantısında "Türkiye'de güzel şeyler olu-
yor" dedi. Kahale köyü çok
proje çalışıyor. Ancak hiç
birisi, 'Yongut'un Kahale köyü
başkanı Kahale köyünde
başarıları için çarpıcı
değil.

Yapılan, son dere-
ce sade araziye bu
köyde birleştirilen tar-
laklar sayesinde 5 bin
dönümlük meyve
bahçesi oluşturuluyor,
diğer ekonomistlerin
sürekli yaptığına bakarsanız, Yongut gö-
zetiminde 476 olan köy nüfusu 563'e çı-
yor, büyük kentlerden göç geri geliyor.

Köyde 230 olan traktör sayısı, topla-
laşım sayesinde 14'e artıyor. Daha önce
köy gençleri dışarıdan 2 yılda bir oku-
yolar, büyük kentlerden göç geri geliyor.
Köyde 230 olan traktör sayısı, topla-
laşım sayesinde 14'e artıyor. Daha önce
köy gençleri dışarıdan 2 yılda bir oku-
yolar, büyük kentlerden göç geri geliyor.

Peki, nasıl oldu bu? Öncelikle bu ge-
lişimlerin ve başarıların arkasında bir insan
var: Fahrettin Aksohal. Kahale Köyü
Başkanı Fahrettin Bey, 9 yıl önce
603 tarla sahibini toka edip 25 yıla-
şım bu aradıkları kılınmış. Çiftçilerden
alınan, birer ve yitirdiği parçalarıyla sayesinde
köyde, sigortalı maaşlı hale geldi.

350 kişiye ait, mısır polya da bölüne-
rek hale sahne büyüklüğüne toka ara-
yı birleştirerek, çarpıcı başarıya ulaşarak
güçlerini tarımsal kalkınmada mu-
ne milediği başarı. Kahale'de olan biten-
el kama spora yapmamak ve projenin bu-
ru Fahrettin Bey ajandası bu önemli ülke
genelinde çoğaltmamak şart.

Sart sıra sıradaki bu köyde tarım, önceki
sıraların arpa toprağı geliştiriliyor,
Kendi hazinesinin dilemcisi olmaya
genel yok. Fahrettin Bey'in başkanı artık bu
da değil. Daha aradıkları düzeyinde açılacak
diken tavuk olmak, kulağınca değil.

Bir istişare ittifakları oluşturmak için dev-
letin harcamasına gerekten, 'Yongut' bölgesin-
de 341 bin lira olan, Kahale köyü örne-
ğinde bu ittifaklar bir başına 48 bin
dolar. Teknolojik altyapıya ulaşma, güb-
releme, TIR bazında ilaç alabilme, her
22 yılda traktör yenileyip kulağında göste-
ri için tutan çiftçi yerine 6 yılda kula-
ma imkânı.

İstanbul'da devletten artıran yük köy-
den devletten artırdıktan yük alan model-
lin hayrat bulması da cabası... Fahrettin Bey,
modelin geliştirilmesini, üretimin hızlandırılmasını
20 bin tonla varan ve bu sayede 75 bin
insanlaştıran istihdamı hayvanların var-
lığını söyledi.

Gördüğümüz kadarı: Fahrettin Bey, "söy-
leme, yap-göster" dedi ve bir de gör-
tüldü hayvanın kulağı. Birer birer değişim, tarımsal
Kahale köyü mucizesini çoğaltmamız
Aradıkla sarfınan yapmamak olmalıdır.

seref.oguz@sabah.com.tr

BASIN YANSIMALARI

YAYIN ADI	DAĞILIM	YAYIN TARİHİ
Anayurt	Ulusal	20.12.2018
Sabah	Ulusal	24.12.2018

'Hayvancılık teşvikinde denetim arttırılmalı'

ADANA (Anayurt) - Adana Büyükşehir Belediye Başkanı Hüseyin Sözlü, **MUSIAD** tarafından düzenlenen Tarımda Kalkınma Zirvesi'ne katıldı. Zirvede konuşan Başkan Hüseyin Sözlü, Türkiye'de nüfus oranla küçükbaş hayvancılığın gelişimini gerektirdiğini ifade ederek hayvancılığın teşvikinde denetimlerin artırılmasının şart olduğunu vurguladı. Başkan Hüseyin Sözlü, belediye olarak karsıda yerinde kalkınma projesi ile çiftçilik ve hayvancılığa uğraşan vatandaşların alternatif tarım türlerine yönlendirildiğini ifade etti. Gıda'nın stratejik bir öneme sahip olduğunu aktaran Başkan Sözlü, karsal kalkınmayı ve tarımı hiç hafife almadıklarını, gösterip yapacak değil faydalı olmak noktasında hususlar yaptıklarını belirtti. Türkiye'de hayvancılığın teşvik edilmesini, hayvansal ürünlerin mümkün olduğunca ucuz etmesini mümkün olmadığını ifade eden Başkan Sözlü, Adana Büyükşehir Belediyesi olarak belediye kadar 124 işletmeye 422 adet damızlık koyu donatı verildiğini, Türkiye'nin et üretiminde büyük açığın olduğunu ancak küçükbaş hayvancılığın gelişmesi sayesinde bu açığın yüzde 20'sinin kapatılabileceğini ifade etti.

KIRSAL KALKINMADA BURSA MODELİ

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği Türkiye İstişare Toplantısı, 'tarımda kalkınma' ana temasıyla Adana'da yapıldı. Türkiye'nin değişik yerlerinden yaklaşık 300 iş adamı ve profesyonel çiftçinin yanı sıra Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç'un da katıldığı toplantıda, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hayata geçirdiği kırsal kalkınma projeleri beğeni topladı. Bursa

Büyükşehir Belediyesi'nin tarım şirketi Tarım AŞ Genel Müdürü Fetullah Bingöl, Bursa'da tarıma değer katan projelerini anlattı. Bursa'nın Türkiye coğrafyasındaki konumu ve ekolojik yapısıyla çok önemli avantajlara sahip bir kent olduğunu hatırlatan Bingöl, incir, deveci armudu, ahududu ve peftali gibi marka ürünlerle Bursa'nın meyvecilik açısından da özel bir şehir olduğunu kaydetti.

Geleceğin tarımda olduğunu ve tarımın geleceğinin ise akıllı üretim teknikleri ve hassas tarımda olduğunu ifade eden Bingöl, "Tarımla ilgili hedefler belirleyip hep birlikte aynı hedeflere odaklanmamız gerekiyor" dedi. **BURSA/DÜNYA**

BASIN YANSIMALARI

YAYIN TARİHİ	YAYIN ADI	YAYIN TARİHİ	YAYIN ADI
19.12.2018	Dünya	19.12.2018	Terme Bilgi Gazetesi
19.12.2018	Sabah	19.12.2018	Odak (Afyon)
19.12.2018	Yeni Şafak	19.12.2018	İlkhaber (Adana)
20.12.2018	Anayurt	19.12.2018	İlkhaber (Adana)
21.12.2018	Yeni Şafak Ek	19.12.2018	Adana 5 Ocak
24.12.2018	Dünya	19.12.2018	Adana 5 Ocak
25.12.2018	Hürses	19.12.2018	Adana Günaydın
25.12.2018	Sabah	19.12.2018	Bölge Gazetesi
25.12.2018	Yeni Şafak	19.12.2018	Bursa Sancak
19.12.2018	Refleks	19.12.2018	Çukurova Barış
19.12.2018	Refleks	19.12.2018	Çukurova Metropol
19.12.2018	Refleks	19.12.2018	Çukurova Press
19.12.2018	Kent (Adana)	19.12.2018	Diyarbakır Mücadele
19.12.2018	Kent (Adana)	19.12.2018	Kent Gazetesi (Bursa)
19.12.2018	Güney Haber (Adana)	19.12.2018	Milli İrade
19.12.2018	Günboyu	20.12.2018	Çukurova Press

BASIN YANSIMALARI

YAYIN TARİHİ	YAYIN ADI	YAYIN TARİHİ	YAYIN ADI
20.12.2018	Aksaray Güncel	23.12.2018	Yeni Marmara
20.12.2018	Konya Yenigün	23.12.2018	Şehir (Bursa)
20.12.2018	Kozan Ekspres	24.12.2018	Bursa'da Meydan
21.12.2018	Adana 5 Ocak	24.12.2018	Karacabey Haber
21.12.2018	Çukurova Çağdaş	24.12.2018	Karacabey Yörem
21.12.2018	Egemen Gazetesi	24.12.2018	Gazete Bursa
21.12.2018	Gaziantep Gap	24.12.2018	Gazete Mücadele
21.12.2018	Güney Haber (Adana)	25.12.2018	İlkadım Gazetesi
21.12.2018	İlkhaber (Adana)	27.12.2018	7/24 Medya
21.12.2018	Kent (Adana)	17.12.2018	Adana 5 Ocak
21.12.2018	Konya Takip	17.12.2018	Bölge Gazetesi
21.12.2018	Kozan Ekspres	17.12.2018	İki Eylül
21.12.2018	Bölge Gazetesi	17.12.2018	İlkhaber (Adana)
21.12.2018	Aksaray Güncel	17.12.2018	Kent (Adana)
23.12.2018	Dokuz Sütun	17.12.2018	Medya Yenigün
23.12.2018	Kent Gazetesi(Bursa)		

SONUÇ, Görüş ve Öneriler

• Millî Tarım Projesi'nin iki önemli ayağından biri olan hayvancılıkta yüksek verimli yerli ırkları destekleme modeli ve damızlık üretim merkezleri oluşturulması uygulamaları aynen ve uzun soluklu olarak devam ettirilmelidir.

• Orta ve uzun vadede öncelikle, Türkiye'deki mevcut sığır ırk popülasyonu sütçü ırklar yerine kombine verimli ırklar (et ve süt verimi dengeli Semental ırkı gibi) çoğunluk haline getirilmelidir.

• Devletin tarımda asıl görevi yeniden belirlenmelidir. Gerçek dışı fiyat müdahaleleri terk edilmelidir. Tarımda alt yapı yatırımları, araştırma-geliştirme, örgütlenme, tarımsal veri tabanı oluşturulması ve tarımın tüm boyutlarıyla kayıt altına alınması gibi çalışmalar yapılması gereken radikal değişikliklerin temelini temsil edecektir. Tarım sektöründe ürün fiyatlarının belirlenmesinde destekleme alımlarının kaldırılarak, çiftçiye doğrudan bütçeden gelir desteğinin sağlanması daha verimli olacaktır.

• Türkiye Avrupa Birliği ortak tarım politikalarına geçiş yapmalıdır. Tarım sektörünün kalkınması ve rekabet edebilir düzeye gelmesi köylü tarafından yapılan tarımla mümkün değildir.

• Dünya üzerindeki tarımdaki tüm başarı hikâyelerinin veri analizleri yapılmalıdır. Örneğin Peru kinoa yetiştiriciliğinde büyük başarı elde etmiştir. Uzun yıllardır bu topraklarda üretilen ürün standartlarının uluslararası

piyasalarda rekabet edebilir düzeye getirilmesi ve yeni ürün geliştirme çalışmalarına önem verilmesi sağlanmalıdır.

• Türkiye'de öncelikle yerli ürünlerin aranılan lezzeti nedeniyle tohumlarının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi doğru olacaktır. Büyük şirketlerin tarım sektörüne yatırım yapması teşviklerle sağlanmalıdır.

• Tarım ve Orman Bakanlığı ve TMO yeniden yapılandırılmalıdır. Gıdanın iç ve dış ticareti farklı bir sistemle yürütülmelidir. Bakanlık araştıran, eğiten ve bilgilendiren bir kuruluş haline getirilmelidir. Bakanlık çalışanlarının çalışma sürecinde güncel konular üzerinden akademik kariyer yapmaları ve üniversiteler ile bağlantılı çalışma yürütmeleri teşvik edilmelidir.

• Endemik bitkiler konusunda zengin bir ülkeyiz ancak bu bitkilerin uluslararası ticareti konusunda bir proje ortaya koyamamaktayız. Tarım ve turizmi her bölge için bir arada düşünüp, kamu bu alandaki projelere öncülük etmelidir.

• Gıda sektörüne ilişkin şekerleme ve draje imalatı yapan yerli ve milli bir firma, aynı sektörde bulunan yabancı bir firma ile eşit rekabet şartlarında mücadele etmemektedir. Zira bu sektörde faaliyet gösteren yabancı bir firma, oyuncak çikolatasıyla birlikte %8 KDV ile ithal etmektedir. Hiçbir istihdam yaratmayıp (sıfır vergi ile), Türkiye'yi yalnızca pazar olarak kullanarak %8

KDV ile ürünlerini satan yabancı bir firmaya karşın, yerli firmalar %18 KDV, %4,7 G.V ile ithal edip, %18 KDV ile satmaktadır. Ayrıca yerli firmanın tüm oyuncakları Ticaret Bakanlığı tarafından denetlenmekte ve EN71-1-2-3 ve PHLATALE Testleri yapılmaktadır. Rakip yabancı firmanın ise bu testlerden geçip geçmediği konusunda şüpheler bulunmaktadır. Kısıtlı kâr marjı olan bu sektörün yükselen ilave vergi ile sürdürülebilir bir iş modeli kurgulaması mümkün değilken, bu durum nedeniyle birçok firma mağdur olacaktır. Buna ek olarak; oyuncularda kilosuna 10 dolar ile 15 dolar gözetim uygulaması bulunmaktadır. Bunun yanında İthalat Rejimi Kararına Ek Karar (Karar Sayısı: 433) (Bazı maddelerin ithalatında ilave Gümrük Vergisi) (10.12.2018 t. 30621 s. R.G.) ile ithal edilen oyuncaklara %25 ile %30 oranında ilave gümrük vergisi getirilmiştir. Böylece yük daha da artmıştır. Hem ulusal hem uluslararası pazarda ciddi yatırımlar yapan yerli firmalar son gelişmelerle birlikte üretim yapamaz duruma gelmektedir.

- Yumurta sektörünün ana hammaddelelerinden; tahıl grubu KDV'si %1, yem-küspe grubu KDV %0 şeklindedir. Fakat satışların tamamında KDV %8 olarak uygulanmaktadır. Bu durum işletmelere ek finans yükü getirmektedir. Toptan yumurta satışlarında KDV %1, perakende yumurta satışlarında KDV %8 uygulanmalıdır. Bunun yanında süt ve süt ürünlerinde de KDV %1 uygulanmalıdır.

- Yem ve yem hammadde bakımından dış ülkelere bağımlı olmamız sebebiyle döviz kurlarının yükseldiği dönemde sektör olumsuz etkilenmektedir. Yem bitkileri ve hammaddelerinin üretiminin artırılması için kredi-hibeler bu alana yönlendirilmelidir.

- Besilik materyal sayısını arttırmak ve atıl çiftlik kapasitelerini hızla doldurmak amacıyla firmaların sıfır '0' gümrük vergisiyle doğrudan besilik materyal ithalatı yapmasına izin verilmelidir. Ayrıca besilik ithalatındaki KKDF kaldırılmalıdır. Bu sayede finansman sıkıntısı nedeniyle çiftliğine besilik dana alamayan firmalar vadeli alım yapabilecektir.

- Hibe ve teşvik konularında, üretim hedeflerine ulaşılması için verilen desteklerde ehillik aranmalıdır. Hayvancılıkta verilen kredilerde profesyonel bir ekip, fizibilite raporu ve en az 3 yıllık tecrübe gibi şartlar belirlenmelidir.

- Helal et konusunda; ithal edilen hayvanların ülkeye canlı girmesi sağlanmalı, kesim yerleri helal kesim anlamında daha fazla denetlenmeli ve belediyelerin kesim yerlerinde müftülük desteği alınmasını sağlanmalıdır.

- "Sağlık üzerinde olumlu etkileri olan bitkisel ürünler üzerine çalışmalar artırılmalı ve dünya pazarına tanıtılmalıdır. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından başlatılan www.turkomp.gov.tr yani Ulusal Gıda Kompozisyonu tüm bitkisel ürünler ve ülkemizde üretilen,

satışı yapılan ve ithalatı yapılan tüm gıda ürünleri açısından geliştirilmeli ve beslenme değerleri yüksek ürünler üzerinde çalışma yapılmalıdır.

- Türkiye'nin gelecek 50 yılda yaşayacağı iklim değişiklikleri göz önünde bulundurularak bölgesel planlama pilot bölgeler üzerinden yeniden planlanması sağlanmalıdır.

- Gen kaynaklarının korunması açısından hayvan hareketleri, hayvan hastalıkları konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Ülkedeki hastalık haritası çıkarılmalıdır. Bu çalışma sonuçlarıyla antibiyotik kullanımı kontrollü hale getirilmeli, koruyucu hekimlik uygulamaları devlet kontrolünde yaptırılmalı ve ihbarı mecburi hastalıklar çerçevesinde seferberlik ilan edilmelidir.

- Türkiye'de "gıda takviyesi" ürünleri HACCP standartlarında üretilmekte, bu ürünlerin ihracatı için ise GMP üretim belgesi talep edilmektedir. Bu nedenle, üretim ve ihracat standartlarının farklı olması, söz konusu ürünlerin ihracatına engel teşkil etmektedir. Bu sorunun çözüme kavuşturulabilmesi adına, gıda takviyesi ürünlerine yönelik standartlar yeknesak hale getirilmelidir.

- Ziraat ve gıda mühendisliği bölümlerinde çalışan akademisyenler ve uzmanlaştıkları alanlarda, sanayici-işadamları ile ortak proje ve iş birliği zorunluluğu/gerekliliği oluşturulmalıdır.

- Yeni ürün geliştirme ve ithalatı fazla olan ürünler ile ilgili başvuru yolları sürekli olarak açık tutulmalıdır. Aynı zamanda yeni ya da devam eden sektörlerde sektör doyumu/yeter planlaması yapılarak denge sağlanmalı ve israfa engel olacak düzenlemeler yapılmalıdır.

- Önümüzdeki günlerde "Tıbbi Aromatik Bitki" yetiştirilmesi ve pazarlanması takip edilmeli, bu alanda dengelessiz üretimin önüne geçilmelidir.

- Tarımsal ürün ve kültür balıkçılığı ihracatında ilgili ülkelerle veterinerlik anlaşmaları ve akreditasyon işlemleri yapılarak ihracatın önündeki engeller kaldırılmalıdır.

- İthal edilen glikoz şurubu miktarının dikkate alınarak nişasta bazlı şeker kotası ile ilgili düzenlemeler gözden geçirilmelidir.

- Bitkisel yağ üretimi konusunda taşı ile ilgili mevzuatın caydırıcı cezalar içerecek şekilde düzenlenmeli ve denetimi iyileştirilmelidir.

- Tarımsal kesimde yaşanan iş gücü eksikliklerini kapatma anlamında yabancı uyruklu kişiler istihdam edilmektedir. Ancak bunların ülkede geçici çalışma izinlerinin olmaması nedeniyle hem çalışan hem de çalıştıranlar açısından ciddi sakıncalar ortaya çıkmaktadır. Örneğin; çobanları desteklemek amacıyla devlet tarafından 5000 TL teşvik verilmektedir. Ancak çalışacak

çoban bulunamamakta ve yabancı uyruklu kişiler çalıştırılmaktadır. Bunun sonucunda birçok işletme verilen desteklerden yararlanamamaktadır. Bu problemin giderilmesi için mevzuatta güncellemeler yapılmalıdır.

- Gıda sektörünün önemli oyuncularından biri olan hal konusunda sistemde yapılmak istenen değişiklikler fayda yerine zarar getireceği düşünülmektedir. Marketler içinde yapılmak istenen meyve sebze reyonunun soğutucu dolaplara çevrilmesi ülke genelinde yaklaşık 500 milyon dolarlık ek bir maliyete yol açacağı tespit edilmiştir. Ekonominin kırılgan olduğu, ticaret erbabının ve esnaf kesiminin ayakta durmakta zorlandığı bir dönemde, sektörlerle ilgili atılacak adımların en azından ekonomi düzeline kadar ertelenmeli ve sonrasında tüm tarafların görüşleri alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- Starter kültür, maya, gübre, yem ve ambalaj gibi kritik öneme sahip gıda sanayi ve tarım girdilerinin yerleştirilerek endüstriyel üretimi teşvik edilmelidir.
- Tarım ürünleri üzerinden katma değer üreten yegâne sektör gıda sektörüdür. Türk Gıda Sektörünün kesinlikle bir pazarlama ve tanıtım sorunu mevcuttur. Bu sorunun çözülmesi ancak ve ancak Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde oluşturulacak ve tamamen profesyonellerden oluşan bir ekiple gerçekleştirilebilir. Şu an bakanlık bünyesinde bu konuyu ele alacak kadro

bulunmamaktadır. **Türk Gıda Sanayii Tanıtım ve Yatırım Ofisi** bakanlığımız bünyesinde hızlıca kurulmalı ve etkili ve planlı bir çalışma ile Türk Tarım ve Gıda Ürünlerinin dünya üzerindeki eksik olan marka imajını kuvvetlendirmelidir.

- Bir tarım sezonu boyunca hangi havzada hangi üründen ne kadar üretmemiz gerektiğine, ne kadar ürettiğimize, ne kadar fazlamızın ya da eksikimizin olacağına dair tahminlerini sezon öncesinde planlayan ve aksiyon alan kurumsal bir yapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yapı mevcut kadro ve sektör tecrübesi olan iş adamı ile **Tarım Ürünleri Envanter Planlama Birimi** şeklinde oluşturulmalıdır.
- Tarıma verilen desteklerin sonuçları noktasında verimsizleştiği ve birçok desteğin etkili olmadığı gözlemlenmektedir. Bu sebeple tarıma verilen desteklerin tümüyle gözden geçirilerek sade, sonuç odaklı, ölçülebilir ve performansları değerlendirilebilir hale getirilmelidir.
- Tarım ve Hayvancılıkla ilgili tüm örgütlerin görev tanımları yapılarak, tek bir genel başkanlık çatısı altında toplanıp, karmaşa giderilmelidir. Sistem, hiçbir örgütün diğer bir örgütün görevini yapamayacağı şekilde düzenlenmelidir. Yatırım desteği için başvuru yapan kooperatiflere, ilçe merkezli olma şartı konulmalıdır. Böylelikle; köy kooperatifleri birleştirilerek daha işlevsel hale getirilmelidir. 62 Köyün bağlı

olduğu İlçe Merkezli Tire Süt Kooperatifi bu durumun somut örneğini teşkil etmektedir.

- Üreticiler bağlı olduğu örgüt tarafından ve örgütlerin de bakanlık tarafından desteklendiği ve denetlendiği sistem kurgulanmalıdır.
- Ürünü yerinde kontrol ederek toplayan, laboratuvarı bulunan, kalite değerlerine göre fiyatlandırma yapan ve bünyesinde teknik personel çalıştıran örgütlenmelere bu maliyetlerini karşılayacak miktarda 'Teknik Destek Primi' verilmelidir.
- Et ve Süt Kurumu (ESK) kanalıyla uygulanan 'Tozlaştırma Müdahalesi' sürekli olmalıdır. Projenin amacında sürmesi için 'Süt Tozu Alım Fiyatı', sütün öncelikli olarak sanayiciye gideceği şekilde soğuk süt taban fiyatından yüzde 2 düşük tutulmalı ve piyasa koşullarına göre süt tozu alım fiyatı her ay güncellenmelidir.
- Hayvancılığa yönelik yatırım teşvikleri, yeterli kaba yem üretecek arazisi olmayanlara verilmemelidir. Küçük işletmeler kooperatif çatısı altında birleştirilerek büyük ölçekli hale getirilmeli, aile işletmeciliği korunmalıdır. Şirket tarımcılığı, sosyal açıdan ülkemiz için uygun değildir.
- 6360 Sayılı bütün şehir yasası ile mahalle statüsüne kavuşan köylerde, küçük aile işletmelerinin mevcudiyetleri

ve hayvancılık faaliyetleri riske girmiştir. 20 başın altında sağmal hayvanı olan aile işletmelerini yerleşim alanı dışında bir araya getirmek üzere mera vasfını yitirmiş alanlar kooperatiflere tahsis edilip, TOKİ örneğindeki gibi ortak işletmeler kurulması sağlanmalıdır.

- Meralar, bölgedeki küçük aile işletmelerinin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik ortak işletmeler oluşturulması amacıyla kooperatif veya birliklere bedelsiz tahsis edilmeli, yem bitkisi üretimine yönelik kullanılmalıdır.
- Ulusal Tarım Politikası belirlenerek destekler; üreticiye para kazandırmaya yönelik olmalıdır. Ulusal Tarım Politikaları Üretimin planlanması, kalitenin sağlanması, kooperatifçiliğin geliştirilmesi gibi yapısal sorunların çözümünde bir unsur olarak kullanılmalıdır. Çiftçiye para veren değil, para kazandıran tarım politikası oluşturulmalıdır.
- Zirai ilaç kullanımında denetimler artırılmalı, mevzuata uygun olmayan satışların önüne geçilmeli, özellikle aflatoksin oluşumuna yönelik önlemler alınmalıdır.
- Gıda sektöründe atıkların değerlendirilmesi ve israfın önlenmesi için farkındalık çalışmaları yapılmalı ve ilgili STK'ların kapasiteleri güçlendirilmelidir.

- Araştırmacılar arasında etkileşim ve işbirliğini desteklemek amacıyla Avrupa Bilim ve Teknoloji İşbirliği (COST)

programı benzeri, Türk Bilim ve Teknoloji İşbirliği Programı'nın hayata geçirilerek, disiplinler arası işbirliği güçlendirilmeli, araştırmacı-sanayici iletişimi sürekli kılınmalıdır.

- Zeytinyağı için önemli bir pazar olan Uzakdoğu ülkelerinde bakanlık öncülüğünde tanıtımlar gerçekleştirilmelidir.

- Sanayiciler devlet tarafından denetlenmelerinin yanı sıra satış noktaları olan zincir marketler tarafından da ayrıca denetlenmektedirler. Bu konuda bir standart oluşturup denetim sayısının azaltılıp etkinliğinin artırılması sağlanmalıdır.

- Avrupa Birliği uyum sürecinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörü dikkate alınarak düzenlemeler yapılmalıdır. Özellikle, yerli üreticinin rekabet edebilirliğini arttıracak düzenlemeler yapılmalıdır.

- Dünya pazarı kapsamında üretimde üst sıralarda olduğumuz ürünlerin, ihracatında aynı seviyede olmadığımız gözlenmektedir. Örneğin; bal üretiminde 2. sırada olmamıza rağmen, ihracatında 26. sıradayız. Bu gibi ürünler tespit edilip, ihracatını kolaylaştıracak önlemler alınmalıdır.

- Küresel tarım sektöründe üretim, depolama, lojistik, pazarlama, satış gibi zincirin tüm halkalarında hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Türk tarım sektöründeki işletmeleri KOBİ statüsünde olduğu

göz önüne alındığında, bu değişime ayak uydurmak için bakanlık, geleceğe dönük ön görüleri içine alacak şekilde dönüşüme öncülük etmelidir.

- Paketli süt sektöründe yabancı firmaların ağırlığı artmakta ve yerli firmalar maliyetler nedeniyle işletmelerini kapatmakta veya konkordatoya gitmektedir. Bu konuda yabancı tekelleşmenin önüne geçmek için önlemler alınmalıdır.

- **Süt Ürünleri İhracat Desteği Model Önerisi:** Bilindiği üzere 2002 yılında 30,3 milyon dolar olan süt ve süt ürünleri ihracatımız 2017 yılında 335 milyon dolar seviyelerine yükselmiş olup, 2023 yılı hedefimiz 1 milyar dolardır.

- Süt ve süt ürünleri ihracatçılarımızın uluslararası alanda rekabet gücü, marka bilinirliği ve değerinin artırılması suretiyle, mevcut pazar paylarının büyütülmesi ve yeni pazarlara girişlerinin sağlanması için devlet destekleri kapsamında desteklenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda;

- 0401 G.T.İ.P kodu altında yer alan UHT süt ve krema,
- 0402 G.T.İ.P kodu altında yer alan yağlı ve yağsız süt tozu,
- 0406 G.T.İ.P kodu altında yer alan katma değeri yüksek peynir grubu ürünler (labne, mozeralla, kaşar, beyaz peynir ve krem peynir vb.),
- 35 fasılda yer alan kazein/kazein türevi ürünler ve konsantre süt

proteini ürünlerinin ihracatının desteklenmesi gerekmektedir.

- Söz konusu ürünlerin süt eş değerinin farklı olması nedeniyle, ihracatçı firmanın kapasite raporunda yer alan reçeteleri esas olmak üzere, ihracata konu ürünlerin süt eşdeğerinin süttozu karşılığı olarak hesaplanması gerekmektedir.

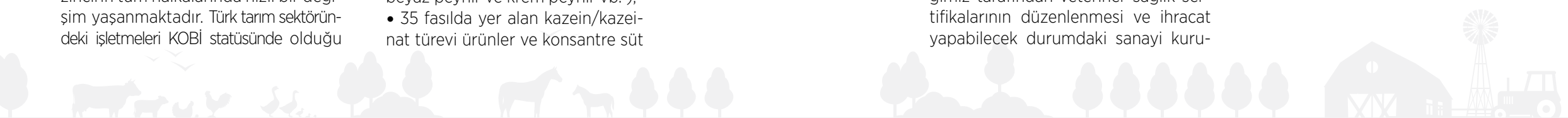
- Ayrıca uluslararası borsalarda oluşan süttozu fiyatları, ticarete konu olan her bir süt ürününün fiyatının belirlenmesinde doğrudan etkili olduğundan, yurtiçi ve yurtdışı borsalarında oluşan yağsız süt tozu fiyat farkı destekleme birim fiyatı olarak belirlenmelidir.

- 2019 yılında yağsız süt tozu piyasasında; döviz kuru, süt fiyatı ve yurtdışı piyasa şartlarına göre değişkenlik göstermekle beraber ortalama 150-200 dolar fiyat farkının oluşması beklenmektedir. Hali hazırda 83 bin ton süt tozu karşılığı süt ürünü ihraç edilmekte olup, uygulanacak destekleme ile 100 bin ton süt tozu karşılığı süt ürünü ihracatı öngörülmektedir. Bunun için yaklaşık 15 - 20 milyon dolar destekleme bütçe gerekmektedir. Bu sayede 400 milyon dolar tutarında ihracat gerçekleşecektir.

- **Çin'e ihracatın önündeki engellerin kaldırılması:** Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından veteriner sağlık sertifikalarının düzenlenmesi ve ihracat yapabilecek durumdaki sanayi kuru-

luşlarımız için gerekli kabullerin yapılması gerekmektedir. Sektörün ihracat pazarlarında yaşadığı kayıplardan dolayı, Çin'e yapılacak ihracat önlemleri sektöre olumlu manada yansıyacaktır. Çin'e ihracatımızda süreci hızlandırmak gayesiyle, sektör ihracatının önünü açacak hamleler yapılmalıdır.

- **Çiğ süt kalitesinin artırılması:** Bugün artık sütün fiyatını tartışmak yerine kalitesini arttırmak üzere eyleme geçilmelidir. Bu sayede çiftçimiz sütünün değerinin karşılığını alabilecek, tüketici kaliteli süt içebilecek ve sütümüzün ihracat değeri artacaktır. **Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları sürecinde 12 Nolu 'Gıda Güvenilirliği, Veteriner Hizmetleri ve Bitki Sağlığı' konulu Müzakere Faslı'nın 3 No'lu kapanış kriteri kapsamında çiğ sütün kullanımına ilişkin bir strateji ortaya konulmuş olup, birtakım temel stratejik amaçlar belirlenmiş ve söz konusu amaçlara ulaşılması amacıyla Bakanlık tarafından bir eylem planı taslağı hazırlanmıştır.** Maalesef bu eylem planının uygulanması konusunda somut adımlar atılamamıştır. Eylem planının hayata geçmesi, ülkemiz sütçülüğünün AB ile tam rekabet edebilmesini sağlayacaktır. Sütün fiyatından ziyade, kalitesini artırmak öncelik haline gelmiştir. Bu çerçevede söz konusu müzakere faslı kriteri kapsamında somut adımlar atılmalıdır.

• **Et ve Süt Kurumu çiğ süt destekleme modelinin gözden geçirilmesi:**

Mevcut sistemin ülkemiz çiftçisinin desteklenmesi yönünde oldukça pozitif etkileri olmuştur. Fakat uzun vadede süt gibi değerli bir ürünün süt tozu gibi katma değeri ve ihracat getirisi düşük bir şekilde pazarlanması nedeniyle, devletimizin zararı yıldan yıla artmaktadır. Mevcut sistem ile üretilen sütün kalitesi giderek düşmekte, sanayicimiz kaliteli ve yeterli miktarda süt bulamamaktadır. Peynir, dondurma, UHT süt gibi ihracatımız için oldukça değerli kalemlerin üretiminin önü kesilmektedir. Modelin gözden geçirilerek sanayicimizin, ihracatımızın önünü açacak bir destekleme modeli kurgulanmalıdır.

• **Haksız rekabetin önlenmesi:** Gıda sektöründe, özellikle de süt ve süt ürünlerinde taklit ve tağşişin önüne geçilmesi için denetimlerin artırılarak caydırıcı cezalar getirilmeli ve bu kişilerin ticaretten men edilmesi sağlanmalıdır.

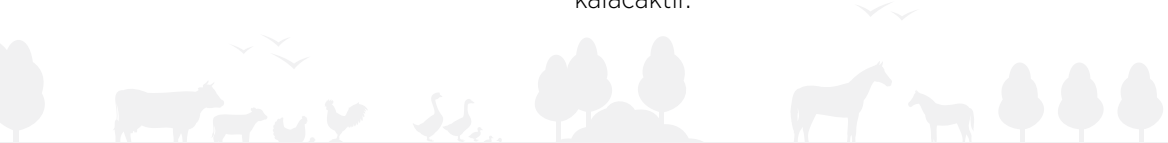
• **Okul Sütü Programı ve süt tüketimini arttırıcı çalışmalar:** Halen eğitim öğretim yılı ikinci döneminde bir dönem olarak yürütülmekte olan ve bu yıl uygulanmayacak Okul Sütü Programı, iki dönemde de yaygınlaştırılmalı, çocuklarımıza süt içme alışkanlığı kazandırıcı çalışmalar yapılarak sağlıklı nesillere kavuşmamız sağlanmalıdır.

• **Sokakta çiğ süt satışı:** Yürürlüğe konulan Çiğ Sütün Doğrudan Arzına İlişkin Tebliğ, maalesef sokak sütünü teşvik ederek legal hale getirmiştir. Bakanlığınızca uygulamaya konulan mevzuatla etiketli, ambalajlı gıdaların etkin şekilde denetimi yapılırken, sokakta ve marketlerde sütmatik adı altında denetimsiz şekilde satılan çiğ süt tüketicilerimize ulaşmaktadır. Tüketicici sağlığı açısından, kontrolsüz sütler doğal algısı üzerinden pazarlanır olmuştur. Konu ile ilgili denetim mekanizmasının hayata geçirilmesi gerekmektedir.

• Medyada gıdalarla ilgili karalama kampanyalarının ve uzman olarak nitelendirilen kişilerin yol açtığı bilgi kirliliğinin önüne geçilmelidir.

• **Sağlık Bakanlığı Uygulamaları ve Gıda Etiketleme Mevzuatına ilişkin gelişmeler:**

Son dönemde Sağlık Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan “okul kantinlerinde satılacak ürünlere” yönelik düzenlemeler, peynirde tuz azaltımı gibi uygulamalar ambalajlı gıdaları zan altında bırakarak Tarım ve Orman Bakanlığı mevzuatı ile çatışmaktadır. Ayrıca gıda etiketlerinde trafik ışıkları uygulamasına geçilmesi durumunda tüketicilerin kafası tamamen karışacak peynir, meyveli yoğurt gibi birçok ürün kırmızı ile işaretlenerek coğrafi işaretli geleneksel ürünlerimiz ve birçok ambalajlı ürün zan altında kalacaktır.

Ana Sponsor

İSTANBUL
TİCARET
ODASI 1882

TURKCELL

YILDIZ
★
HOLDING

Ziraat Katılım
Çiğdemli Koca Mustafa Paşası

Platin Sponsor

TOKİ

EMLAK KONUT
Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.

Altın Sponsor

alBaraka

SUNAR
"Yarıdan Sonraya Üstün Lezzet"

Gümüş Sponsor

albayrak

Aytemiz

SILKCOAT.
buğada sanat

MUSIAD

MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

T: +90 212 395 00 00 | 444 8 893 | F: +90 212 395 00 01 | musiad.org.tr
ATAKÖY 7-B-9-10 MAH. ÇOBANÇEŞME E5 YANYOL CAD. NO:4 BAKIRKÖY / İST.